

Sahibi

Ortadoğulular Yayıncılık A.Ş. adına
Ümit CENİK

Sorumlu Yazı İşleri Müdürü
Gözde EROĞLU

Genel Yayın Yönetmeni
İbrahim BAYIRLIOĞLU

Bilim Kurulu

Prof.Dr. Yavuz DEMİR (*Ankara Bilim Üni. Rektörü*)
Prof.Dr. Mehmet BİBER (*Ardahan Üni. Rektörü*)
Prof.Dr. Orhan UZUN (*Bartın Üni. Rektörü*)
Prof.Dr. Türkay DERELİ
(*Hasan Kalyoncu Üni. Rektörü*)
Prof.Dr. Hasan Ali KARASAR
(*Kapadokya Üni. Rektörü*)
Prof.Dr. Ahmet KUTLUHAN
(*Pamukkale Üni. Rektörü*)
Prof.Dr. Mehmet KUL
(*Sivas Bilim ve Teknoloji Üni. Rektörü*)

Yayın Kurulu

Prof. Dr. Buket AKKOYUNLU
(Çankaya Üniversitesi Rektör Yardımcısı)
Prof.Dr. Canan ASLAN
(Ankara Üni. Eğitim Bilimleri Fakültesi Öğretim Üyesi)
Prof.Dr. Cem Harun MEYDAN
(Ankara Bilim Üni. Rektör Yardımcısı)
Prof.Dr. İbrahim AKGÜN (Abdullah Gül Üni.
Mühendislik Fakültesi Öğretim Üyesi)
Süleyman BELEDİOĞLU (Eğitimci – Yazar)
Öğr.Gör. İsmail YOLCU (Ankara Bilim Simurg Üni.)
Besim TÜRKÖĞLU (Psikolojik Danışman)
Hakan KAVAK (Eğitimci – Yazar)

Grafik-Tasarım

Davut MERZİFONLUOĞLU (davutmer@hotmail.com)

Hukuk Danışmanı
Oğulcan DİNÇER

CTP - Baskı - Cilt
ARCS Matbaa

Zübeyde Hanım Mah. Aslanbey Cad.
Tuna Han No: 101/2D İskitler / ANKARA
Tel: 0.312-384 24 01- Sertifika No: 49427

Reklam - Pazarlama - Abonelik
Burak BAŞER - 0551 403 32 31

Yönetim Yeri

Meşrutiyet Mah. Atatürk Bulvarı 135/2 Kızılay-ANKARA
0.312-272 20 02 - nederdergi@gmail.com

Nitelikli Eğitim Dergisi'nin bütün yayın hakları, Nitelikli Eğitim Dergisi'ne aittir. Dergiye gönderilen yazılar, yayımlansın ya da yayımlanmasın iade edilmez. Dergide çıkan yazılar kaynak gösterilerek iktibas edilebilir. Dergide çıkan yazı ve reklamların her türlü sorumluluğu yazarlarına ve sahiplerine aittir.

ISSN: 2822-6518

Eğitim-Kültür-Bilim Dergisi
Sürelî yayındır. 3 ayda bir yayımlanır.

BU SAYIDA

02 EDİTÖRDEN...
GÖZDE EROĞLU

03 EĞİTİMDE NEDEN
YAPAY ZEKÂ?
NAZLI GÜL AKÇAL

08 KİMYA EĞİTİMİ VE 21. YÜZYIL
BECERİLERİ: MODERN
MÜFREDATIN TEMELLERİ
AYŞENUR TOSUN

14 NASIL BİR GELECEK?
NASIL BİR EĞİTİM?
ALİ BEKİR

17 İNGİLİZCE ÖĞRENİMİNDE
ANLAMA YETENEĞİ İLE KONUŞMA
KAYGISI ARASINDAKİ DENGE
DİLEK PAYANDA

20 ÖZEL OKUL NASIL
BAŞARILI OLUR?
YAVUZ KARA

23 TÜRKİYEDEKİ EĞİTİM SİSTEMİ
BURCU ZENGİN

26 YENİ MÜFREDAT VE
21. YÜZYIL EĞİTİM VİZYONU
SABIHA EBCİM

30 EĞİTİM PROGRAMLARINA
GENEL BAKIŞ
ÜMİT CENİK

34 "DİJİTAL OKURYAZARLIĞIN
ÖNEMİ VE İLKÖĞRETİMDE
DİJİTAL OKURYAZARLIK"
ECE KARAMAN

37 DİJİTALLEŞME SÜRECİNİN
DİLDEKİ YANSIMALARI VE
KÜLTÜREL ETKİLERİ
BATUHAN AYDIN

40 "ÖĞRETMENLİK MESLEĞİNİN
İHTİYAÇ ANALİZİ ANKETİ"
EKSENİNDE ÖZEL SEKTÖRDE
ÖĞRETMEN OLMAK...
MUSTAFA ERDOĞAN

46 TÜRKİYE YÜZYILI MAARİF
MODELİNDE ELE ALINMASI
GEREKEN BİR KONU: YETİŞKİN
EĞİTİMİ VE AİLE YAKLAŞIMLARI
GAZİ KARABULUT

53 PROBLEM ÇÖZMENİN YOLU
DÜŞÜNMEKTEN GEÇER
ZEYNEP DERE

56 İYİ BİR LİSEDE EĞİTİM
GÖRMENİN, BİREYİN
SOSYAL VE AKADEMİK
HAYATINA KATKISI
ESRA ÜNAL

58 TEMEL BECERİLER Mİ,
MÜFREDAT MI?
ADEM KEVEN

60 YABANCI DİLİ ÖĞRETMİYORUZ,
ÖĞRENEMİYORUZ!
İLHAMİ ÖZKAYA

63 EĞİTİM ÖĞRETİM SÜRECİNDEKİ
SON TRENDLER VE YAPAY
ZEKANIN KULLANIM ALANLARI
SEDA MAŞA

GELECEĞİN EĞİTİMİ VE YAPAY ZEKA

GÖZDE EROĞLU

SORUMLU YAZI İŞLERİ MÜDÜRÜ

Yaşamın gün geçtikçe ağırlaştığı ve ebeveynleri oldukça zorladığı bir devranda; "Nitelikli Eğitim" başlığının, stratejik bir başlık olarak ele alınması ısrarını sürdürmeye devam ediyoruz! Tüm katkı sunan yazarlarımız da bu şiarın gölgesinde sizlere düşüncelerini aktarmanın heyecanını taşıyorlar. Ancak gerek dünyada, gerekse bölgede yaşanan baş döndürücü-tedirgin edici gelişmeler karşısında; her yurttaş gibi biz de bu süreçlere bigâne kalamıyoruz ve yer yer suni gündemlerin farkında olmadan takipçisi oluveriyoruz!

"Belalı-Nimetli Anadolu Jeopolitiği" diye tanımladığınız bu coğrafyada; gelecek tasavvurumuzda flu alanlar çoğalırken, çocuklarımızın nasıl bir dünyaya uyanacaklarına dair kaygılar da günbegün artıyor. Bu kaygıların gölgesinde; anne- baba rollerimizi ifa etmeye çalışırken bir yanda da ebeveyn refleksiyle güvenli ve huzurlu bir yaşam alanı sağlayabilmek adına çırpınıyor ve bazen sağlığınıza da

hiçe sayarak bahşedilen ömrü hoyratça tüketiyoruz!

Ancak, yaşanan bu kaotik sürecin sadece bize özgü olmadığından hareketle, dünya genelinde kartların yeniden dağıtılacağı bir on senenin bizleri beklediğini ve bu ekseninde gelecek okuması yapmanın daha sağlıklı olacağını düşünmekteyiz. İşte tam da bu yüzden, eğitime dair önceliğimizi ve enerjimizi, GELECEĞİN EĞİTİMİ ve NİTELİKLİ EĞİTİM başlıklarına vermekten yanayız.

Savaş senaryolarının yüksek perdeden dillendirildiği bir çağda, vatan topraklarında tutunabilmenin asgari şartının güçlü bir savunma sanayi ve güçlü bir ekonomiden geçtiğini, tarihsel tecrübeler ışığında biliyoruz! Bu coğrafyada operasyon yememenin, kırılğan olmamanın ve güçlü kalabilmenin yegâne yolu ise, farkındalığı yüksek ve nitelikli eğitim almış gençlerle millet olma şuuruna yeniden erişebilmekten geçiyor.

Bu farkındalıktan hareketle alanında uzman yazarlarımız, "MÜFREDAT DEĞİŞİKLİĞİ-GELECEĞİN EĞİTİMİ" perspektifi ile değerlendirmelelerini siz değerli okuyucuların beğenisine sundular.

Şüphesiz geleceğin eğitiminde çok konuşulacak olan ve bundan sonra ismini daha sık zikredeceğimiz "YAPAY ZEKA" başlığını da kıymetli yazarlarımız sizler için değerlendirdi.

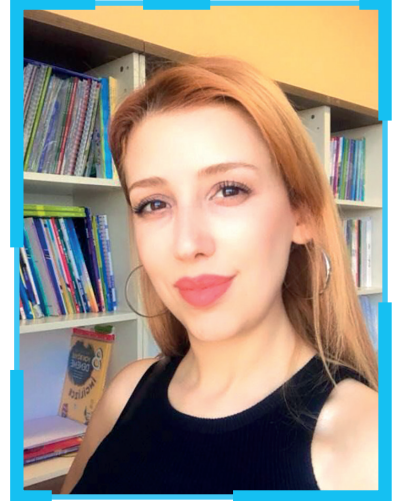
Birbirinden değerli eğitimcilerimizin ve alan uzmanlarının da yer aldığı bu sayımızı, siz sevgili okurlarımızın beğenisine sunuyoruz.

Keyifli okumalar...

E
D
İ
T
Ö
R
D
E
N

EĞİTİMDE NEDEN YAPAY ZEKÂ?

NAZLI GÜL AKÇAL

EĞİTİMCİ-YAZAR

İnsanlık, var olduğu günden bu yana daima daha ileriye gitmeyi amaçlamıştır. Teknolojik ilerlemeler de bu sürekli gelişimin bir sonucu olarak insan yaşamının vazgeçilmez bir parçası haline gelmiştir. Eskiden haftalar süren yolculuklar, bugün uçaklarla birkaç saate inerken; mektuplarla beklenen haberler saniyeler içinde anlık mesajlara dönüşmektedir. Bu hızlı değişime rağmen, eğitim sistemlerinin bu hıza ayak uyduramaması, geleceği kaçırmak anlamına gelir. Hayatın her alanında büyük gelişmeler yaşanırken, okullar bu süreçte ne kadar yol kat etti? Bu sorunun cevabı, geleceğimizin şekillenmesinde büyük bir öneme sahiptir.

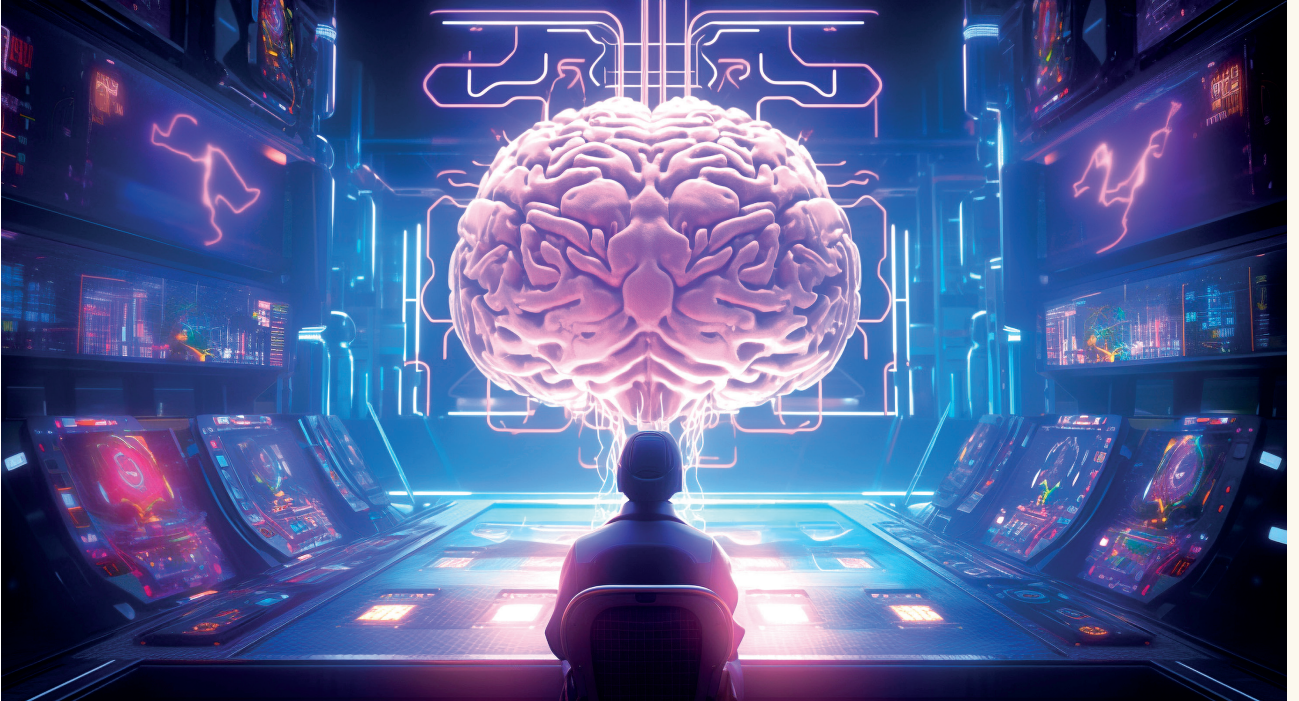
Bugün yapay zekânın her sektörde meslek tanımlarını ve iş yapma biçimlerini nasıl dönüştürdüğüne şahit oluyo-

ruz. İnsanların yapay zekâ ile iş birliği içinde çalıştığı bu yeni dünyada, yeni becerilere duyulan ihtiyaç oldukça açıktır. Bu nedenle, okulların da yapay zekâyı benimseyerek eğitim sistemlerini köklü bir dönüşümden geçirmesi artık bir seçenek değil, zorunluluktur. Aksi halde okullar, öğrencileri geleceğe hazırlamakta yetersiz kalacaktır.

Eğitimde yapay zekânın potansiyelini daha iyi anlamak için, öncelikle yapay zekânın ne olduğunu yakından tanıyalım.

Yapay Zekâ: Bilgisayarlar Öğreniyor

Bir öğretmen olarak, bugüne kadar hep öğrencilerimizin öğrenme süreçlerinden bahsettik. Şimdi ise bilgisayarların nasıl öğrendiğini ele alacağız.

Yapay zekâ (AI), bilgisayarların insan gibi öğrenme, problem çözüme ve karar verme yeteneklerine sahip olmasını sağlayan bir teknoloji alanıdır. Yapay zekâ, insanların gerçekleştirdiği birçok zihinsel görevi taklit eder. Ancak, insanlar deneyimlerle öğrenirken, yapay zekâ verilerden öğrenir. Büyük miktarda veri işleyerek bu verilerden öğrenir ve öğrendiklerini kullanarak kararlar alır. Her yeni veri, yapay zekânın kendini geliştirmesini sağlar.

Tıpkı öğrencilerimizin yeni bilgiler edinip bu bilgileri kullanarak soruları çözmesi gibi, yapay zekâ da veriler üzerinden öğrenir. Ancak yapay zekâ, bu süreci çok daha hızlı ve geniş bir ölçekte yapabilir. Öğrenciler tekrar ettikçe daha iyi hale gelirken, yapay zekâ ise daha fazla veri işleyerek kendini sürekli geliştirir ve sonuçları optimize eder.

Eğitimde yapay zekâ, bu özelliği sayesinde öğrencilerin öğrenme biçimlerini anlamada ve kişiselleştirilmiş çözümler sunmada büyük bir potansiyele sahiptir.

Yapay Zekânın Tarihi: Dünden Bugüne Nasıl Evrildi?

Yapay zekâ aslında hiç de yeni bir terim değil. 1950'li yıllara kadar uzanan bu kavram, Alan Turing'in makinelerin düşünebilmesi üzerine geliştirdiği fikirlerle hayat buldu. 1956 yılında Dartmouth Koleji'nde düzenlenen konferans, yapay zekâ araştırmalarının başlangıcı olarak kabul edilen önemli bir adım oldu. John McCarthy'nin öncülüğünde, "yapay zekâ" terimi bu konferansta ilk kez kullanıldı ve bu alandaki çalışmalar hız kazandı.

Yapay zekâ, 1980'lerde makine öğrenimi ve nöral ağlarla ilgili önemli gelişmeler yaşadı. Ancak, genel kullanıcılar için asıl farkındalık yaratan gelişme, 2022'nin sonlarında ChatGPT ve benzeri üretken yapay zekâ modellerinin yaygınlaşmasıyla ortaya çıktı. Üretken yapay zekâ (GenAI), kullanıcıların girdilerini alıp bunları işleyerek yaratıcı çıktılara dönüştürme yeteneğiyle dikkat çek-

ti. ChatGPT gibi modeller, dil işleme kabiliyetleriyle hem yaratıcılığı destekledi hem de yapay zekânın potansiyelini daha görünür kıldı. Böylece, yapay zekânın yalnızca bilgi işlemenin ötesine geçerek yaratıcı süreçleri destekleyen bir araca dönüştüğüne tanık olduk.

Dünya Yapay Zekânın Hangi Çağında?

Bugün yapay zekâ ile ilgili birçok doğru bilinen yanlış varken, bu yanlışlardan arınmak için yapay zekânın hangi aşamada olduğunu bilmek önemlidir. Şu an yapay zekâ, ANI (Artificial Narrow Intelligence - Dar Yapay Zekâ) aşamasındadır. ANI, yalnızca belirli bir görevi yerine getirebilen yapay zekâları ifade eder. Örneğin, sesli asistanlar, hava durumu tahmin sistemleri veya görüntü tanıma teknolojileri ANI'nin tipik örnekleridir. Bu yapay zekâlar, belirli bir alanda çok başarılıdır, ancak insan zekâsı gibi

esnek düşünme ve farklı alanlarda uygulama yeteneğine sahip değildir.

AGI (Artificial General Intelligence - Genel Yapay Zekâ) ise, teorik olarak insan gibi öğrenebilen, farklı alanlarda düşünebilen ve birden fazla görevi yapabilen yapay zekâyı ifade eder. AGI, tek bir görev değil, çok yönlü düşünme ve problem çözme yeteneğine sahip bir yapay zekâdır. Ancak şu an AGI seviyesine ulaşılmamış olup, bu seviyeye ne zaman ulaşılacağı da belirsizdir. Bilim ve teknoloji dünyasında büyük bir merak konusu olsa da, AGI'nin gerektirdiği teknoloji ve teorik bilgi henüz mevcut değildir.

Sonuç olarak, şu anda yapay zekâ ANI seviyesindedir ve ANI'nin sunduğu çözümler, belirli alanlarda son derece etkili olmasına rağmen, insan zekâsının çok yönlülüğüne ulaşmamıştır. Şimdi, yapay zekâ hakkında sıkça karşılaştığımız bu doğru bilinen yanlışları düzeltelim:

1. Yapay zekâ insanları tamamen işsiz bırakacak.

Yapay zekâ, rutin ve tekrarlayan işleri otomatikleştirerek iş süreçlerinde büyük değişiklikler yapacak. Ancak bu, insanların tamamen işsiz kalacağı anlamına gelmiyor. Yapay zekâ, özellikle yaratıcı düşünme, problem çözme ve duygusal zekâ gerektiren mesleklerin varlığını sürdürmesini sağlayacak. Her teknolojik yenilik gibi yapay zekâ da beraberinde yeni fırsatlar getirecek. Örneğin, veri analistleri, yapay zekâ uzmanları ve etik danışmanları gibi yeni mesleklerin ortaya çıkması beklenmektedir. Yapay zekâ, insanları tamamen işsiz bırakmak yerine, onlardan yeni beceriler kazanmalarını talep edecek. Yapay zekâyla birlikte çalışabilme yeteneği, geleceğin iş dünyasında daha da önemli hale gelecek.

2. Yapay zekâ her işi insanlardan daha iyi yapar.

Yapay zekâ, belirli alanlarda insanlardan daha hızlı ve verimli olabilir, ancak her işi insanlardan daha iyi yapamaz. Yaratıcılık, empati, duygusal zekâ ve karmaşık problem çözme gibi alanlarda insanlar hâlâ üstündür.

Örneğin, yapay zekâ bir resim yapabilir ancak insanın yaratıcılığını ve duygusal anlam katmasını tam anlamıyla taklit edemez. Yapay zekâ, insanları tamamlayıcı bir araç olarak düşünülmelidir; her alanda insanları tamamen aşan bir teknoloji değildir.

3. Yapay zekâ, bilinçli ve duygusal varlıklardır.

Yapay zekâlar bilinçli veya duygusal değildir. Onlar, sadece programlandıkları verileri işleyerek sonuçlar üreten araçlardır. Yapay zekâların, insanlar gibi hissetme veya farkındalık sahibi olma yetenekleri yoktur. Dolayısıyla yapay zekâ, duygusal kararlar veremez; sadece belirli algoritmalara dayalı işlemler yapar.

4. Yapay zekâ, her zaman doğru sonuçlar verir.

Yapay zekâlar, kullanılan verilerin doğruluğuna ve algoritmaların tasarımına bağlı olarak çalışır. Yanlış veya eksik veri ile beslendiğinde, yapay zekâ da yanlış sonuçlar verebilir. Örneğin, hatalı bir veri setiyle eğitilmiş bir yapay zekâ, önyargılı veya yanlış kararlar alabilir.

5. Yapay zekâ, yalnızca teknoloji uzmanları tarafından anlaşılabilir ve uygulanabilir.

Yapay zekâ, başlangıçta karmaşık görünse de araçlar giderek daha kullanıcı dostu hale geliyor. Temel eğitimlerle birçok insan, yapay zekâ araçlarını anlayabilir ve kullanabilir. Bu sayede teknoloji uzmanı olmayan kişiler bile yapay zekâ çözümlerinden faydalanabilir.

Peki, Tüm Sektörleri Etkileyen Yapay Zekânın Eğitimdeki Potansiyeli Nedir?

Yapay zekânın (AI) eğitimdeki en büyük potansiyellerinden biri, kişiselleştirilmiş ve uyarlanabilir öğrenme fırsatları sunabilmesidir. Geleneksel eğitimde, tüm öğrenciler aynı müfredatla, aynı hızda ilerlemek zorundaydı. Öğretmenler, sınıfın genel ihtiyaçlarına göre ders planları yapar ve herkese aynı içeriği sunar. Ancak her öğrencinin öğrenme hızı, yetenekleri ve ilgi alanları farklıdır. Bu tekdüze yaklaşım, bazı öğrencilerin geride kalmasına, bazılarının ise daha hızlı ilerlemek istemelerine rağmen yavaşlamasına neden oluyordu.

Yapay zekâ, bu soruna çözüm sunarak her öğrencinin bireysel ihtiyaçlarına göre uyarlanabilir bir öğrenme ortamı yaratır. Örneğin, bir öğrenci matematikte zorlanıyorsa, yapay zekâ daha fazla alıştırma ve ekstra rehberlik sağlayabilir. Aynı zamanda, belirli bir konuda hızla ilerleyen bir öğrenci için daha ileri seviyede sorular ve gelişmiş ders içerikleri sunabilir. Bu sayede, her öğrenci kendi hızına ve ihtiyaçlarına göre öğrenme deneyimi yaşar. Yapay zekâ, öğretmenlerin her öğrencinin ihtiyaçlarına daha fazla odaklanmasına yardımcı olarak öğrenme sürecini hem hızlandırır hem de daha etkili hale getirir.

Ayrıca, yapay zekâ öğrencilerin ilgi alanlarını göz önünde bulundurarak onlara uygun içerikler sunabilir. Örneğin, fen bilimlerine ilgi duyan bir öğrenciye bu alanda daha gelişmiş materyaller sağlayarak öğrenme sürecini kişisel hale getirebilir. Bu da öğrencilerin motivasyonunu artırarak öğrenmeyi daha etkili ve verimli hale getirir.

Sonuç olarak, yapay zekâ, geleneksel eğitimdeki tekdüze yaklaşımı değiştirerek, her öğrencinin bireysel öğrenme ihtiyaçlarına uygun çözümler sunma potansiyeli taşımaktadır. Bu, eğitimi daha esnek ve öğrenci odaklı hale getirme konusunda önemli bir adım olabilir.

Eğitimde Yapay Zekâ: Güvenlik, Riskler ve Etik Kaygılar

Yapay zekânın eğitimde kullanımı ilk başta kulağa oldukça güzel gelse de dikkat edilmesi gereken önemli konular vardır. Öğrencilerin yapay zekâ ile öğrenme süreçlerinde her tıklamada, her etkileşimde kendileri hakkında veriler üretmeleri, bu verilerin öğrencilerin eğitim hayatları boyunca yaptıkları her şeyin kaydedilmesi anlamına gelir. Öğrencilerin vermiş oldukları tüm bu verilerin gizliliğinin ve güvenliğinin sağlanması ve yalnızca eğitim amaçlı kullanılması oldukça önemlidir.

Bunun yanı sıra, yapay zekâ sistemlerinin kullandığı verilerdeki önyargılar da önemli bir risk oluşturur. Eğitimde kullanılan yapay zekâ sistemleri, öğrenci verilerini analiz ederek çeşitli tahminlerde bulunabilir. Ancak bu sistemler, veri gizliliği, algoritmalarındaki olası önyargılar ve adil değerlendirme konularında etik kaygılar uyandırmaktadır. Bu tür sistemlerin dikkatli bir şekilde tasarlanması, denetlenmesi ve sürekli olarak değerlendirilmesi gerekmektedir.

Yapay zekâ, verilerdeki gizli önyargıları fark edemediğinde yanlış kararlar verebilir. Sonuç olarak, yapay zekâ eğitimde önemli fırsatlar sunarken, öğrencilerin verilerinin nasıl kullanıldığı ve bu verilerden elde edilen sonuçların adil olup olmadığı kritik önem taşır. Yapay zekâ tabanlı sistemlerin güvenliği ve tarafsızlığı sağlanmadıkça, bu teknolojiler eğitimde beklenmeyen sorunlara yol açabilir.

Gelecekte Öğretmensiz Eğitim Mümkün mü?

Harvard'da kullanılan yapay zekâ destekli CS50 botu ve İngiltere'de denenilen 'öğretmensiz' eğitim modeli, yapay zekânın öğretmenlerin yerini alıp almayacağı sorusunu gündeme getirdi. Bir dönem yapay zekânın öğretmenlerin işlerini devralacağına dair beklentiler artsa da, zamanla yapay zekânın öğretmenleri destekleyen bir araç olarak kulla-

nılma potansiyeli de öne çıkmaya başladı. Özellikle zaman-
dan tasarruf sağlamak amacıyla ödev kontrollerinde oto-
matik değerlendirme araçlarına yönelindi. Ancak bu sü-
reçte bile yapay zekânın bir öğretmen kadar derinlemesine
analiz yapamadığı ve öğrencinin yazdıklarından ne kadar
öğrendiğini veya hangi alanlarda yardıma ihtiyaç duydu-
ğunu tam olarak tespit edemediği görüldü. Dahası, öğret-
mensiz bir okul demek, öğrencilerin öğretmenlerinin gül-
lümsemesinden, başını okşamasından veya küçük hataları
göz ardı etmesinden mahrum kalması demektir.

Yapay Zekânın Taklit Edemediği Öğretmen Yetileri Nelerdir?

Yapay zekânın sağladığı katkılara rağmen, öğretmen-
lerin sınıflarındaki rolünü taklit edemediği birçok önemli
yeti bulunmaktadır.

1. Güvenli bir ortam oluşturma: Öğrencinin gerçek-
leşmesi için öğrencinin kendini güvende ve kabul görmüş
hissetmesi gerekir. Bu güven duygusunu sağlayan, öğret-
menin bir gülümsemesi ya da öğrencinin omzuna dokun-
ması gibi insani temaslardır.

2. İyi bir sınıf atmosferi yaratma: Verimli öğrenme,
uygun bir sınıf atmosferinde gerçekleşir. Bazen rekabetçi,
bazen işbirlikçi ya da enerjik bir ortamı sağlayan yine öğ-
retmendir. Sınıfın ihtiyaçlarına göre bu atmosferi ayarla-
mak, bir öğretmenin önemli bir becerisidir.

3. Mesleki deneyim, sezgi ve içgüdüler: Öğrencilerin
akademik ve davranışsal gelişimleri tahmin edilemeyecek
kadar karmaşıktır. Bu karmaşıklığı öngörebilmek, öğret-
menin yıllar içinde edindiği deneyim, sezgi ve içgüdüler-
le mümkündür.

4. Konuşulmayanları anlamak: Öğrencilerin bir sor-
un yaşayıp yaşamadığını, davranışlarındaki küçük deği-
şiklikleri fark etmek, yapay zekânın algılayamadığı yete-
neklerdir.

5. Sezgi: Sınıfta veya bir öğrencide ters giden bir duru-
mu hissetmek, öğretmenlerin sahip olduğu bir yetenektir.
Bu sezgi, potansiyel sorunları büyümeden fark etme imkânı
sağlar.

6. Yaratıcılık: Öğrencilerin dikkatini çekmek ve onları
motive etmek için öğretmenler her zaman yaratıcı çözümler
üretir. Yapay zekâ ise bu yaratıcı dokunuşları taklit et-
mekte yetersiz kalır.

7. Empati: Öğrencileri ve onların ailelerini gerçekten
anlamak, eğitim sürecini daha bütüncül bir şekilde ele al-
mak, öğretmenlerin sahip olduğu bir beceridir.

8. Analiz ve değerlendirme: Yapay zekâ sınav kâğıt-
larını okuyabilir; ancak bir öğretmenin öğrencisini tanıya-
rak onun ne kadar ilerlediğini veya hangi alanlarda yardı-
ma ihtiyaç duyduğunu derinlemesine analiz etmesi yapay
zekânın ötesindedir. Bu noktada yapay zekâ, öğretmenle-
re destek sağlayabilir, ancak karar mekanizması öğretmen-
de kalır.

Yapay zekâ, öğretmenlerin yerini tam anlamıyla ala-
maz; ancak bilinçli bir şekilde kullanıldığında öğretmenle-
re önemli destekler sunabilir. Bunun için, öğretmenlerin de
bu yeni dijital çağda ihtiyaç duyacağı yeni beceriler edin-
mesi gerekmektedir. Yapay zekâ okuryazarlığı, bu süreçte
kritik bir öneme sahiptir. Öğretmenler, yapay zekâ araçla-
rını etkili bir şekilde kullanarak sınıflarını daha verimli hale
getirebilir, rutin iş yükünü azaltabilir ve öğrencilere da-

ha kişiselleştirilmiş eğitim deneyimleri sunabilirler. Ayrıca,
yapay zekânın sınıf yönetiminde ve öğrencilerin öğrenme
süreçlerinin takibinde nasıl kullanılacağını öğrenmek, öğ-
retmenlerin dijital dünyada daha güçlü bir rol üstlenmesi-
ni sağlayacaktır. Yapay zekâyı öğretmenin yardımcı bir ara-
cı olarak görmek, eğitimin geleceği için kritik bir adımdır.

Yapay Zekâ Çağında Öğrencilerimizi Nasıl Geleceğe Hazırlarız?

OpenAI CEO'su Sam Altman, gelecekte başarılı olabil-
mek için dünyadaki değişimi yakından takip etmemiz, yeni
şeyleri hızlıca öğrenebilmemiz ve teknolojiyle birlikte ge-
lişmemiz gerektiğini söylüyor. Bu da, öğrencilerimizi gele-
ceğe nasıl hazırlamamız gerektiğine dair bize önemli ipuç-
ları sunuyor.

Öğrencilerimizin yaratıcı düşünme, analitik problem
çözme, teknolojiyi bilinçli kullanma ve güçlü sosyal bece-
riler geliştirmesi, gelecekte başarılı olmaları için çok önem-
li. İletişim, iş birliği ve empati gibi insani beceriler, yapay
zekânın tam anlamıyla taklit edemediği özellikler arasında.
Eğitim sistemlerimiz, bu becerileri destekleyerek öğrenci-
lerimize esnek ve yenilikçi düşünme yolları kazandırmalı-
dır.

KİMYA EĞİTİMİ VE 21. YÜZYIL BECERİLERİ: MODERN MÜFREDATIN TEMELLERİ

AYŞENUR TOSUN

EĞİTİMCİ-YAZAR

Giriş

Toplumların güçlü olabilmesi için her geçen gün değişen yaşamda gerekli revizeleri sağlaması gerekir; bu bağlamda, gelişmiş toplumların önemli bir özelliği, sürekli yenilenen, üreten ve bilgiyi geliştiren bireyler yetiştirebilmesidir. Bilginin üretilebilmesi için uygulama alanlarına ihtiyaç duyulmakta ve bireylerin gelişimi, çağın değişimiyle paralel olarak ilerlemektedir. Bu gelişimin sağlanabilmesi için nitelikli insan yetiştirmek, dola-

yısıyla eğitim kritik bir rol oynamaktadır. Günümüzde eğitim, özellikle gelişmekte olan ülkeler açısından uzun vadeli ve en değerli yatırım olarak değerlendirilmektedir. Eğitimdeki temel amaç, bulunulan konumdan daha ileri bir noktaya ulaşmaktır. Bu değişim sürecinde teknoloji ve bilimin eğitime sunduğu yenilikler, yeni öğrenme-öğretme ortamları oluşturarak eğitim sistemini dönüştürmüştür (Tosun, A., & Altun, Y., 2022).

Öğrenme, hayatımızın her noktasında ve her yaşta gerçekleşen, gelişmenin vazgeçilmez bir parçası olarak karşımıza çıkar. İnsanlar, düşünebilen ve çevrelerine uyum sağlayabilen, problemlerle karşılaştıklarında çözüm arayan ve sürekli öğrenen varlıklardır. Öğrenme, bireylerin dışsal etkilere verdikleri tepkilerin zamanla kalıcı davranışlar haline gelmesi sürecidir. Eğitimde ise esas olan, ne öğretileceği ve nasıl öğretileceğidir. Bu temel konular tarih boyunca tartışmalara yol açmış, araştırmalar yapılmış ve öğrenme ile ilgili yeni kuramlar geliştirilmiştir. Eğitim tartışmalarının merkezinde, eğitim içeriğinde neyin öğretilmesi gerektiği ve hedeflenen kazanımların nasıl aktarılacağı soruları yer alır. Bu bağlamda, öğrenme hedeflerinin öğrencilerle doğrudan, ezberci bir yöntemle mi yoksa öğrenciyi merkeze alan, onların araştırma ve keşif yapmalarına olanak tanıyan bir yaklaşımla mı öğretilmesi gerektiği sorusu sürekli olarak gündemde olmuştur (Podelefsky, Moore ve Perkins, 2013). Teorik olarak sunulan bilimsel verilerin öğrencilerde kalıcı izler bırakabilmesi için, öğrenme süreçlerinin nasıl yapılandırılması gerektiği konusu eğitimcilerin dikkatle değerlendirdiği bir mesele olmuştur.

21. yüzyılda eğitim sistemleri, hızlı değişim ve gelişim gösteren dünya koşullarına ayak uydurabilmek adına yeni becerilerin kazandırılmasına odaklanmaktadır. Bireylerin karmaşık problemleri çözme, eleştirel düşünme, iş birliği yapma ve etkili iletişim kurma yeteneklerini geliştiren 21. yüzyıl becerileri, bu bağlamda ön plana çıkmaktadır. Kimya eğitimi, bu becerilerin kazanılması açısından kritik bir alan sunarak, öğrencilerin

bilimsel düşünme yeteneklerini geliştirmelerine yardımcı olmaktadır. Bu makalede, kimya eğitiminin 21. yüzyıl becerilerinin geliştirilmesindeki rolü, modern müfredat yapıları ve etkili öğretim yöntemleri detaylı bir şekilde ele alınacaktır.

21. Yüzyıl Becerileri

21. yüzyıl becerileri, bireylerin yaşamları boyunca ihtiyaç duyacakları bilgi, beceri ve tutumları kapsamaktadır. Bu beceriler, eleştirel düşünme, problem çözme, iş birliği, iletişim, yaratıcılık ve dijital okuryazarlık gibi unsurları içerir. Bu becerilerin geliştirilmesi, bireylerin yalnızca akademik başarılarını artırmakla kalmaz, aynı zamanda gelecekteki iş yaşamlarında da başarılı olmalarını sağlar. Örneğin, eleştirel düşünme becerisi, öğrencilerin bilgiyi analiz etmelerine, değerlendirmelerine ve uygulamalarına olanak tanırken; iş birliği becerisi, grup içinde etkili çalışabilme yeteneğini pekiştirir. Sorgulayan ve bilgi edinme anında etkin rol alan bireyler için öğrenme istendiği gibi kalıcı hale gelmektedir.

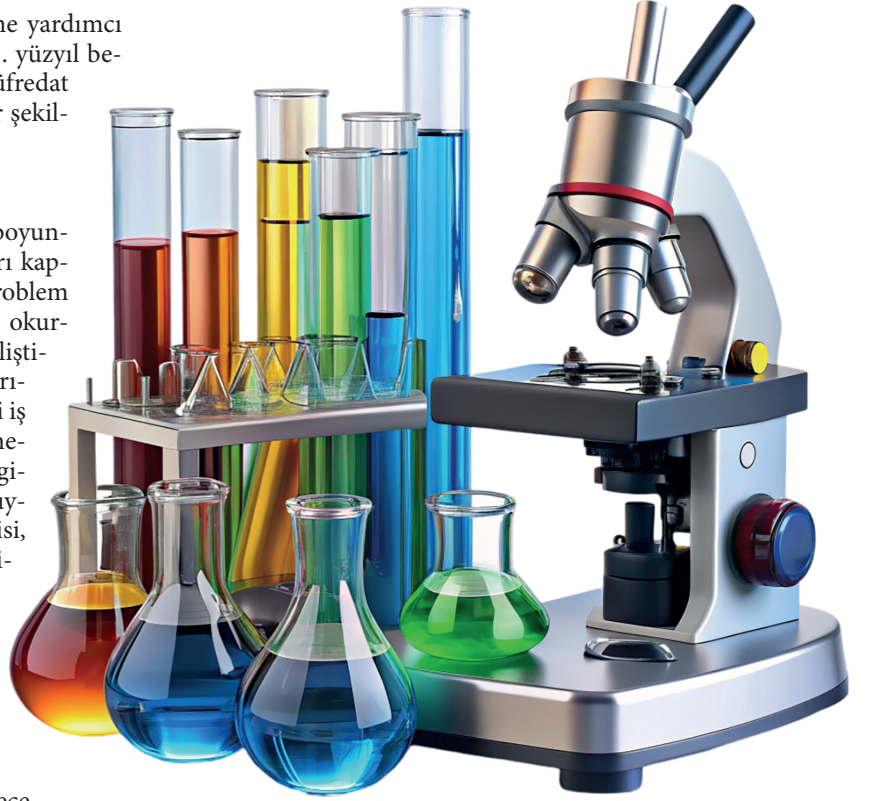
Eğitimdeki Yeri

Eğitim sistemleri, 21. yüzyıl becerilerini müfredatlarına entegre ederek, öğrencilere sadece teorik bilgi değil, aynı zamanda pratik beceriler kazandırmayı hedeflemektedir. Bu bağlamda, fen bilimleri eğitimi, özellikle de kimya eğitimi, bu becerilerin geliştirilmesi için etkili bir zemin sunar. Eğitimciler, öğrencilerin bu becerileri geliştirmelerine yardımcı olmak için farklı öğretim stratejileri ve yöntemleri kullanmalıdır. Öğrencinin bir sorun veya soru etrafında araştırmalar yaptığı, problemin çözümünü tahmin ettiği, verileri elde etmek amacıyla gözlemler gerçekleştirdiği, kaynakları incelediği ve sonuçlarını analiz ettiği bir öğrenme süreci, çağdaş eğitim anlayışının temel taşlarından biridir. Bu yaklaşım, geleneksel eğitimin aksine öğrenciyi merkeze alan ve problem çözme becerilerini geliştiren bir öğrenme tasarımı ifade eder. Yapılandırmacılık kuramına dayanan bu süreç, öğrencilerin derse aktif katılımını teşvik eder ve öğrenmeyi derinleştirir. Öğrenciler, inquiry (soruşturma) sürecini bilimsel süreç becerilerini deneyimlemek, geliştirmek ve bilgi edinmek için kullanmaktadır (Pedaste, Maëots, Leijen ve Sarapuu, 2012; Pedaste vd., 2015).

Kimya Eğitiminin Rolü

Bilimsel Düşünme ve Eleştirel Beceriler

Kimya eğitimi, öğrencilere bilimsel düşünme yetenekleri kazandırmanın yanı sıra, deneysel çalışmalar yoluyla 21. yüzyıl becerilerinin geliştirilmesi için önemli bir fırsat sunar. Kimya dersleri, öğrencilerin gözlem yapmalarını, verileri analiz etmelerini ve deneysel sonuçları yorumlamalarını gerektirir. Bu süreç, eleştirel düşünme ve problem çözme becerilerinin pekiştirilmesine olanak tanır. Örneğin, bir laboratuvar deneyinde öğrenciler, hipotezler geliştirerek, deneysel sonuçları yorumlayarak ve çıkarımlar yaparak bilimsel süreci aktif bir şekilde deneyimleme fırsatı bulurlar. Kimya konularının büyük çoğunluğu, doğ-

rudan gözlemleyemediğimiz soyut kavramlar veya kavram öbeklerinden oluştuğundan, öğrencilerin bu konularla ilgili mantıksal çıkarımları bireysel olarak sağlaması zorlaşmaktadır. Gillespie (1997), bu bağlamda kimya eğitimcilerinin öğrencilere somut örnekler sunmasının önemini vurgulamaktadır. Somut örneklerin, kimyasal kavram ve olguları anlamalarını geliştirmek için gerekli materyallerle desteklenmesi, öğrencilerin anlama yeteneklerini iyileştirecek ve başarı oranını artıracaktır. Bu nedenle, eğitimcilerin öğretim süreçlerinde somutlaştırma tekniklerine odaklanmaları gerekmektedir.

Müfredatın Yapısı ve Öğrenci Merkezli Yaklaşımlar

21. yüzyıl becerilerini destekleyen kimya öğretim müfredatları, geleneksel bilgi aktarımından çok daha fazlasını hedeflemektedir. Bu müfredatlar, öğrenci merkezli yaklaşımları benimseyerek, öğrencilerin aktif katılımını teşvik eder. Proje tabanlı öğrenme, grup çalışmaları ve problem çözme odaklı aktiviteler, bu müfredatların temel unsurlarındandır. Öğrenciler, gerçek dünya problemleri ile karşılaşarak, öğrenilen bilgileri uygulama ve yeni çözümler geliştirme fırsatı bulurlar.

Öğretmen, hedeflenen kavram veya kavramsal ilişkiyi öğrenciye doğrudan aktarmaktan ziyade, öğrencilerin dikkatini yeni kavramlara yönlendirmeyi hedefler. Bu amaçla, ilgi çekici, motivasyon artırıcı ve merak uyandıran etkinliklere odaklanmak gereklidir (Tosun, A., & Altun, Y., 2022). Bybee (2015), bunun için "öğretilenler anlar" yaratmanın önemli olduğunu vurgular. Öğretilenler bir an, öğrencinin merak içinde olduğu, bireysel motivasyonunun sağlandığı ve öğrenmeye hazır olduğu bir durumdur. İlgi çekici bir deney veya problem durumu, bu aşama için ide-

al bir fırsat sunar; böylece öğrenciler, duruma ve probleme odaklanarak geçmiş deneyimleri ile bağlantı kurma çabasına girerler. Eğer kavram yanlışları mevcutsa, bu durum bir dengesizlik yaratır ve öğrencinin yeniden dengeye ulaşmak için aktif bir arayış içinde olması beklenir. Öğretmenin rolü, problemi ve olayı etkili bir şekilde sunmak ve öğrencileri öğrenme sürecine dâhil etmektir. Bu süreçte, öğrencilere “neden?” ve “nasıl?” gibi sorular sordurulmalı; öğretmen de bu sorulara ve öğrencilerin düşünceleri ile hipotezlerine odaklanarak öğrenim sürecini desteklemelidir (Bybee vd., 2006; Bybee, 2014). Öğrenciler, etkinlikler veya deneyler aracılığıyla kişisel yeteneklerini test edebilecekleri bir öğrenme sürecinde sürekli olarak aktif bir rol üstlenirler. Keşif etkinlikleri, öğrencilerin mevcut kavramlarını (kavram yanlışlarını) yeniden yapılandırmalarına olanak tanır. Bu tür etkinliklerin gerçekleştirildiği süreç, kavramsal değişimin gerçekleşmesi için uygun bir zemin sağlar. Öğrenciler, sorunları ve problemleri araştırırken kendi çözümlerini oluşturur, yeni çözüm önerileri geliştirebilir ve bu çözümleri test etme fırsatına sahip olurlar. Bu bağlamda, öğrenme sürecine doğrudan katılan öğrenciler, bilgiyi kalıcı hale getirirler. Öğretmenin rolü ise, öğrencilere gerçekleştirilen etkinlik veya deneyin açıklamasını yapmak, gerekli materyalleri sağlamak ve tanıtmak, etkili bir öğrenme orta-

mı oluşturmak ve rehberlik etmektir (Bybee vd., 2006; Bybee, 2009a, 2014b, 2015c, s. 36). Bazı durumlarda öğrenciler hâlâ kavram yanlışlarını düzenlenmemiş olabilir, kavramı keşfetme aşamasında yalnızca deneyimlemiş, net bir anlayış geliştirememiş olabilirler. Bu nedenle öğrencilere kendilerini bir kez daha deneme imkânı ve öğrenme ortamı sağlamaktadır. Bu öğrenme ortamı yazılı, sözlü, web tabanlı, animasyon ve simülasyondan yararlanılarak gerçekleştirilebilir. Böylece öğrenci edindiklerini yeni durumlara aktarabilecek, materyal sayesinde kalıcı hâle gelmiş olacaktır. Öğrenciler açıklamalarının ve yeteneklerinin yeterliliği hakkında geri dönüt almalıdırlar. Öğrenciler tartışma, beyin fırtınası, proje geliştirme, rol oynama, problem çözme, benzetim programları (simülasyonlar), video oyunları, sunum yapmak gibi interaktif öğrenme yöntemleri ile iletişimsel etkileşim içinde olacak, işbirlikli öğrenme ortamı sağlanacak, aynı zamanda görsel, işitsel öğrenme ortamı ile öğrencinin güdülenmesi sağlanmış olacaktır.

Teknolojinin Entegrasyonu

Teknolojinin eğitimdeki rolü, 21. yüzyıl becerilerinin kazandırılması açısından önemlidir. Kimya öğretiminde, simülasyonlar, dijital laboratuvarlar ve etkileşimli yazılımlar, öğrencilerin deneyimlerini zenginleştirmekte ve öğrenme süreçlerini kolaylaştırmaktadır. Bu teknolojiler, öğ-

rencilerin karmaşık kavramları anlamalarını ve uygulamalı deneyimler yaşamalarını sağlarken, aynı zamanda dijital okuryazarlık becerilerini de geliştirmelerine yardımcı olur. Dijital eğitim materyalleri, öğrenci ve öğretmenlere bu süreçte uyum sağlama eğitimde esneklik ve kişiselleştirme imkânı yaratmaktadır (Paskevicius ve Hodgkinson-Williams, 2018). Bu tür materyaller, öğrencilere bireysel öğrenme stillerine uygun bir deneyim sunarken, öğretmenlerin de derslerini daha etkili bir şekilde planlamalarına ve uygulamalarına yardımcı olmaktadır. Bu bağlamda, dijital materyallerin kullanımı, eğitimde kaliteyi artırma ve öğrenci başarısını destekleme potansiyeli taşımaktadır.

Üst Düzey Düşünme Becerilerinin Geliştirilmesi

Üst düzey düşünme becerileri, öğrencilerin karmaşık bilgileri yönetme, eleştirel düşünme ve problem çözme yeteneklerini geliştirmektedir. Bu beceriler, öğrencilerin günlük yaşamda, iş hayatında ve akademik alanda karşılaşacakları zorlukları aşmalarına yardımcı olur. Öğretim programlarında geniş yer verilmesi gereken bu beceriler, öğrencilere hem teorik bilgi hem de pratik beceriler kazandırarak, onları geleceğin gereksinimlerine hazırlamaktadır. Kimya eğitimi, öğrencilere bilimsel düşünme becerilerini kazandırmanın yanı sıra, yüksek hedefler belirlemelerini teşvik

eder, öğrencilerin meraklarını artırarak, bilime olan ilgilerini pekiştirmektedir.

Öğretim Stratejileri ve Uygulamaları

Öğretmenler, üst düzey düşünme becerilerini kazandırmak için çeşitli stratejiler geliştirebilir. Proje tabanlı öğrenme teknikleri, öğrencilerin gerçek dünyada karşılaşabilecekleri problemlere yönelik eleştirel düşünme, problem çözme ve karar verme becerilerini geliştirmelerine olanak tanır. Sınıf içinde düzenlenen tartışma ve sorgulama etkinlikleri, öğrencilerin farklı bakış açılarını görmelerine yardımcı olurken, eleştirel düşünme becerilerini de pekiştirir.

Öğrenme süreçlerinde öğrencilerin düşüncelerini ifade etmelerine ve savunmalarına olanak tanıyan ortamlar yaratmak son derece önemlidir. Açık uçlu sorular sorarak, öğrencilerin farklı çözüm yollarını keşfetmelerine ve özgün fikirler üretmelerine yardımcı olur. Karmaşık problemleri parçalara ayırmak da adım adım düşünmeye ve sistematik bir yaklaşım geliştirmeye katkıda bulunur.

Karar verme becerilerini geliştirmek için vaka çalışmaları, grup projeleri ve rol oynama gibi öğretim yöntemlerinden yararlanmak mümkündür. Öğrencilere yansıtıcı günlükler yazdırarak karar verme süreçlerini daha iyi değerlendirmeleri teşvik edilebilir. Bu tür strateji ve yöntemler, hem öğrencilerin karar verme becerisini geliştirir hem de eleştirel düşünme ve problem çözme gibi diğer üst düzey becerileri pekiştirir. Vaka çalışmaları, öğrencilere gerçek hayattaki durumlarla başa çıkma fırsatı sunar. Bu yöntem, öğrencilerin karmaşık problemleri analiz etmelerini ve çözüm yolları geliştirmelerini gerektirir. Öğrenciler, vaka çalışmaları sırasında grup içerisinde tartışarak, farklı bakış açılarını değerlendirir ve karar verme süreçlerini geliştirirler. Bu uygulama, öğrencilerin sosyal ve iletişim becerilerini de pekiştirir.

Rol oynama ve simülasyonlar, öğrencilerin belirli bir senaryoda karar vermelerini gerektiren öğretim yöntemleridir. Bu tür aktiviteler, öğrencilerin düşüncelerini ifade etmelerine, alternatif çözümleri değerlendirmelerine ve sonuçlarını analiz etmelerine olanak tanır. Rol oynama, öğrencilerin empati kurma yeteneklerini geliştirmelerine de yardımcı olur.

Bilgiye Eleştirel Yaklaşım Eleştirel Bilgi Değerlendirme

Günümüz toplumlarında bilgiye erişim kaynaklarını eleştirel bir gözle değerlendirme becerisi kazanmak son derece önemlidir. Eleştirel bilgi değerlendirmesi, öğrencilerin daha bilinçli ve sorgulayıcı bireyler olmalarını sağlar. Bu bağlamda, öğretmenler, derslerde bu tür kaynakların nasıl değerlendirileceğine dair stratejiler sunarak, öğrencilerin bilgi okuryazarlıklarını artırabilir.

Geri Bildirimin Rolü

Eğitim öğretim sürecinde sıkça göz ardı edilen geri bildirim, öğrencilerin gelişimlerini destekleyen önemli bir unsurdur. İyi bir geri bildirim, öğrencilere neleri doğru yaptıklarını, hangi özelliklerini geliştirmeleri gerektiğini ve nasıl ilerleyebileceklerini gösterir. Sık sık geri bildirim vermek, öğrencilerin güçlü yönlerini vurgulamakla kalmaz, aynı zamanda gelişim alanlarını belirlemelerine yardımcı olur. Doğru geri bildirim, öğrencilerin eleştirel düşünme süreçlerini daha etkin bir şekilde yürütmesine katkı bulunur. Değerlendirme ayrı bir aşama şeklinde görül-

se dâhi her aşamada olan bir durumdur. Öğrenciler sorguladıkları, geçmiş bilgilerini kullandıkları anlarda, tartışma içinde oldukları, gözlemlerini inceledikleri ve birçok noktada hem kendilerini hem de akranlarını değerlendirmektedirler. Öğretmenler, öğrencilere hem olumlu hem de yapıcı geri bildirim vererek, onların motivasyonunu artırabilir. Ayrıca, öğrencilerin kendi ilerlemelerini değerlendirmelerine yardımcı olmak için öz değerlendirme ve akran değerlendirme yöntemleri kullanılabilir. Bu tür yöntemler, öğrencilerin kendi öğrenme süreçlerini daha iyi anlamalarına ve geliştirmelerine katkıda bulunur.

Öğrenme Çıktısı ve Süreç Bileşenleri

Eğitimde öğrenme çıktıları, öğrencilerin eğitim sürecinin sonunda ulaşması hedeflenen bilgi ve becerilerin bir yansımasıdır.

Öğrenme Çıktıları

Öğrenme çıktıları, belirli bir öğretim programının sonunda öğrencilerin ulaşması beklenen bilgi ve beceri setlerini tanımlayan hedeflerdir. Bu çıktılar, yalnızca teorik bilgi değil, aynı zamanda uygulamalı becerilerin kazanılmasını da içerir. Kimya eğitimi bağlamında, öğrenme çıktıları aşağıdaki unsurları içermektedir:

1. İçerik Bilgisi: Öğrencilerin kimyanın temel kavramlarını, teorilerini ve ilkelerini anlamaları beklenmektedir. Bu bilgiler, deneysel süreçleri ve analiz yöntemlerini kapsamaktadır.

2. Alan Becerileri: Öğrencilerin laboratuvar uygulamaları, deney tasarımı ve sonuçların analizi gibi pratik becerileri kazanmaları önemlidir.

3. Kavramsal Beceriler: Öğrencilerin, kimya ile ilgili kavramları yorumlama, problem çözme ve eleştirel düşünme becerilerini geliştirmeleri gerekmektedir. Öğrenme çıktıları, öğrencilerin sadece bilgi edinmelerini değil, aynı zamanda bu bilgiyi aktif bir şekilde kullanmalarını teşvik eder. Türkiye Yüzyılı Maarif Modeli çerçevesinde, bu çıktılar bilgi ve beceri arasındaki etkileşimi de vurgulamaktadır.

Süreç Bileşenleri

Süreç bileşenleri, öğrenme çıktılarının kazanımına giden yolda izlenen adımları temsil eder. Kimya eğitimi bağlamında, süreç bileşenleri şu şekillerde tanımlanabilir:

1. Gözlem ve Veri Toplama: Öğrenciler, kimyasal olayları gözlemleyerek ve veri toplayarak tümevarımsal akıl yürütme becerilerini geliştirir.

2. Analiz ve Değerlendirme: Toplanan verilerin analiz edilmesi ve değerlendirilmesi, öğrencilerin eleştirel düşünme becerilerini pekiştirir.

3. Genelleme ve Uygulama: Öğrenciler, elde ettikleri bilgileri genelleyerek yeni durumlara uygulama becerisi kazanır.

Bu süreç bileşenleri, öğrenme çıktılarının gerçekleşmesine zemin hazırlayarak, öğrencilerin becerilerini geliştirmelerine yardımcı olur.

İçerik Çerçevesinin Rolü

Öğretim programlarının temel bileşenlerinden biri olan içerik çerçevesi, öğrenme sürecinde ele alınan bilgi setini temsil eder. İçerik çerçevesi, öğrenme çıktılarının oluşmasına katkı sağlarken, şu unsurları da içerir:

1. Anahtar Kavramlar: Kimya eğitimi bağlamında, anahtar kavramlar öğrencilerin kavramları anlamalarına ve uygulamalarına rehberlik eder. Bu kavramlar, eğitim sürecinin odak noktası olmalıdır.

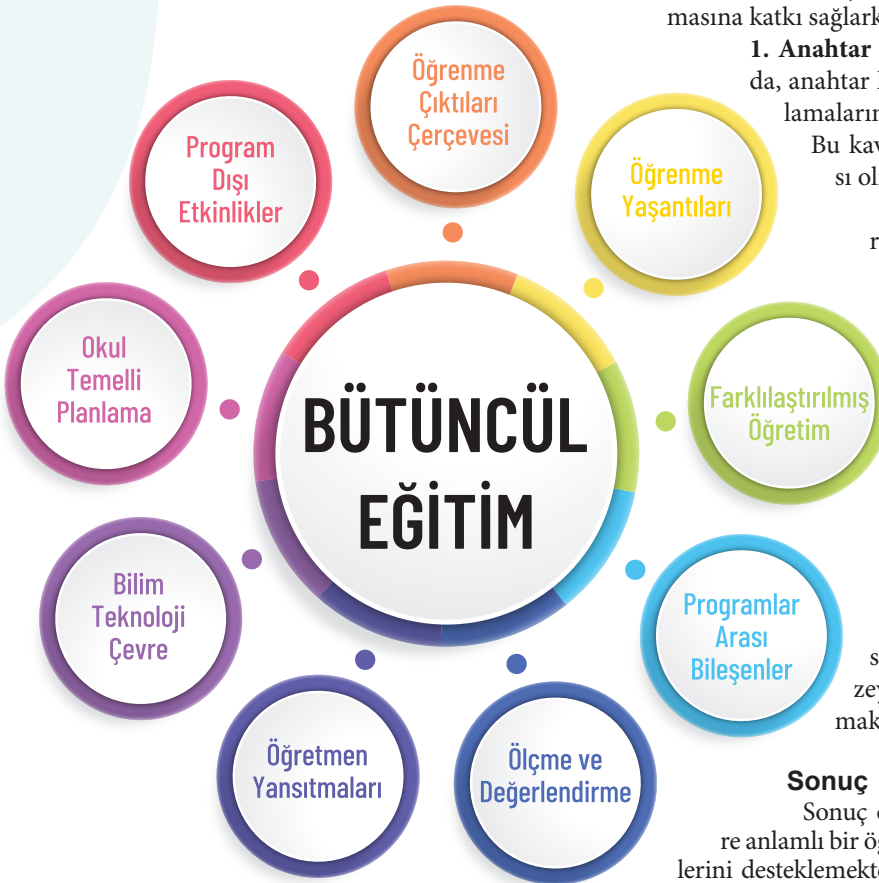
2. Genellemeler: Öğrencilerin kavramları ve işlemleri sistematik bir şekilde anlamalarına yardımcı olan genellemeler, öğrenme süreçlerini destekler.

3. İlkeler ve Semboller: İlgili disiplinin temel kurallarını ve sembollerini anlamak, öğrencilerin içeriği kavramasını kolaylaştırır.

İçerik çerçevesi, ayrıca belirli bir disiplin içinde önemli olan ilkeleri, genellemeleri ve anahtar kavramları ifade eder. Bu kapsamda, içerik hem yatay (farklı konu alanları arasındaki ilişki) hem de dikey (sınıf düzeyleri arası derinlik) boyutta ele alınmaktadır.

Sonuç

Sonuç olarak, öğretim programları öğrencilere anlamlı bir öğrenme deneyimi sunarak eğitim süreçlerini desteklemektedir. Türkiye Yüzyılı Maarif Modeli gi-

bi yenilikçi yaklaşımlar, bilgi ve becerinin etkileşimini vurgulayarak, kalıcı ve derinlemesine öğrenmeyi hedeflemektedir. Öğretmenlerin bu süreçleri doğru bir şekilde uygulamaları, öğrencilerin başarıları açısından kritik bir öneme sahiptir. Kimya eğitimi, 21. yüzyıl becerilerinin kazandırılması açısından büyük bir önem taşımakta olup, modern müfredatlar, öğrencilerin eleştirel düşünme, problem çözme ve iş birliği yapma yeteneklerini geliştirmeye odaklanarak, geleceğin karmaşık sorunlarını çözebilecek bireyler yetiştirmeyi amaçlamaktadır. Eğitimcilerin, bu becerileri müfredatlarına entegre etmeleri ve öğrenci merkezli yaklaşımları benimsemeleri, 21. yüzyıl eğitimine katkı sağlayacaktır.

Ayrıca, kimya eğitimi sadece bilgi aktarımından ibaret olmaktan çıkarak, öğrencilerin aktif katılımlarıyla zenginleşen bir süreç haline gelecektir. Kimya eğitiminin geleceği, teknolojinin entegrasyonu, öğrenci merkezli öğrenme yaklaşımları gibi unsurların bir araya gelmesiyle şekillenecektir. Eğitimcilerin bu unsurları etkili bir şekilde kullanarak, öğrencilerin 21. yüzyıl becerilerini geliştirmelerine yardımcı olmaları önemlidir. Sürekli olarak evrilen kimya eğitimi, geleceğin gereksinimlerine uygun bireyler yetiştirmek için yenilikçi yaklaşımlar benimseyerek, öğrencilerin potansiyellerini en üst düzeye çıkarmalı ve bilimsel düşünme yeteneklerini geliştirmelidir. Bu bağlamda, kimya eğitimi, bireylerin sadece akademik başarılarını artırmakla kalmayacak, aynı zamanda topluma katkıda bulunmalarını da sağlayacaktır.

Kaynakça

- Bybee, R. W., Taylor, J. A., Gardner, A., Van Scotter, P., Powell, J. C., Westbrook, A., & Landes, N. (2006). The BSCS 5E instructional model: Origins and effectiveness. Colorado Springs, Co: BSCS, 5, 88-98. Bybee, R. W. (2009). The BSCS 5E instructional model and 21st century skills. Colorado Springs, CO: BSCS, 24. <https://cite-seerx.ist.psu.edu/viewdoc/download?doi=10.1.1.674.6559&rep=rep1&type=pdf> sayfasından erişilmiştir. Bybee, R. W. (2014). The

BSCS 5E instructional model: Personal reflections and contemporary implications. *Science and Children*, 51(8), 10-13. https://doi.org/10.2505/4/sc14_051_08_10 Bybee, R. W. (2015). The BSCS 5E instructional model: Creating teachable moments. Arlington, TX: NSTA

- Gillespie, R. J. (1997). The great ideas of chemistry. *Journal of Chemical Education*, 74(7), 862. <https://doi.org/10.1021/ed074p862>
- Hamarat, E. (2019). 21. yüzyıl becerileri odağında Türkiye'nin eğitim politikaları.
- Karataş, İ. H. (2024). Türkiye Yüzyılı Maarif Modeli Hakkında. *Alanyazın*, 5(1), 6-11.
- Paskevicius, M., & Hodgkinson-Williams, C. (2018). Student perceptions of the creation and reuse of digital educational resources in a community development-oriented organisation.
- Pedaste, M., Mäeots, M., Leijen, Ä. and Sarapuu, S. (2012). Improving students' inquiry skills through reflection and self-regulation scaffolds. *Technology, Instruction, Cognition and Learning*, 9(1-2), 81-95. *Cognition and Learning*, 9(1-2), 81-95. 102 https://www.researchgate.net/publication/285309266_Improving_students_inquiry_skills_through_reflection_and_self-regulation_scaffolds sayfasından erişilmiştir.
- Pedaste, M., Mäeots, M., Siiman, L. A., De Jong, T., Van Riesen, S. A., Kamp, E. T., ... & Tsourlidaki, E. (2015). Phases of inquiry-based learning: Definitions and the inquiry cycle. *Educational research review*, 14, 47-61. <https://doi.org/10.1016/j.edurev.2015.02.003>
- Podolefsky, N. S., Moore, E. B. and Perkins, K. K. (2013). Implicit scaffolding in interactive simulations: Design strategies to support multiple educational goals. <https://arxiv.org/abs/1306.6544> sayfasından erişilmiştir.
- Rapp D.N., Kurby C.A. (2008) The 'Ins' and 'Outs' of Learning: Internal Representations and External Visualizations. In: Gilbert J.K., Reiner M., Nakhleh M. (eds) Visualization: Theory and Practice in Science Education. Models and Modeling in Science Education, vol 3. Springer, Dordrecht. https://doi.org/10.1007/978-1-4020-5267-5_2
- Tosun, A., & Altun, Y. (2022, August). Molekül Geometrisinin Öğretiminde Sorgulamaya Dayalı PhET Simülasyonlarının Kullanımı: Kimya Öğretmen Adaylarının Algıları. In The 14th International Scientific Research Congress (p. 9).

NASIL BİR GELECEK? NASIL BİR EĞİTİM?

ALİ BEKİR

EĞİTİMCİ - YAZAR

Hepimiz bir gelecekte bahsediyoruz. Ama nasıl bir gelecek? Çok zor bir soru ile karşı karşıyayız. Dünya, kurulduğu günden 2000'li yıllara kadar hep değişim ve dönüşüm içindeydi. Ancak bu değişimler uzun sayılabilecek belli zaman dilimlerini kapsadı ve insan hayatını teknolojik gelişmelerle de bağlantılı olarak belli periyotlarda değiştirdi. Eğitim camiamızı da kökünden etkileyen bu değişim, özel okul sektöründe son dönemde duyulan, konuşulan ve hatta reklamı yapılan "GELECEĞİN EĞİTİMİ" kavramını en önemli kavram hâline getirdi.

Çok basit bakacak olursak; eğitimin ilk ortaya çıktığı günden internetin halk arasında yayılmasına kadar (yaklaşık 2000'li yılların başı) geçen süre içerisinde bilginin kaynağı kitaplar, öğrenildiği yer okul, aktarıcısı öğretmendi. Bu üçgen gelişse de temeli hiç değişmedi. Ancak internetin halk arasında yayılmasıyla birlikte "BİLGİ"nin kaynağı ve bilgiye ulaşma şekli kökünden değişti. Bu da demek oluyor ki artık eğitimde dönüşümden bahsetmemiz gerekiyor.

Yapay zeka, robotik, kuantum çipler, metaverse uygulamaları, daha hızlı internet vb. teknolojik gelişmeler bizi hayal edilemez bir geleceğe taşıyor. Eğitimin temelleri değişiyor. Bu değişim o kadar büyük ki, sınırları tarif edilemez boyutta. Örneğin 2000 sonrası doğumlu çocuklar artık "DİJİTAL YERLİLER" olarak nitelendiriliyor.

Yapay zekâ, sadece eğitimi değil, toplumsal yaşamı, üretim bantlarını, iş dünyasını kısaca dünyadaki her şeyi değiştiriyor. Bu değişime hazırlanmanın ilk noktası ise eğitim yani okuldur. Okulu geleceğe hazır hâle getirmek zorundayız. Ancak bu yolda yapılan en büyük hata, net bir gelecek algısı varmış gibi davranmak ve keskin sınırları olan bir "GELECEĞİN EĞİTİMİ" anlayışından yola çıkmaktır.

Okulu geleceğe hazır hâle getirmek zorundayız. Ancak bu yolda yapılan en büyük hata, net bir gelecek algısı varmış gibi davranmak ve keskin sınırları olan bir "GELECEĞİN EĞİTİMİ" anlayışından yola çıkmaktır.

GELECEĞİN EĞİTİMİ”, belli kalıpların ve sınırların içine hapsedilemez; çünkü önümüzde çok farklı paradigmalara sahip, çok değişkenli, çok alternatifli, hızlı dönüşümleri içerisinde barındıran, iş gücünde makine insan dengesini değiştiren bir gelecek var.

Eğitim sistemimizi geleceğe hazırlamada “DİNAMİK, OPSİYONEL, ADAPTE OLMA BECERİSİNE SAHİP, MUTLİDİSİPLİNER, ANALİTİK DÜŞÜNCE BARINDIRAN, SÜREKLİ GELİŞİM ESASLI” bir yapı kurmamız çok önemli. Okulları sürekli yeni gelişmelere uyum sağlamaya hazır bir yapıya kavuşturmalıyız. Bunun temeli de her okulu FÜTÜRİSTİK PEDAGOJİ ARGE’leri üzerinden şekillendirmektir.

Artık adını koyalım. 21. yüzyıl bitti. Zaman olarak bitmese bile gelişmeler, iş dünyası ve toplumsal yaşam açısından 22. yüzyıla geçiyoruz. Yani hazırlanmamız gereken yüzyıl artık 22. yüzyıldır. O yüzden oluşturmamız gereken sistem 22. YÜZYIL EĞİTİM SİSTEMİ’dir!

Gerçekten 22. yüzyıla çocuklarımızı hazırlama derdindeyse, yapmamız gereken ilk şey “GELECEK NASIL OLACAK?” sorusuna yanıt aramaktır. Dünyadaki düşünce kuruluşlarının raporlarını, üniversitelerin fütüristik çalışmalarını, UNESCO ve OECD raporlarını, Finlandiya’nın eğitimi geliştirme çalışmalarını incelediğimizde karşımıza aşağıdaki gibi bir gelecek öngörüsü çıkmaktadır:

- **Teknolojik Her Yerdelik:** 2050 yılına gelindiğinde teknoloji hayatımızın her alanına kusursuz bir şekilde entegre edilecek. Yapay Zekâ (AI), robot teknolojisi ve otomasyon, hayal edilemeyecek seviyelere evrilererek üretkenliği, sağlık hizmetlerini ve günlük kolaylıkları artıracak, Nesnelerin interneti (IoT), cihazların akıllıca iletişim kurduğu, akıllı şehirleri şekillendirdiği ve endüstrilerde devrim yarattığı hiper bağlantılı bir dünya oluşturacak.

- **Sürdürülebilir Yaşam:** Çevrenin korunmasına yönelik acil ihtiyaç, sürdürülebilir bir devrime yol açacaktır. Yenilenebilir enerji kaynakları ağırlık kazanacak, fosil yakıtlar tarihe karışacak. Kentsel planlama yeşil alanlara öncelik verecek ve ekolojik mimari, norm hâline gelecek ve geri dönüşüm ve atıkların azaltılması, toplumun kolektif bilincine yerleşecek.

- **Demografik Gelişmeler:** Dünya nüfusu 9 milyarı aşacak ve yaşam beklentisinin artması nedeniyle önemli oranda yaşlı insan oluşacak. Bu durum; ekonomileri, sağlık sistemlerini ve sosyal yapıları yeniden tanımlayacak. İnsanlar iş-yaşam dengesini ararken uzaktan çalışma ve dijital bağlantı, işgücü piyasalarını ve kentsel gelişimi yeniden tanımlayacaklar.

- **Biyomedikal İlerlemeler:** Tıp bilimi katlanarak ilerleyecek ve bir zamanlar tedavisi mümkün olmayan hastalıkların kişiselleştirilmiş tedavilerini bulacak. Genetik mühendisliği ve rejeneratif tıp, insan ömrünü uzatacak ve genel sağlığı iyileştirecek. Yapay zeka destekli teşhis ve robotik cerrahi rutin hâle gelecek.

- **Kültürel Bağlantı:** Teknoloji kültürler arası alışveriş çok hızlı bir şekilde olarak sağladığından kültürel sınırlar bulanıklaşacak. Diller, gelenek ve görenekler dünya çapında paylaşılacak. Sanal gerçeklik, insanların dünyanın farklı yerlerindeki deneyimlere kendilerini kaptırmalarına olanak tanıyacak.

- **Uzay Araştırmaları:** Uzay teknolojisindeki devam eden ilerlemelerle birlikte Mars ve ay üslerinde insan ko-

lonizasyonu ufukta belirecek. Uzay daha fazla araştırılacak ve kaynak çıkarma, bilimsel keşif ve hatta turizm için yeni olanaklar ortaya çıkarılacak.

• **Eğitim ve Öğrenme:** Geleneksel eğitim modelleri, yapay zekâ destekli kişiselleştirilmiş öğrenmenin yönlendirmesiyle gelişecek. Çeşitli alanlardaki hızlı gelişmelere ayak uydurabilmek için yaşam boyu öğrenme zorunlu olacak.

• **Dayanıklılık ve Uyum Sağlama:** Geleceğin öngörülemezliğiyle karşı karşıya kaldığımızda dayanıklılık ve uyum sağlama yeteneği bireyler, topluluklar ve uluslar için temel beceriler olacak ve öngörülemeden değişiklikler karşısında esneklik esas olacaktır.

Bunun ötesinde ise eğitimi daha ciddi şekilde etkileyecek gelişmeler iş dünyasında gerçekleşiyor. İş dünyası GELECEĞİN ENDÜSTRİSİ'ne geçiyor. GELECEĞİN ENDÜSTRİSİ, endüstriyel sektörün evriminde bir dönüm noktasına işaret ediyor. Başta dijital olmak üzere yeni teknolojilerin üretim zinciri boyunca entegrasyonunu esas alarak, şirketlerin rekabet gücünü artırmak için esneklik ve üretkenliği birleştirmeyi hedefliyor.

GELECEĞİN ENDÜSTRİSİ kavramı, kişiselleştirilmiş üretim bantları ve makine insan dengesinde, makinenin iş dünyasında tamamen öne çıkmasını ifade ediyor. Mesele Samsung, neredeyse tamamen insansız üretim yapacak fabrikaları oluşturuyor. GELECEĞİN ENDÜSTRİSİ'nin üç temel dinamiği bulunmakta:

- Dijital teknolojinin daha fazla entegrasyonuna ve yenilikçi süreç ile malzemelerin kullanımına (eklemeli üretim, işbirlikçi robotik vb.) dayanan *ileri üretim teknolojileri*
- Üretim sürecinin tüm bileşenlerinin (operatörler, ürünler ve makineler) birbirine bağlanmasını ve internete açılmasını mümkün kılan *dijitalleşme*
- Müşteri talebine göre hızla yeniden yapılandırılabilen üretim sistemleri elde etmeyi amaçlayan *esneklik*

Toplumsal yaşam da bu teknolojik gelişmelerden kökünden etkileniyor. İnsanların hayatları cep telefonlarına sıkışıyor. Sosyal iletişim dijital ağırlıklı olmaya doğru kayıyor. BEĞENİ ve GERİ BİLDİRİM, hayatımızın en önemli unsurları hâline geliyor. İnsanlar sürekli bir bilgi bombardımanı içerisinde yaşıyor. Gelişmeler de durmuyor. Online çeviri programları yabancı dil bilmeyi zorunluluk olmaktan çıkarıyor. İnsanların bireyselleşmesine ve tamamen kendi içerisinde yaşamasına neden olacak YAPAY ZEKÂ SOHBET BOTLARI geliyor.

Ütopik ya da gerçek... Herkes için çok farklı bir

gelecekle karşı karşıyayız. Çocuklarımızı bu geleceğe hazırlamak zorundayız. Dolayısıyla eğitimimiz de 10 yıl sonrasında yaşayacak bireyleri yetiştirmeyi amaçlamalıdır.

Ne yazık ki, günümüzdeki eğitim KALIP ve TOPTANCI bir yaklaşım içeriyor. Her öğrenciyi aynı kabul eden ve her öğrenciyeye aynı sürede aynı eğitimin verilmesini eğitimde fırsat eşitliği kabul eden bir yapıya sahip. Bu yaklaşım insanın yaradılışından gelen farklılıkları göz ardı ediyor. 2000'li yıllara kadar eğitim sistemleri dünyanın gelişmesini sağladı. Ancak teknolojiye köklü değişimler insanların yaratılıştan gelen farklılıklarını su yüzüne çıkarıyor. Kabul etmeliyiz ki, her öğrenciyi farklı kabul eden eğitim yaklaşımlarına geçmek artık bir zorunluluk; çünkü gelecek FARKLILIKLAR üzerinden kurgulanıyor.

Daha da acısı ise, şu anki eğitim modelleri ÖĞRENCİ TANIMAYI esas almıyor. Bu da eğitimdeki en büyük problemimizdir. 21. yy. sonrası dünya, tamamen insanı tanıma ve elde edilen verilerle kişiselleşen üretime dayanıyor. Bu durum gerçek hayatla eğitim arasındaki etkileşimi azaltıyor. Yukarıdaki durumları analiz ettiğimizde GELECEĞİN EĞİTİMİNİ kurmak için önce çocuklarımızı doğru şekilde tanımalıyız. Bu yüzden eğitimin temelini ÖĞRENCİYİ TANIMAYI ESAS ALAN PEDAGOJİLER üzerinden kurgulamalıyız. Dersler, öğretmek için değil, öğrenciyi tanımak için yapılmalı.

Ülkemizde KİŞİSELLEŞTİRİLMİŞ EĞİTİM kavramı son zamanlarda yaygın olarak konuşulsa da istenilen verim sağlanamıyor. KİŞİSELLEŞTİRİLMİŞ EĞİTİM demek, her öğrenciyeye sınıfta farklı eğitim vermek demek değildir. Öğrenciyi tanımak demektir. Öğrenciyi sürekli gelişime hazır hâle getirmektir. Gelişen teknoloji, insanların kişisel farklarından bir hayli öne çıkmıştır. Bu bağlamda öğrenciyi tanımadan yapılacak eğitim, değil geleceğin eğitimi, eğitim olarak bile adlandırılmaz. Kişiselleştirilmiş eğitim nedir diye sorarsanız, kişiselleştirilmiş eğitim, tam anlamıyla öğrencinin vasıflarına uygun olarak doğru yönlendirmelerle kişisel anlamda gelişmesini destekleyen bir yapıdır.

Sonuç olarak, çok farklı bir gelecek bizi bekliyor. Çocuklarımızı geleceğin teknolojik çağına hazırlamak, rekabetçi dünyada bir adım öne çıkarabilmek için yepyeni bir altyapı kurmak zorundayız. Bu da yalnız ve yalnız PEDAGOJİ MÜHENDİSLİĞİ üzerinden planlı, opsiyonel, analitik bir eğitim tasarımı ile mümkündür. Dijital çağ için teknolojik alt yapı oluşturmada mühendislik çok önemlidir. Bunu eğitimle birleştirmek de 22. yüzyıla yakışır eğitim sistemine giden tek yoldur.

İNGİLİZCE ÖĞRENİMİNDE ANLAMA YETENEĞİ İLE KONUŞMA KAYGISI ARASINDAKİ DENGE

DİLEK PAYANDA

EĞİTİM LİDERİ-EĞİTİM DANIŞMANI

21. yüzyılda teknolojinin hızla gelişen modu ile küreselleşen dünyamızın ortak iletişim dili gerekliliği İngilizce kullanımını daha aktif hale getirmiştir. Ülkemizde anaokulundan başlayan ve tüm eğitim kademelerinde üzerinde önemle durulan İngilizce öğreniminde öğrencilerin dili kullanımları açısından istenilen düzeye ulaşamadığı görülmektedir. Özellikle konuşma becerileri açısından kişinin kendisini yeterli hissetmeme davranışı ortaya çıkmaktadır.

Öncelikle yeni müfredatta İngilizce Eğitiminde (meb.gov.tr) ele alınan ana başlıklara baktığımızda;

1-4. Sınıflar:

1. Temel kelime bilgisi
2. Basit cümle yapıları
3. Dinleme ve konuşma becerileri
4. İngilizce şarkılar ve tekerlemeler

5-8. Sınıflar:

1. Kelime hazinesi
2. Temel gramer yapıları
3. Okuma ve yazma becerileri
4. Kültürel farkındalık

9-12. Sınıflar:

1. İleri kelime bilgisi
2. Gramer yapıları
3. Dinleme ve konuşma becerileri
4. Okuma ve yazma becerileri
5. Kültürel farkındalık

Öğrenenlere etkili bir dil öğrenme süreci sunmak amacıyla belirlendiğini görüyoruz.

Aktif öğrenme için bu planlamalar yapılsa da öğrenenin bireysel özelliklerini ve yaşadığı coğrafi bağlamı dikkate aldığımızda, yalnızca etkili bir planlamanın dil öğrenme sürecinde yeterli olmayacağı anlaşılmaktadır. Bu nedenle buna destek olacak dijital platformlar da uygulamaya alınmıştır (meb.gov.tr).

İngilizce, uluslararası dil olma niteliği sayesinde yalnızca ülkemizde değil, dünya genelinde birçok ülkede yabancı dil olarak öğretilmektedir. Bu bağlamda, pek çok dil bilimci, bu süreci kolaylaştırmak amacıyla uzun yıllar boyunca çeşitli araştırma ve çalışmalar gerçekleştirmektedir.

Modern dilbilimin kurucularından biri olarak kabul edilen **Noam Chomsky**, İngilizce öğrenimi üzerine özel-

likle “doğal dil edinimi” teorisiyle önemli katkılarda bulunmuştur. İşte bu alandaki bazı çalışmaları:

1. Dil Teorisi: Chomsky, dillerin yapısal özelliklerini inceleyerek, insanların dil öğrenme yeteneğinin doğuştan olduğunu savunur. Bu, çocukların karmaşık dil yapısını hızlı bir şekilde öğrenmelerine yardımcı olur.

2. Sözdizim Teorisi: “Transformational-Generative Grammar” (Dönüşümsel-Üretken Gramer) yaklaşımını geliştirerek, dillerin temel yapısının anlaşılmasına katkıda bulunmuştur.

3. Öğrenme Mekanizmaları: Chomsky, insanların dil öğrenirken kullandıkları içsel kurallar ve mekanizmalar üzerinde durur. Bu, dilin sosyal etkileşimden bağımsız olarak nasıl öğrenildiğini açıklar.

4. Eleştiriler: Chomsky, davranışsal öğrenme teorilerini eleştirerek, dilin yalnızca taklit yoluyla öğrenilemeyeceğini savunur. Bunun yerine, bireylerin dil öğrenme süreçlerinde aktif bir rol oynadıklarını belirtir.

Bu çalışmalar, dilbilim ve eğitim bilimleri üzerinde derin etkiler bırakmış ve dil öğrenimini anlamada yeni bakış açıları sunmuştur.

Dilbilimi alanında önemli katkılarda bulunan diğer bir dilbilimci **Leonard Bloomfield** bu çalışmalarla İngilizce öğrenme süreçlerine de etki etmiştir. İşte bazı katkıları:

1- Davranışsal Öğrenme Teorisi: Bloomfield, dil öğreniminin bir davranış biçimi olduğunu savunarak, dilin öğrenilmesi sürecinde tekrara ve taklide vurgu yapmıştır. Bu, öğrencilerin dil bilgisi kurallarını ve kelime dağarcığını pekiştirmeleri için önemlidir.

2- Dil Analizi: Bloomfield, dilin sistematik analizi üzerine çalışmalar yapmış ve bu süreçte dilin bileşenlerini anlamının önemini vurgulamıştır. Bu yaklaşım, dil öğrenenlerin yapıların mantığını kavramalarına yardımcı olur.

3- Uygulamalı Dilbilim: Bloomfield, dilbilimin uygulamalı yönüne dikkat çekerek, dil öğretiminde pratik uygulamaların önemini savunmuştur.

4- İçerik ve Yapı: Dilin hem içerik hem de yapı yönlerini inceleyerek, dil öğreniminde dengeli bir yaklaşımın gerekliliğini ortaya koymuştur.

Bloomfield’in çalışmaları, dil öğrenme ve öğretim yöntemlerini şekillendirmede önemli bir temel oluşturmuştur.

İkinci Dil öğrenme süreci üzerinde çalışan **A.D. Cohen**’in, ikinci dil öğrenimi üzerine yaptığı çalışmalarda sunduğu tavsiyelere de yer vermek gerekir. Dili öğrenme sürecini daha etkili hale getiren bu tavsiyeler:

1. Farklı Öğrenme Stratejileri: Öğrencilerin, dil öğrenme sürecinde farklı stratejiler denemelerini önerir. Bu, dinleme, konuşma, oku-

ma ve yazma becerilerini geliştirmek için çeşitli yöntemleri içerir.

2. Öz-düzenleme: Öğrencilerin kendi öğrenme süreçlerini izlemeleri ve gerektiğinde stratejilerini değiştirmeleri önemlidir. Bu, motivasyonu artırır.

3. Geribildirim Alma: Dil öğreniminde alınan geri bildirimler, hataları düzeltmek ve gelişimi sağlamak açısından kritik öneme sahiptir.

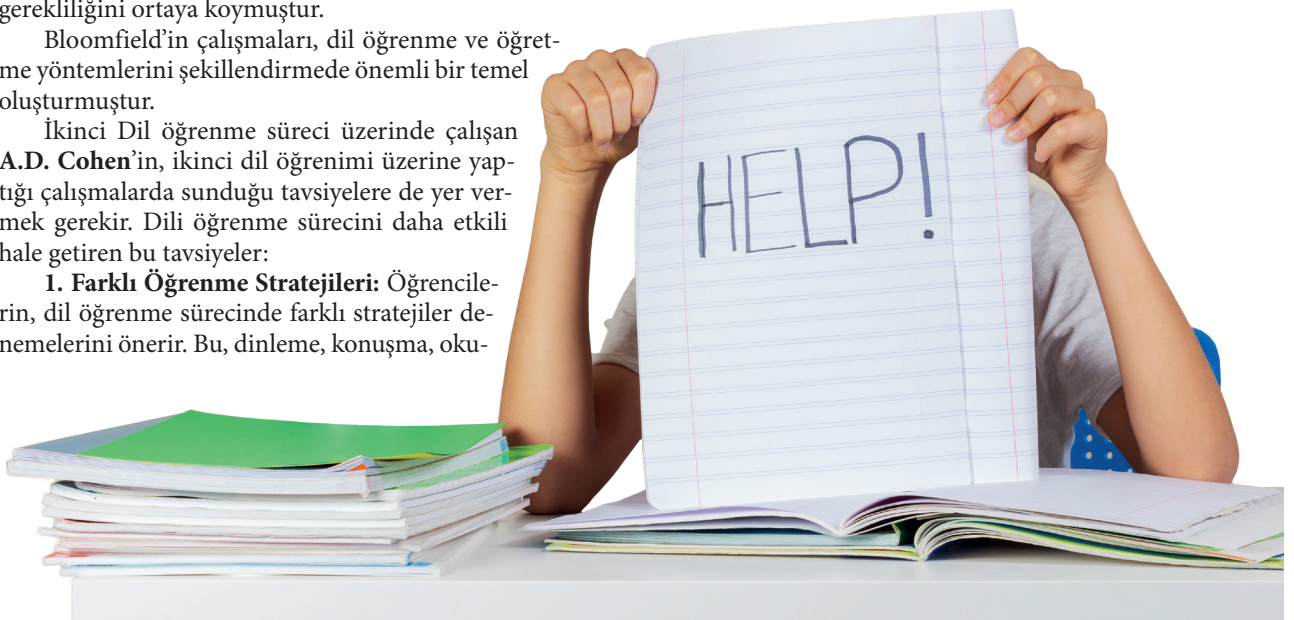
4. Kültürel Farkındalık: Öğrenilen dilin kültürel bağlamını anlamak, dili daha etkili bir şekilde kullanmayı kolaylaştırır.

5. Pratik Yapma: Dilin aktif bir şekilde kullanılması, özellikle konuşma pratiği, öğrenmeyi pekiştirir. Günlük yaşamda dili kullanmak teşvik edilmelidir.

Bu bilgiler ışığında, eklettik bir değerlendirme gerçekleştirdiğimizde aşağıdaki sonuç bölümlerine geçebiliriz:

İngilizce öğrenirken konuşma becerisinin geride kalmasının birkaç nedeni vardır. Öncelikle, dil öğreniminde genellikle okuma ve yazma becerilerine daha fazla odaklanılırken, konuşma pratiği yeterince yapılmayabilir. Ayrıca, konuşma kaygısı ve hata yapma korkusu, öğrencilerin aktif olarak iletişim kurmalarını engelleyebilir. Bunun yanı sıra, sınıf ortamındaki pasif öğrenme yöntemleri, bireylerin gerçek hayatta akıcı bir şekilde konuşma yeteneklerini geliştirmelerini zorlaştırabilir. Daha fazla pratik yaparak bu durumu aşmak mümkündür.

Ancak dikkate alınması gereken bir diğer önemli alan, bireyin öğrenme stildir. Öğrenme stilleri, bireylerin bilgi edinme, anlama ve uygulama süreçlerinde tercih ettikleri yöntemlerdir. Bu stiller, öğrencilerin öğrenme süreçlerini etkileyen birçok faktörden, özellikle kişisel özelliklerden, bilişsel yeteneklerden ve çevresel koşullardan kaynaklanmaktadır. **Kolb**’un deneyimsel öğrenme modeli gibi çeşitli teoriler, bireylerin öğrenme stillerini sınıflandırmaya yönelik sistemler geliştirmiştir. Örneğin, bazı bireyler görsel materyallerle daha etkili öğrenirken, diğerleri işitsel veya kinestetik yöntemleri tercih edebilir. Öğrenme stillerinin

dikkate alınması, eğitimcilerin öğretim stratejilerini uyarlamalarına ve bireysel öğrenme deneyimlerini zenginleştirmelerine olanak tanır. Bu bağlamda, öğrencilerin öğrenme stillerinin tanınması, eğitimde daha etkili ve kişiselleştirilmiş yaklaşımlar geliştirilmesine katkıda bulunur.

İngilizce öğrenme süreci, bireysel öğrenme alanları ve tarzlarına bağlı olarak farklı hızlarda gelişim göstermektedir. Öğrenme hızı, bireyin motivasyonu, dil bilgisi geçmişi, kişisel ilgi alanları ve kullanılan öğrenme yöntemleri gibi çeşitli faktörlerden etkilenmektedir. Bazı bireyler dinleme ve konuşma becerilerinde hızlı bir ilerleme kaydederken, diğerleri okuma ve yazma alanlarında daha başarılı olabilmektedir. Bu bağlamda, kişisel ihtiyaçlara ve güçlü yönlere yönelik bir yaklaşım benimsemek, dil öğreniminde etkinliği artırma potansiyeline sahiptir.

Sonuç olarak; İngilizceyi istenilen düzeyde konuşmanın çeşitli nedenleri olabilir. Öncelikle bir dili öğrenmek zaman alır ve pratik gerektirir. İngilizce öğreniminde anlama yeteneği ile konuşma kaygısı arasında denge sağlamak da önemli bir konudur. Anlama ve kelime dağarcığını güçlendirmek için yeterince pratik yapılmaması ve konuşma kaygısını tetikleyen hata yapma korkusu konuşma akıcılığını engeller.

Anlama yeteneği ve konuşma kaygısı için denge nasıl kurulabilir?

Anlama yeteneği ve konuşma kaygısı arasında denge kurmak için aşağıdaki stratejiler uygulanabilir:

► **Yavaş Başlama:** Konuşma pratiğine, basit cümleler ve tanıdık konularla başlayarak yavaş bir ilerleme sağlamak, bireyin kendisini daha güvende hissetmesine yardımcı olur.

► **Dinleme Pratiği:** Dinleme becerilerini geliştirerek anlama yeteneğini artırmak, dil öğreniminde önemli bir rol

oynar. Dinlenen içeriklerin tekrar edilmesi, konuşma sırasında akıcılığı artırabilir.

► **Rol Oynama:** Gerçek hayatta karşılaşılabilecek durumları simüle ederek pratik yapmak, kaygıyı azaltır ve bireye daha fazla güven kazandırır.

► **Geri Bildirim Alma:** Güvendiğiniz bir arkadaş veya öğretmenden geri bildirim alarak gelişim alanlarınızı belirlemek, öğrenme sürecine katkı sağlar.

► **Olumlu Düşünme:** Kendinize karşı nazik olmak ve hata yapmanın öğrenme sürecinin doğal bir parçası olduğunu kabul etmek, kaygıyı azaltmaya yardımcı olur.

► **Sosyal Etkileşim:** Farklı kişilerle İngilizce konuşarak sosyal becerilerinizi geliştirmek hem anlama yeteneğini hem de konuşma becerisini artırabilir.

► **Hedef Belirleme:** Küçük ve ulaşılabilir hedefler belirleyerek ilerlemeyi takip etmek, motivasyonu artırır ve kaygıyı azaltır.

Kaynaklar:

- Chomsky, N. (1957). *Syntactic Structures*. MIT Press.
- Chomsky, N. (1965). *Aspects of the Theory of Syntax*. MIT Press.
- Chomsky, N. (1968). *Language and Mind*. Harcourt, Brace & World.
- Chomsky, N. (2005). *New Horizons in the Study of Language and Mind*. Cambridge University Press.
- Chomsky, N. (2016). *What Kind of Creatures Are We?* Columbia University Press.
- Bloomfield, L. (1942). *Outline Guide for the Practical Study of Foreign Languages*.
- Cohen, A. D. (1998). *Strategies in Learning and Using a Second Language*.
- Kolb, D. A. (1984). *Experiential Learning: Experience as the Source of Learning and Development**. Englewood Cliffs, NJ: Prentice Hall.
- Gardner, H. (1983). *Frames of Mind: The Theory of Multiple Intelligences**. New York: Basic Books.

ÖZEL OKUL NASIL BAŞARILI OLUR?

YAVUZ KARA

OKULLAR KOORDİNATÖRÜ / EĞİTİM FÜTÜRİSTİ

Bir özel okulun başarısı, güçlü bir eğitim vizyonu, etkili yönetim stratejileri, finansal sürdürülebilirlik ve yenilikçi yaklaşımlar üzerine inşa edilmelidir. Başarıyı sağlayan temel unsurlar, okulun misyonunu yerine getirmesi, öğrenci ve personel memnuniyetini artırması, sürekli gelişim odaklı olması ve küresel eğitim standartlarına uyum sağlamasıdır. Bu makalede, özel okulların başarılı olmasına katkı sağlayan faktörler ayrıntılı olarak ele alınmıştır.

1. Eğitim Yaklaşımlarının Misyon ve Vizyonu Desteklemesi

Bir özel okulun en önemli başarısı, misyon ve vizyonunu eğitim yaklaşımlarına yansıtabilmesidir. Öğrencilerin bireysel ihtiyaçlarına cevap verebilen, yenilikçi ve çağdaş bir eğitim anlayışı geliştirmek, okulun uzun vadede başarı elde etmesine katkı sağlar. Eğitim programları, her öğrencinin potansiyelini açığa çıkaracak şekilde tasarlanmalı ve bireyselleştirilmiş öğrenme fırsatları sunulmalıdır.

“Başarı, eğitim vizyonunun güçlü bir şekilde hayata geçirilmesiyle başlar.”

2. Gelişim ve Yeniliklerin Benimsenmesi

Başarılı bir özel okul, sürekli gelişim ve yenilikçilik anlayışını benimsemelidir. Eğitimdeki teknolojik gelişmelerin takip edilmesi ve öğretmenlerin mesleki gelişmelerinin desteklenmesi, okulun rekabet avantajını artırır. Öğretmenlerin yeni yöntem ve teknikleri öğrenmeleri, öğrencilere en etkili öğrenme deneyimlerini sunmalarına olanak tanır.

“Yenilikçi eğitim programları, öğrencilerin potansiyellerini ortaya çıkarır.”

3. Öğretmen ve Personel Bağlılığının Güçlendirilmesi, Okul kültürüne bağlılık

Nitelikli öğretmen ve personelin elde tutulmasıyla sağlanır. Başarılı bir özel okul, öğretmen ve personel için motive edici bir çalışma ortamı sunar ve onların profesyonel gelişmelerine yatırım yapar. Öğretmenlerin okul kültürüne katkıda bulunması, öğrencilere sunulan eğitimin kalitesini artırır ve okulun başarısını güçlendirir.

“Nitelikli öğretmen ve personel, okulun başarısının temel taşlarıdır.”

4. Dijital Eğitim

Yaklaşımlarının Benimsenmesi

Başarılı okullar, dijital eğitim platformlarını etkin bir şekilde kullanarak öğrencilerin öğrenme süreçlerini zenginleştirir. Dijital ders materyalleri, öğrencilerin bireysel öğrenme hızlarına uygun içerikler sunar ve onların dijital dünyaya adapte olmalarını kolaylaştırır. Teknoloji entegrasyonu, öğrencilerin geleceğin dünyasında başarılı olmalarına katkı sağlar.

“Dijital dönüşüm, eğitimde kaliteyi artıran kilit bir faktördür.”

5. Eğitimde Veri Odaklı Karar Verme Süreçlerinin Desteklenmesi

Veri odaklı karar verme, öğrencilerin akademik performanslarını artırmak için etkili bir araçtır. Başarılı okullar, öğrenci performans verilerini analiz ederek eğitim stratejilerini optimize eder. Bu yaklaşım, her öğrencinin öğren-

me ihtiyaçlarına uygun bir eğitim planı sunulmasına olanak tanır ve başarı oranlarını artırır.

“Veri odaklı karar verme, öğrenci başarısını yükselten etkili bir stratejidir.”

6. Yönetim Kadrosunun Yetkiyi Uzman Eğitimcilerle Devretmesi

Başarılı özel okullar, yönetim süreçlerinde uzman eğitimcilerle güvenerek onların bilgi ve deneyimlerinden yararlanır. Merkeziyetçi yönetim anlayışının yerine, eğitim

profesyonellerinin görüşlerine yer veren bir yönetim modeli benimsemek, okulun eğitim kalitesini artırır ve karar alma süreçlerini iyileştirir.

7. Okul Konumunun İyi Seçilmesi ve Fizibilite Çalışmalarının Yapılması

Başarılı bir okul, bulunduğu bölgenin demografik yapısını ve ihtiyaçlarını dikkate alarak konumunu stratejik olarak belirler. İyi bir fizibilite çalışması, okulun hedef kitlesine ulaşmasını kolaylaştırır ve öğrenci kayıtlarının artmasına katkı sağlar. Doğru konumlandırma, okulun başarı potansiyelini artıran en önemli unsurlardan biridir.

8. Kurumsal Finansal Sürdürülebilirliğin Sağlanması

Başarılı sürdürülebilir kılmanın yolu, sağlam bir finansal yönetimden geçer. Gelir-gider dengesini koruyan, uzun vadeli büyüme stratejileri belirleyen ve mali kaynakları etkin kullanan okullar, eğitimde kaliteyi artırırken finansal sürdürülebilirliği de sağlar. Bütçe yönetimi, okulun eğitimde mükemmelliği sürdürmesine olanak tanır.

“Finansal sürdürülebilirlik, kaliteli eğitimin anahtarıdır.”

9. Öğrenci Çeşitliliği ve Küresel Vatandaşlık Bilincinin Desteklenmesi

Başarılı okullar, öğrenci çeşitliliğini artırarak küresel vatandaşlık bilincini geliştiren programlar sunar. Öğrencilerin farklı kültürlerle etkileşimde bulunması, onları küresel dünyaya hazırlar ve hoşgörü, empati gibi değerleri kazandırır. Öğrenci geri bildirimlerini değerlendiren okullar, bu geri bildirimleri eğitim programlarına entegre ederek başarılarını sürdürürler.

“Küresel vatandaşlık, geleceğin dünyasında başarılı bireyler yetiştirir.”

10. Yabancı Dil Eğitiminin Güçlendirilmesi

Yabancı dil eğitimi, öğrencilerin uluslararası platformlarda başarılı olmaları için büyük önem taşır. Başarılı okullar, öğrencilerinin yabancı dil becerilerini geliştirerek, onların uluslararası işbirliği ve iletişim yeteneklerini artırır. Güçlü bir yabancı dil eğitimi, öğrencilerin gelecek kariyerleri için önemli bir avantaj sağlar.

“Yabancı dil eğitimi, öğrencilerin uluslararası platformlarda rekabet gücünü artırır.”

11. Deney Bilim Uygulamalarının Desteklenmesi

Deney bilim uygulamaları, öğrencilerin bilimsel düşünme ve problem çözme becerilerini geliştiren en önemli araçlardan biridir. Başarılı okullar, öğrencilere araştırma ve deney odaklı eğitim fırsatları sunarak onların analitik düşünme kapasitelerini artırır. Bu tür uygulamalar, öğrencilerin bilime olan ilgisini teşvik eder ve onları geleceğin bilim insanları olmaya hazırlar.

12. Çalışanların Yasal ve Özlük Haklarının Korunması

Başarılı okullar, öğretmenlerin ve diğer çalışanların yasal ve özlük haklarına saygı gösterir. Çalışanların motivasyonunu artıran uygun maaşlar ve çalışma koşulları, öğretmenlerin uzun süreli bağlılığını sağlar ve okulun eğitim kalitesini yükseltir. Personelin haklarının korunması, okulun başarısını sürdürülebilir kılan en önemli unsurlardan biridir.

13. Eğitim Kalitesinden Ödün Vermeden Maliyetlerin Etkin Yönetimi

Başarılı okullar, maliyetleri yönetirken eğitim kalitesinden ödün vermezler. Etkin bütçe yönetimi, kaliteli eğitim materyalleri ve öğretmen eğitimlerine yatırım yapılmasını sağlar. Bu yaklaşım, öğrenci memnuniyetini artırır ve akademik başarıların sürdürülebilirliğini güvence altına alır.

14. İnovasyon Çalışmalarının Desteklenmesi

İnovasyon, öğrencilerin 21. yüzyıl becerilerini geliştiren önemli bir eğitim aracıdır. Başarılı okullar, STEM, MAKER gibi yenilikçi programlara yatırım yaparak öğrencilerin yaratıcı düşünme ve problem çözme becerilerini destekler. Bu programlar, öğrencilerin geleceğin dünyasına hazırlanmalarına olanak tanır.

“İnovasyon, 21. yüzyıl becerilerini geliştiren en önemli araçtır.”

15. Etkili Tanıtım ve Pazarlama Stratejilerinin Geliştirilmesi

Başarılı bir okul, doğru pazarlama stratejisiyle hedef kitlesine ulaşır. Sosyal medya ve dijital

platformlar, okulun geniş kitlelere tanıtılmasında önemli bir rol oynar. Etkili tanıtım stratejileri, okulun itibarını artırır ve öğrenci kayıtlarını yükseltir.

“Etkili tanıtım stratejileri, okulun başarısını artırır.”

16. Uzun Vadeli Başarı Stratejilerinin Benimsenmesi

Başarılı okullar, hızlı büyüme yerine uzun vadeli başarıya odaklanırlar. Kaliteli eğitim sunarak öğrenci memnuniyetini artıran okullar, itibarlarını korur ve sürdürülebilir büyüme sağlar. Uzun vadeli planlama, okulun eğitimde mükemmelliğini sürdürmesine olanak tanır.

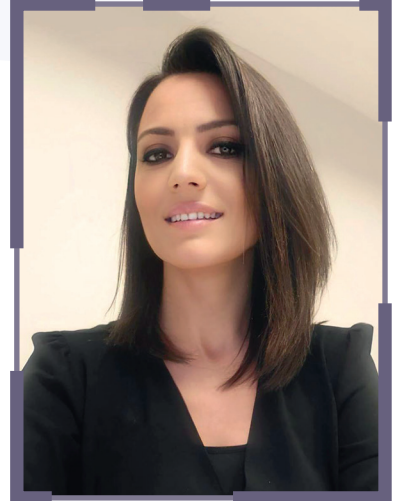
“Uzun vadeli planlama, eğitimde sürdürülebilirliği sağlar.”

Kaynakça

- Başar, H. (2022). *Eğitim Yönetimi ve Liderlik: Teoriden Pratiğe*. Eğitim Yayınları.
- Duman, T. (2023). *Özel Okullar İçin Stratejik Yönetim*. Lider Eğitim Yayınları.
- Gül, M. (2021). *Eğitimde Teknoloji ve Dijital Dönüşüm*. Akademi Yayıncılık.
- Karaca, S. (2022). *21. Yüzyıl Eğitim Modelleri ve Uygulamaları*. Gelecek Eğitim Derneği Yayınları.
- Tosun, E. (2021). *Öğretmen Motivasyonu ve Mesleki Gelişim*. Eğitim Araştırmaları Dergisi, 18(3), 45-58.
- Yıldırım, F. (2023). *Veri Odaklı Eğitim Yönetimi ve Uygulamaları*. Bilimsel Araştırmalar Eğitim Dergisi, 12(4), 78-90.
- Aydın, M. (2020). *Küresel Eğitimde Yenilikçi Yaklaşımlar*. Uluslararası Eğitim ve Araştırma Dergisi, 15(2), 101-115.
- Erdem, B. (2022). *Eğitimde Finansal Yönetim: Kurumsal Sürdürülebilirlik*. Akademik Eğitim Yayınları.
- Kaya, H. (2021). *Eğitimde İnovasyon ve Araştırma Uygulamaları*. Modern Eğitim Yöntemleri Dergisi, 20(1), 33-50.

TÜRKİYE'DEKİ EĞİTİM SİSTEMİ

BURCU ZENGİN

EĞİTİM DANIŞMANI

Türkiye'nin eğitim sistemi, tarihsel ve toplumsal gelişmelere bağlı olarak birçok değişim ve reform geçirmiş bir yapıya sahiptir. Bu yazıda, Türkiye'deki eğitim sisteminin yapısal özellikleri, karşılaşılan sorunlar ve bu sorunlara yönelik çözüm önerileri ele alınacaktır.

1. Eğitim Sisteminin Yapısı

Türkiye'de eğitim sistemi, Millî Eğitim Bakanlığı (MEB) tarafından merkezi olarak yönetilmektedir. Zorunlu eğitim, ilkokul, ortaokul ve lise seviyelerini kapsayan 12 yıllık bir süreçtir. Bu süreç, 4+4+4 sistemi olarak bilinir ve dört yıllık ilkokul, dört yıllık ortaokul ve dört yıllık lise eğitimi aşamalarını içerir. Ayrıca, yükseköğretim düzeyi, Yükseköğretim Kurulu (YÖK) tarafından düzenlenmektedir.

Eğitim sistemi, temelde üç kademeye ayrılmaktadır:

İlköğretim (4+4 yıl): Zorunlu eğitimin ilk iki aşamalarını kapsar. İlkokulda temel okuma-yazma, matematik ve sosyal beceriler kazandırılırken, ortaokulda öğrencilerin daha spesifik bilim dallarında bilgi edinmesi sağlanır.

Ortaöğretim (4 yıl): Lise eğitimi, genel, mesleki ve teknik liseler gibi farklı alanlarda öğrencilere çeşitli programlar sunar. Türkiye'de üniversiteye geçiş sınavları, öğrencilerin ortaöğretim başarı puanları ve sınav sonuçlarına göre yapılır.

Yükseköğretim: Üniversiteler, lisans, yüksek lisans ve doktora seviyelerinde eğitim verir. Türkiye'de üniversite eğitimi, genellikle kamu ve vakıf üniversiteleri olmak üzere ikiye ayrılır.

2. Eğitimde Karşılaşılan Sorunlar

2.1. Eşitsizlik: Türkiye'de eğitim sistemi, bölgesel ve sosyo-ekonomik farklılıklardan kaynaklanan eşitsizliklerle karşı karşıyadır. Kırsal bölgelerde ve büyük şehirlerin daha yoksul semtlerinde eğitim kalitesi, öğretmen kadrosu ve altyapı olanakları açısından geri kalmaktadır. Bu durum, öğrencilerin akademik başarılarında önemli farklılıklara yol açmakta ve eğitimde fırsat eşitliği ilkesine zarar vermektedir.

2.2. Kalite ve İçerik Sorunları: Özellikle ilk ve orta-öğretim düzeyinde eğitim müfredatının yenilenmesi konusunda sık sık değişiklikler yapılmakta, ancak bu değişiklikler her zaman yeterince planlanmış ya da uygulanabilir düzeyde olmamaktadır. Öğretim materyallerinin güncellenmemesi ve müfredatın modern çağın ihtiyaçlarını karşılamada yetersiz kalması, öğrenci başarısını olumsuz etkilemektedir. Öğrencilerin analitik düşünme, problem çözme ve eleştirel düşünme becerilerinin yeterince geliştirilmesi de dikkat çeken bir sorundur.

2.3. Öğretmen Yetiştirme ve Atama Sorunları: Türkiye'de öğretmen yetiştirme ve atama süreçleri de önemli bir tartışma konusudur. Öğretmen adaylarının pedago-

jik yeterlilikleri, mezuniyet sonrası atama süreçlerinde karşılaşılan belirsizlikler ve işsizlik oranları öğretmenlik mesleğinin cazibesini azaltmaktadır. Ayrıca, öğretmenlerin mesleki gelişimlerine yönelik yeterli destek ve eğitim programlarının olmaması, öğretim kalitesini doğrudan etkilemektedir.

2.4. Üniversiteye Giriş Sistemi: Türkiye'deki üniversiteye giriş sınav sistemi (YKS), öğrenciler üzerinde büyük bir baskı oluşturmaktadır. Öğrenciler, dört yıllık lise eğitimi boyunca akademik bilgi ve becerilerini geliştirme konusunda, sınav odaklı bir eğitime tabi tutulmaktadır. Bu durum, öğrencilerin yaratıcı düşünme, sosyal beceriler geliştirme ve kişisel ilgi alanlarını keşfetme fırsatlarını kısıtlamaktadır.

3. Çözüm Önerileri

3.1. Bölgesel Eğitim Farklılıklarının Giderilmesi: Eğitimde fırsat eşitliğini sağlamak için kırsal ve dezavantajlı bölgelerdeki okullara yönelik özel yatırım ve destek programları geliştirilmelidir. Teknolojik altyapının iyileştirilmesi, öğretmen sayısının artırılması ve bu bölgelerde görev yapan öğretmenlere ek teşvik-

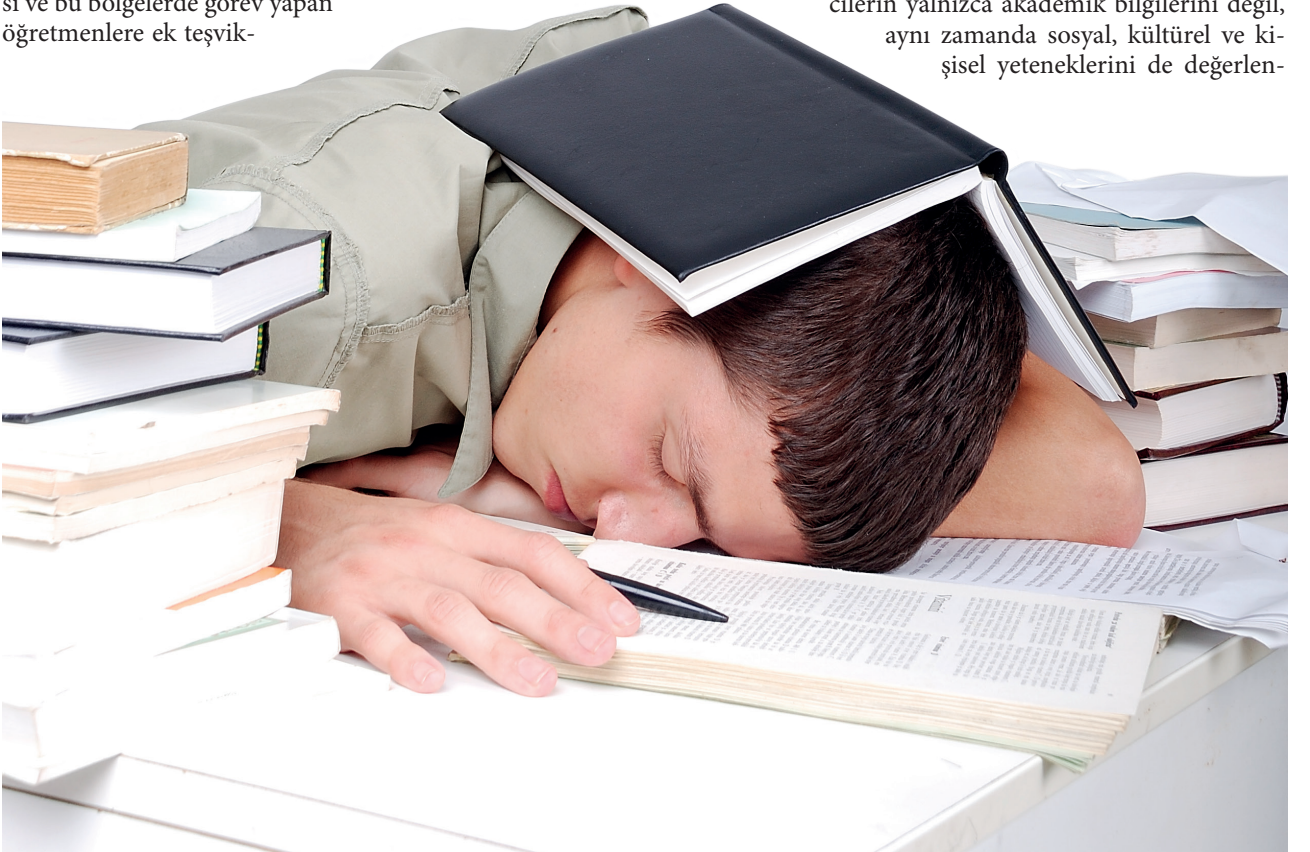
Türkiye'nin eğitim sistemi hem tarihi köklerine hem de modern dünyanın taleplerine yanıt verme çabalarıyla dinamik bir yapıya sahiptir. Ancak bu yapısal esneklik, zaman zaman sistemin istikrarını zorlamış ve sürekli reform ihtiyaçları doğurmuştur.

lerin sağlanması, bu eşitsizliğin giderilmesine yardımcı olabilir.

3.2. Müfredat Reformu: Müfredatın çağın gereksinimlerine uygun olarak güncellenmesi, eleştirel düşünme ve problem çözme gibi becerilere daha fazla önem verilmesi gerekmektedir. Ayrıca, öğrencilere yönelik proje tabanlı öğrenme ve grup çalışmaları teşvik edilmelidir. STEM (Bilim, Teknoloji, Mühendislik ve Matematik) alanlarının yönelik eğitim programlarının artırılması, öğrencilerin çağın ihtiyaçlarına uygun becerilerle donatılmasına katkı sağlayacaktır.

3.3. Öğretmen Yetiştirme ve Mesleki Gelişim: Öğretmenlik mesleğine yönelik pedagojik formasyon programları güçlendirilerek, öğretmen adaylarının mesleki yeterliliklerini artırmak amaçlanmalıdır. Ayrıca, öğretmenlerin sürekli mesleki gelişimlerini desteklemek için hizmet içi eğitim programları düzenlenmeli, yeni eğitim teknolojilerine adaptasyonlarını sağlayacak kurslar sunulmalıdır.

3.4. Üniversiteye Giriş Sisteminin Yeniden Düzenlenmesi: Üniversiteye giriş sisteminin, öğrencilerin yalnızca akademik bilgilerini değil, aynı zamanda sosyal, kültürel ve kişisel yeteneklerini de değerlendir-

diren daha kapsamlı bir yapıya dönüştürülmesi gerekmektedir. Bu bağlamda, alternatif sınav sistemleri, portfolyo değerlendirmeleri ve mülakatlar gibi unsurlar göz önünde bulundurulabilir.

Sonuç

Türkiye'nin eğitim sistemi hem tarihi köklerine hem de modern dünyanın taleplerine yanıt verme çabalarıyla dinamik bir yapıya sahiptir. Ancak bu yapısal esneklik, zaman zaman sistemin istikrarını zorlamış ve sürekli reform ihtiyaçları doğurmuştur. Eğitimin niteliği, toplumların sosyo-ekonomik kalkınmasında kritik bir rol oynadığı için, Türkiye'nin eğitim sistemindeki sorunların çözümü de büyük bir önem taşımaktadır. Eğitim, bireylerin toplumsal yaşamda yer edinmelerini sağlayan en temel araçlardan biridir ve bu nedenle Türkiye'deki eğitim reformları, bireysel gelişimi teşvik eden ve toplumun geneline yayılacak bir kalkınmayı hedeflemelidir.

Özellikle bölgesel eşitsizlikler ve sosyo-ekonomik faktörlerin eğitim üzerinde yarattığı olumsuz etkiler, ülkedeki fırsat eşitliğini zedelemektedir. Kırsal kesimlerdeki okulların altyapı eksiklikleri ve nitelikli öğretmenlere erişim sorunu, bu bölgelerdeki öğrencilerin akademik başarılarını olumsuz etkileyen başlıca faktörler arasındadır. Dolayısıyla, eğitim sistemine yapılacak yatırımların yalnızca büyük şehirlerle sınırlı kalmaması, dezavantajlı bölgelerde yaşayan öğrencilerin de kaliteli eğitime erişimini mümkün kılacak çözümler üretilmesi gerekmektedir. Uzun vadede bu tür adımlar, toplumsal eşitsizliklerin azaltılmasına ve sosyal adaletin sağlanmasına katkı sunacaktır.

Müfredat reformu, eğitimde köklü değişikliklerin gerçekleştirilmesi için bir diğer kritik alandır. Yalnızca akademik bilgi odaklı bir sistem, öğrencilerin yaratıcılık ve analitik düşünme becerilerini geliştirmekte yetersiz kalmaktadır. Çağın ihtiyaçlarına uygun, teknolojik gelişmeleri ve yenilikçi öğrenme yöntemlerini destekleyen bir eğitim anlayışı benimsenmelidir. STEM alanlarının güçlendirilmesi, dijital okuryazarlığın artırılması ve öğrencilere eleştirel düşünme becerilerinin kazandırılması, 21. yüzyılın gerektirdiği yetkinliklerle donanmış bireylerin

yetişmesine yardımcı olacaktır. Bu da Türkiye'nin küresel rekabette öne çıkmasını sağlayacak unsurların başında gelmektedir.

Öğretmenlerin mesleki gelişimi de eğitimin kalitesini doğrudan etkileyen önemli bir unsurdur. Öğretmen yetiştirme süreçlerinin daha nitelikli hale getirilmesi, eğitim programlarının sürekli güncellenmesi ve öğretmenlerin kariyer gelişimlerine yönelik sürekli desteklerin sunulması, eğitimde arzu edilen başarıya ulaşmada kilit rol oynayacaktır. Nitelikli ve motive öğretmenler, öğrencilere yalnızca bilgi aktaran kişiler değil, onların potansiyellerini açığa çıkaran rehberler olarak önemli bir görevi yerine getireceklerdir.

Son olarak, Türkiye'nin üniversiteye giriş sistemi, gençlerin geleceklerini belirlemede büyük bir baskı unsuru olmaya devam etmektedir. Sınav odaklı eğitim sistemi, öğrencilerin tüm eğitim yaşamını bu tek sınava bağlı hale getirmekte ve yaratıcı, özgün düşünme becerilerinin gelişimini sınırlamaktadır. Üniversiteye girişin daha kapsayıcı, çok yönlü yetenekleri değerlendiren bir yapıya dönüştürülmesi, öğrencilerin kendilerini daha özgürce ifade etmelerini ve çok yönlü beceriler kazanmalarını sağlayacaktır.

Genel anlamda, Türkiye'nin eğitim sisteminin uzun vadede sürdürülebilir, esnek ve yenilikçi bir yapıya kavuşabilmesi için çok boyutlu stratejiler geliştirilmesi gerekmektedir. Eğitim reformlarının, öğrencilere yalnızca akademik bilgi kazandırmayı değil, onları geleceğin bilinmeyenlerine hazırlayacak becerilerle donatmayı hedeflemesi gerekmektedir. Toplumun her kesiminin eşit eğitim fırsatlarına sahip olduğu, öğretmenlerin motivasyonunun yüksek olduğu ve eğitimde yenilikçi yaklaşımların benimsendiği bir sistem, Türkiye'nin gelecekteki ekonomik ve sosyal gelişimine önemli katkılar sunacaktır. Bu kapsamda, tüm paydaşların katılımıyla, eğitim politikalarının daha katılımcı ve kapsayıcı bir anlayışla şekillendirilmesi hayati önem taşımaktadır.

YENİ MÜFREDAT VE 21. YÜZYIL EĞİTİM VİZYONU

SABIHA EBCİM

UZMAN EĞİTİMCİ

Merhaba, bu yazımda sizlerle, Türkiye Yüzyılı Maarif Modeli'ni yani Türkiye Bütüncül Eğitim Modeli'ni ve bu modelin nasıl 21. yüzyıl yetkinliklerini, yapay zekayı ve bütüncül bir eğitim yaklaşımını bir araya getirdiğini aktaracağım. Kendinizi, bu modelin (yeni müfredatın) nasıl şekillendiğini ve öğrencilerinize nasıl daha anlamlı bir eğitim sunabileceğinizi keşfederken bulacaksınız.

Öncelikle, yeni müfredatın temelini anlayarak başlayalım. Türkiye Bütüncül Eğitim Modeli, eğitim sistemini 21. yüzyılın gereksinimlerine uygun hale getirmek için tasar-

lanmış görünüyor. Milli ve manevi değerleri temele alarak, öğrencileri sadece akademik bilgiyle değil, aynı zamanda yaşam becerileriyle de donatmayı amaçlayan bütüncül bir yaklaşıma sahip. Yeni müfredatın merkezinde ise, eleştirel düşünme, problem çözme ve yaratıcılık gibi yetkinlikler var. Örneğin, öğrencilere artık bilgiye erişmenin ötesinde, o bilgiyi nasıl analiz edebileceklerini, doğru bir şekilde nasıl kullanacaklarını ve kendi hayatlarına nasıl entegre edebileceklerini öğreteceğiz. İşte tam bu noktada, çağımızın mühendislik harikalarından biri olan yapay zekanın eğitim süreçlerine entegrasyonu devreye giriyor.

YENİ MÜFREDATIN PERSPEKTİFİ

A

Milli ve manevi değerlerden beslenirken, öğrencilere eleştirel düşünme ve problem çözme yetkinliklerini kazandırmayı hedefliyor. Bu sayede, değer temelli ve yaşam boyu geçerliliği olan bir eğitim modeli sunulması hedefleniyor.

B

Öğrencilerin zihinsel, duygusal, bedensel, sosyal ve manevi gelişimlerini bir bütün olarak ele alıyor. Eğitim, herkesin hayat boyu erişebileceği temel bir hak olarak görülmekte. Bütüncül bir eğitim yaklaşımı benimsenmiş.

C

Öğrencilerin inanç, kimlik veya sosyoekonomik durumlarından bağımsız olarak, her birinin eşit eğitim fırsatlarına sahip olması amaçlanmıştır. Farklılıkları göz önünde bulundurarak, dezavantajları gidermek adına eğitimde fırsat eşitliği ön planda tutulmuş.

D

Türkçe'nin öğretimi ve geliştirilmesi temel bir politika haline getirilmiş. Dil ve kültür eğitimi ön plana alınmıştır. Öğrencilere, Türkçeyi doğru ve etkili bir şekilde kullanma becerilerini kazandırmayı hedefliyor.

YENİ MÜFREDATIN AMACI

A

Nihai hedef; öğrencilerin yetkin ve erdemli bireyler olarak yetişmesidir. Peki, bu ne anlama geliyor? Yetkinlik, öğrencilerin gerekli bilgi ve becerilere sahip olmalarını; erdem ise onların ahlaki olgunluğa ulaşmalarını ifade eder. Yani, bilgi ve ahlaki bir arada barındıran bireyler yetiştirmek amaçlanıyor.

B

Yeni yaklaşım, dört temel bütünlüğe dayanıyor: Ontolojik bütünlük (ruh ve beden), epistemolojik bütünlük (bilgi ve bilgelik), zamansal bütünlük (eğitim süreci) ve aksiyolojik olgunluk (değerler). Öğrencilerin ruh ve beden gelişimini bir bütün olarak ele alıyor, onların zihin, beden ve duygusal yönlerden dengeli bir şekilde gelişmesi hedefleniyor.

C

Bilgiye sahip olmanın ötesinde, bu bilgiyi sorumluluk bilinciyle kullanmanın önemi vurgulanıyor. Öğrencilerin sadece bilgiye erişmelerini değil, bu bilgiyi ahlaki kararlar alırken ve karşılaştıkları sorunları çözerken kullanmaları amaçlanıyor. Bu, onların hayatta karşılaştıkları durumlarda doğru kararlar alabilme becerilerini geliştirmelerine yardımcı olması bekleniyor.

D

Eğitim süreçlerini daha da zenginleştirmek için disiplinler arası, disiplinler üstü ve disiplinler ötesi yaklaşımlar benimsenmiştir. Böylece, yeni model insanın bütün yönleriyle gelişimini destekliyor ve çok yönlü bir eğitim deneyimi sunuyor.

pay zekâ destekli analiz araçlarıyla görebilir ve dersleri buna göre düzenleyebiliriz, tam da yeni müfredatın istediği gibi... Bu, sadece onların akademik başarılarını artırmakla kalmaz, aynı zamanda özgüvenlerini ve derse olan ilgilerini de yükseltecektir. Böylece, klasik öğretim yöntemlerinin ötesine geçerek, çocukları 21. yüzyılın gerektirdiği yetkinliklerle donatabiliriz.

Yeni müfredatın diğer önemli yönü, eğitimde bütüncül bir bakış açısının benimsenmiş olması. Bu ne demek? Eğitim sürecinde sadece akademik bilgi vermekle yetinmiyor, öğrencilerin bedensel, zihinsel, sosyal, duygusal ve ahlaki gelişimlerini de ön planda tutuyor. Öğrencilere oyunlar, hikayeler ve günlük yaşam örnekleriyle ders planlamak, onların aktif katılımını sağlamak açısından oldukça etkili. Bu şekilde, bilginin soyut bir kavram olmaktan çıkıp, gerçek hayatla ilişkilendirilen ve içselleştirilen bir öge haline getirilebileceğini deneyimleyeceğiz.

Aynı zamanda, öğrenci, öğretmen, okul yöneticileri ve aileler için yeni roller de tanımlanmış. Öğrenciler, sadece pasif bilgi alıcı değil; tartışan, fikirlerini savunan ve toplumsal konulara duyarlı bireyler olarak yetişecek. Öğretmenler ise, bu süreçte rehberlik yaparak öğrencilerin meraklarını destekleyecek ve onları kendi potansiyellerini keşfetmeleri konusunda cesaretlendirecekler.

Bir örnek üzerinden gidersek: Dersinizde çevre bilinci üzerine bir konuyu ele alıyorsunuz. Öğrencilerinize, bir yapay zekâ destekli uygulama üzerinden çevre kirliliğini haritalandırma ve bu konuda çözümler üretme fırsatı suna-

Yeni müfredatta, yapay zekâ kullanımının büyük bir önemi var. Peki, bu ne anlama geliyor? Yapay zekâ, öğrencilerin bireysel farklılıklarını ve öğrenme ihtiyaçlarını belirlemede öğretmenlere destek oluyor. Bu sayede, her öğrenciye uygun, esnek ve bireyselleştirilmiş eğitim deneyimleri sunabiliyoruz artık. Örneğin, öğrencilerin sınıfta neye ilgi duyduklarını ve hangi konularda zorlandıklarını ya-

bilirsiniz. Böylece, öğrencileriniz hem teknolojiyi etkili bir şekilde kullanmış hem de toplumsal bir soruna çözüm geliştirme becerilerini kazanmış olacaklar.

Yeni Müfredatta Öğrenciyi Bekleyen Roller:

- ▶ Farklı bakış açılarıyla düşünme, tartışma ve düşüncelerini açıkça ifade etme becerilerini kullanma
- ▶ Farklı görüşlere saygı duyma alışkanlığı geliştirme
- ▶ Sağlıklarına özen gösterme ve sağlıklı bir yaşam tarzı benimseme
- ▶ Öğretmenler ve ebeveynlerle etkili iletişim kurma
- ▶ Sosyal sorumluluk projelerine ve toplum hizmeti çalışmalarına aktif katılım sağlama
- ▶ Sınıf içi faaliyetlere aktif katılım sağlama ve çevrelerine örnek olma
- ▶ Toplumla ilgilendiren güncel konuları takip ederek bu konular hakkında bilinç sahibi olma

Yeni Müfredatta Öğretmeni Bekleyen Roller:

- ▶ Her bir öğrenciyi sorumluluk vermek ve model olma
- ▶ Ortak bir sosyal doku oluşturma ve öğrencileri cesaretlendirme
- ▶ Öğrencilerin kendi potansiyellerini keşfetmeleri için yönlendirici sorular sorma
- ▶ Tartışma ortamları oluşturarak öğrencilerin fikirlerini paylaşmalarını teşvik etme
- ▶ İş birliğine dayalı çalışmalara yönlendirme ve paylaşım olanakları sunma

- ▶ Öğrencilere karar verme fırsatları tanıyarak katılımcı bir eğitim süreci oluşturma
- ▶ Ders içeriklerinde değerlere yer verme ve kapsayıcı bir eğitim ortamı sağlama

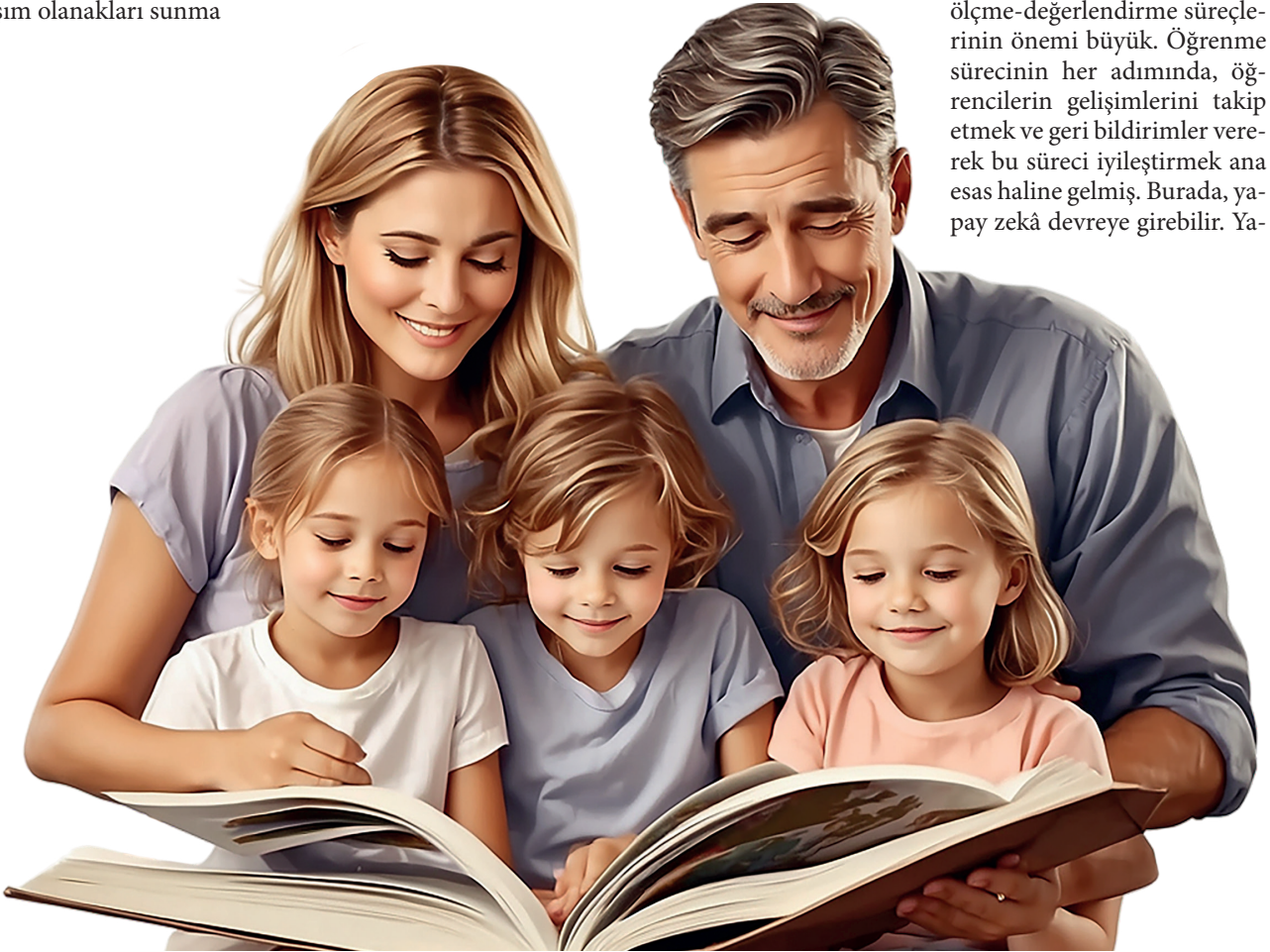
Yeni Müfredatta Okul Yöneticilerini Bekleyen Roller:

- ▶ Kuralların uygulanmasını sağlama ve çalışanları değerlere uygun davranmaya teşvik etme
- ▶ Sosyal hizmet ve rehberlik faaliyetlerini destekleme
- ▶ Resmi kurum ve kuruluşlarla koordineli çalışmalar yürütme
- ▶ Değer eğitimine yönelik etkinlik ve programlar düzenleme
- ▶ Velilerle iş birliği yaparak, öğrencilerin eğitim ve gelişimine destek olma

Yeni Müfredatta Aile ve Toplum Bekleyen Roller:

- ▶ Değerleri açıklamak ve çocuklara sorumluluk verme
- ▶ Empati kurmalarını destekleme ve model olma
- ▶ Söz ve davranışlarda tutarlılık gösterme
- ▶ Etkin dinleme yapma ve çocukları soru sormaya teşvik etme
- ▶ Çocukların sağlıklı büyümelerini ve gelişmelerini destekleyerek onlara örnek olma sorumluluğunu üstlenme

Yeni müfredatta, akış ve ölçme-değerlendirme süreçlerinin önemi büyük. Öğrenme sürecinin her adımında, öğrencilerin gelişimlerini takip etmek ve geri bildirimler verecek bu süreci iyileştirmek ana esas haline gelmiş. Burada, yapay zekâ devreye girebilir. Ya-

pay zekâ bize öğrencilerin hangi alanlarda ilerlediğini ve hangi alanlarda desteğe ihtiyacı olduğunu açıkça gösterecektir. Öğrenci merkezli bir yaklaşım benimsendiği için, her dersin akışı öğrencilerin ilgi ve ihtiyaçlarına göre planlanmalı. Farklı alan becerileri bu süreçte entegre edilerek, öğrencilerin kendi hızlarında öğrenmeleri sağlanmalı. Örneğin, derslerde öğrencilerle performans çalışmalarını yaparak onların üst düzey düşünme becerilerini geliştirebiliriz.

Genel olarak, yeni müfredat, eğitim sistemimize yenilikçi ve öğrenci merkezli bir yaklaşım kültürü getirecek gibi görünüyor. Bireysel farklılıkları dikkate alan ve öğrencilerin çok yönlü gelişimini hedefleyen bir yapıya sahip. Hem öğretim yöntemlerinde hem de değerlendirme süreçlerinde önemli değişiklikler ve iyileştirmeler sunuyor.

► Yeni müfredat, öğrenci merkezli bir öğrenme ortamı oluşturmayı amaçlıyor. Öğrencilerin bireysel farklılıkları, ilgi alanları ve öğrenme stilleri dikkate alınarak dersler ve etkinlikler planlanmalı. Bu yaklaşım, öğrencilerin daha aktif, katılımcı ve motive olmalarını sağlayacaktır. Böylece, dersler onlar için daha anlamlı ve ilgi çekici hale gelebilir. Öğrenci merkezli yaklaşım için yapay zekâ teknolojilerini ve oyunlaştırmayı her eğitimci alet çantasına almalı.

► Yeni müfredat, esnek ve bireyselleştirilmiş bir eğitim sunarak, öğrencilerin kendi hızlarında ve ilgi alanlarına yönelik öğrenmelerine olanak tanıyabilir. Bu hem yüksek başarı gösteren öğrenciler hem de özel gereksinimleri olan öğrenciler için büyük avantajlar sunacaktır. Her öğrenci, kendi potansiyelini keşfetme fırsatına sahip olabilecektir. Esnek ve bireyselleştirilmiş eğitim için kapsayıcı eğitim ve pozitif psikoloji kavramları ön plana çıkabilir.

► Erdem-Değer-Eylem Modeli ve sosyal-duygusal öğrenme yetkinlikleri, öğrencilerin karakter gelişimlerini destekleyecektir. Bu sayede, öğrencilerin topluma duyarlı, sorumlu ve etik bireyler olarak yetişmelerine fırsat tanıyabiliriz. Değerler ve erdemler, eğitim sürecinin doğal bir parçası haline gelebilir. 21.yüzyılda en çok ihtiyacımız olacak olan duygusal zekâ sanırım...

► Sistem okuryazarlığı, öğrencileri karmaşık sistemleri anlama, analiz etme ve bu bilgilerle eyleme geçme yetkinliklerini geliştiriyor. Yeni müfredat, onların problem

çözme yeteneklerini ve analitik düşünme becerilerini artırarak, hayatta karşılaştıkları durumlarla daha etkin bir şekilde başa çıkmasını sağlayacak. Sistem okuryazarlığının işleme için yeni müfredatta yer alan kavram, alan sosyal-duygusal öğrenme ve okuryazarlık becerilerini odağa alan temaları araç olarak kullanabilen ders ortamları oluşturabilmek öğretmenlerden beklenen önemli yaklaşım diyebiliriz. Böylece yeni müfredatta adı geçen eğilimler devreye girmeye başlayacaktır. Tüm bunları yaparken 21.yüzyılın yetkinlik yüzyılı olduğunu unutmamalıyız.

► Okul temelli planlama imkânı sayesinde, okullar kendi ihtiyaçlarına ve öğrenci profillerine göre eğitim programlarını uyarlayabilirler.

Bu esneklik, eğitim kurumlarının daha etkili ve verimli bir şekilde çalışmasına olanak tanıyacaktır. Her okul, kendi topluluğunun ihtiyaçlarını karşılayarak çözümler üretebilecektir. Okul temelli planlama ile okullarda yönetici kavramı yerini eğitim liderine bırakacaktır.

► Sürekli geri bildirim mekanizmaları, öğrencilerin öğrenme süreçlerini iyileştirmelerine yardımcı olacaktır kuşkusuz. Öğrenciler, aldıkları geri bildirimler sayesinde kendilerini değerlendirme ve geliştirme fırsatı bulabilirler. Bu, onların gelişim süreçlerini daha da güçlendirecektir. Geri bildirim kültürü ile sürekli iyileşme ve gelişim sağlanabilecektir.

► Eğitim teknolojilerinin derslere entegrasyonu, öğrenme süreçlerini daha interaktif ve çekici hale getirecektir. Dijital araçlar ve online platformlar, öğrenci takibini ve geri bildirim süreçlerini kolaylaştırarak, öğretmen ve öğrenciler arasındaki iletişimi güçlendirmeye devam ediyor. Web 2.0 ve yapay zekâ teknolojileri öğrenmeyi kişisel ve etkili hale dönüştürecekler.

Sevgili eğitimciler, yeni müfredat, geleceğin eğitim sistemini şekillendirirken, sizlerin rehberliğine ihtiyaç duyuyor. Bu müfredatla, öğrencilerimizin yetkinliklerini geliştirmeyi odak haline getirirken, onların mutluluğunu ve kişisel gelişimini de önceliklendirebileceğiz. Sizlerin bu modelin uygulanmasında gösterdiğiniz çabalar, geleceğin liderlerini yetiştirmemizde en büyük destek olacaktır, düşüncesindeyim.

EĞİTİM PROGRAMLARINA GENEL BAKIŞ

ÜMİT GENİK

EĞİTİMCİ-YAZAR

Programların, içinde yaşadığımız çağın gerçekleri ve bilimsel gelişmelerin ışığında yenilenmesinden daha doğal bir durum olamaz. Ancak program geliştirme çalışmaları, programın başarısı açısından yeterli bir

Her sistemin bir alt sistemi olduğu gibi eğitim sisteminin de alt sistemleri vardır. İlköğretim, ortaöğretim, yükseköğretim gibi yapılanmalar eğitim sisteminin alt sistemini oluşturur. Yine okutulan dersler de sistemin birer alt unsurları olarak karşımıza çıkmaktadır. Her bir alt sistemin başarısı, başka bir deyişle amaçlarına ulaşması, eğitimin de amaçlarına ulaşmasını sağlayacaktır.

hazırlık, alt yapı ve uyum çalışmalarını gerektirir. Bu çalışmalar gereğince yapılmaz ise program kendi iç dinamiklerinde çok tutarlı olsa bile, neticede başarısızlıkla da sonuçlanabilir.

Her sistemin bir alt sistemi olduğu gibi eğitim sisteminin de alt sistemleri vardır. İlköğretim, ortaöğretim, yükseköğretim gibi yapılanmalar eğitim sisteminin alt sistemini oluşturur. Yine okutulan dersler de sistemin birer alt unsurları olarak karşımıza çıkmaktadır. Her bir alt sistemin başarısı, başka bir deyişle amaçlarına ulaşması, eğitimin de amaçlarına ulaşmasını sağlayacaktır. Bu sebeple eğitim sistemimizin önemli bir alt sistemi olan ilköğretim okullarının amaçlarına ulaşması, genel anlamda eğitimden beklentilerimizin karşılanması için zorunludur.

Ülkemizde, Milli Eğitim Temel Kanunu'nun ikinci maddesi gereğince programlar Milli Eğitim Bakanlığı'nca hazır-

lanmaktadır. Program; “insanoğlunu bireysel veya grup halinde mümkün olduğu kadar çabuk, ekonomik ve yeterli bir şekilde eğitime yollarını belirlemek amacıyla planların seçilmesi, düzenlenmesi ve kanıtlanmasıyla ilgili bir çalışma alanı” olarak tanımlanabilir (Saylan, 1985).

Variş (1988) ise programları eğitim, öğretim ve ders programı şeklinde üçe ayırmaktadır. Eğitim programı denilince eğitim kurumunun birey için faaliyetlerinin anlaşılması gerektiğini söylemektedir. Öğretim programını ise “belli bilgi kategorilerinden oluşan ve bir kısım okullarda beceriye ve uygulamaya ağırlık tanıyan, bilgi ve becerinin eğitim programının amaçları doğrultusunda ve planlı bir biçimde kazandırılmasına dönük bir program” türü olarak görmektedir.

Bilindiği üzere içinde yaşadığımız çağda hızlı bir değişim yaşanmaktadır. Bilimdeki gelişmeler toplumun yapısını da etkilemektedir (Kalaycı, 1994). Artan bilgi, değişen toplumsal değerler sebebiyle hazırlanan programların sık sık değerlendirilmesi ve yenilenmesini zorunlu kılmaktadır.

Programın temel öğeleri;

1. Amaç
2. İçerik
3. Yöntem
4. Değerlendirme

Eğitimde Program Hiyerarşisi: Programlar geliştirilirken belli bir hiyerarşi takip edilmelidir. Bu hiyerarşi şöyledir; Eğitim Programı, Öğretim Programı, Ders Programı, Ünite (Modül) Programı, Günlük Ders Programı (Plan)

Eğitim Programı Tasarımı: Bir programın hangi öğelerden oluşacağını ortaya çıkarılması sürecidir. Program tasarımı, endüstriyel tasarım kavramında da olduğu gibi öğretimin düzenlenmesini anlamlı bir bütünlük içinde ele almayı amaçlar. Bir eğitim programı planlanırken işe öncelikle programın nasıl olacağını tasarlamakla başlanmalıdır. Bu aynı şekilde bir mimarın bir yapıyı tasarlaması ve plan çizmesi sürecine benzer. Program geliştirme uzmanı da program geliştirme çalışmalarına başlamadan önce bu program tasarımını ortaya koymalıdır. (Demirel, 2007)

Program tasarımları bir eğitim programını oluşturan temel öğelerden oluşmakta ve bu öğeler arasındaki ilişkiler açısından farklılıkları ortaya koymakla farklı tasarımlar ortaya çıkmaktadır. Bir programın temel öğeleri, hedef, içerik (konu alanı), öğrenme yaşantıları ve değerlendirmedir. Eğitim programı tasarımları bu öğelere farklı ağırlıklar verilerek

oluşur. Böylece tasarımcı kendine özgü tasarımını ortaya koyar. Genelde bu öğeler içinde en çok içerik boyutuna ağırlık verildiği görülmektedir. Kimileri de öğrenme yaşantılarına ya da değerlendirme boyutuna ağırlık vermektedir. Örneğin süreç değerlendirme ağırlıklı bir program tasarımında, öğrenme yaşantılarını düzenleme daha çok ağırlık kazanmakta; ürün değerlendirme ağırlıklı programda ise ölçme teknikleri daha çok ön plana çıkmaktadır. (Demirel, 2007)

Öğretim programı: Eğitim programı içinde ağırlık taşıyan bu kesim, genellikle belli bilgi kate-

gorilerinin bir sistem dâhilinde düzenlenmesiyle oluşmaktadır. Örneğin: 9.-10.-11. sınıflar matematik programı, fen programı, sosyal bilgiler programı.

Ders programı: Konunun özel amaçlarını gerçekleştirmek üzere, belli bir süreye göre planlanmış üniteler, öğretmen-öğrenci etkileşimi, konunun özüne uygun öğretim ilke ve yöntemlerinin uygulanması, programlarda içerik ögesini destekleyen ve zenginleştiren ders kitapları ve diğer materyallerin geliştirilmesi esastır.

Konu planı: Her bir derse girmeden, öğretmenin o derse ilişkin bir plan hazırlaması ise doğaldır. Eğitim programı konular listesidir. Ders içerikleridir. Çalışmaların programlanmasıdır. Öğretim materyalleri listesidir. Derslerin sıralanmasıdır. Hedef davranışlar grubudur. Okul içinde ve dışında öğretilen her şeydir. Okul personeli tarafından planlanan her şeydir.

Hedef: Eğitim, uygulamalı bir bilim alanıdır. Bu nedenle eğitim problemlerine masa başında ve kâğıt üzerinde değil, problemin kaynağında, okulda ya da eğitim sisteminin bütününde çözüm aramak gerekir. Eğitim sisteminde ortaya çıkan problemlerin çözümü, bir ülkede izlenen Milli Eğitim Politikası'na, okuldaki öğrencinin davranışa dönüştürmesi söz konusu olan programların geliştirilmesine bağlı bulunmaktadır (Variş 1976). Eğitimde program geliştirme süreci, program öğeleri olan hedef, içerik, öğrenme-öğretme süreci ve değerlendirme boyutları arasındaki dinamik ilişkiler bütünüdür. Program öğelerinden hedef boyutu ile ilgili hazırlıklar yaparken işe “bireyleri niçin eğitiyoruz?” sorusuna yanıt aramakla başlanır. Planlı eğitim etkinlikleri için ayrılan zamanın sınırlı olması nedeniyle eğitimle kazandırılması mümkün özellikler arasında en önemli sayılanlar belirlenerek uygun önlemlerle öğrenciye kazandırılmaya çalışılmalı-

dir. Eğitimde hedefler, öğretimi yönlendirmesi, öğretme-öğrenme işleminin yapılmasını ortaya koyması ve ölçmelere kılavuzluk etmesi açısından gerekli görülmektedir. Hedefler, öğrenciye kazandırılmak üzere seçilen istenlik özelliklerdir. Diğer bir anlatımla yetiştirilecek insanda bulunması uygun görülen, eğitim yoluyla kazandırılabilir istenlik özelliklerdir. Bu özellikler; bilgiler, yetenekler, beceriler, tutumlar, ilgiler, alışkanlıklar vb. olabilir.

İçerik: Amaç ve hedeflerin gerçekleştirilmesi için işlenecek ünite, konu, etkinlik, ölçme araçları vb. bölümleri kapsar.

İçerik Düzenleme Stratejileri:

Doğrusal Programlama Yaklaşımı (Bloom ve Tyler): Birbiri ile ardışık sıralı, yakın ilişkili ve zorunlu ya da önkoşul öğrenmelerin ağırlıklı olduğu konuların düzenlenmesinde doğrusal programlama yaklaşımı kullanılır. Özellikle aşamalılık özelliği taşıyan dersler için kullanılır. Örnek; hayat bilgisi, sosyal bilgiler gibi. Anahtar kelimesi ardışıklık ve sıradır.

Sarmal Programlama Yaklaşımı (Bruner): Konuların yeri geldikçe tekrarlandığı, konuların kendi içinde ve birbirleriyle ardışıklık ilişkisinin bulunduğu, özellikle dil öğretiminde ağırlıklı olarak kullanılan bir programlama yaklaşımıdır.

Modüler Programlama Yaklaşımı: İçerik düzenlenirken konular öbekler, üniteler halinde düzenlenir. Bu öbeklerin (ya da modüllerin) birbiriyle ilişkili olması beklenmez. Bu programla öğretim sonunda alınacak sonuçlar bellidir. Konuların hangi sırayla öğrenileceği açısından esneklik. Öğrenme ünitelerinin, aşamalı olup olmadıklarına bakılmadan anlamlı parçalara ayrılarak düzenlenmesidir.

Çekirdek Programlama Yaklaşımı: Çekirdek programda ise ilk önce ortak öğrenilecek konular verilir. Sonra öğrencilere seçenekler sunularak ilgi duyduğu alanlarda ders almaları sağlanabilir.

Konu Ağı-Proje Merkezli Program Yaklaşımı: Konu ağı-proje merkezli program yaklaşımında öğrencilere konuların ağı bir harita gibi çıkartılıp verilir ve belirli zamanlarda nerelerde olmaları gerektiği söylenir. Bu yaklaşımda konuların içeriğine öğrenciler kendi kendine ya da grup halinde karar verirler. Konular küçük projeler olarak da belirlenebilir.

Piramitsel Programlama Yaklaşımı: İlk yıllarda geniş tabanlı konuların yer alması, ileriki yıllarda alanın gittikçe daralarak uzmanlaşmanın küçük birimlerde olması söz konusudur.

Sorgulama Merkezli Programlama Yaklaşımı (J.Dewey): Baştan içerik belli değildir. İçerik düzenlemesi öğrencilerin ihtiyaçları ve sorularına göre oluşturulur. Bu yaklaşım öğ-

rencilerin sorularına ve gereksinimlerine yanıt verme gerekliliğini benimseyen felsefi görüşe göre dayanır. Uyarı en esnek değişebilir yaklaşımdır.

Belirtke Tablosu (Hedef-İçerik Tablosu): Bir eğitim programında yer alan hedef ve hedef davranışlarla, program içeriğinin iki boyutlu bir çizelge üzerinde gösterilmesidir.

Eğitim Durumları (Süreç- Nasıl Öğretelim): Program geliştirme çalışmalarının süreç boyutudur. Belirlenen hedef davranışların öğrencilere nasıl kazandırılacağı sorusuna cevap aranır. Öğretim durumlarında öğrenci, öğretmen, yöntem, teknik, araç-gereç, strateji, içerik vb. konuların birbiriyle etkileşimleri ile ilgili etkinlikler söz konusudur.

(PİDE): İpuçları, öğrenci katılımı, pekiştirme, geri bildirim (dönüt) ve düzeltmedir. İpuçları, öğrenme sürecinde öğrenciye neyi öğrenebileceğini, bunları öğrenirken ne yapacağını anlatmak için kullanılan faaliyetlerin tümü olarak tanımlanmaktadır. Öğrenci katılımı, öğrencinin istenilen davranışı kazanması için kendisine sağlanan ipuçları ile belli bir düzeyde açık ya da kapalı şekilde etkileşmesi ve bu çabayı davranışı kazanıncaya kadar devam ettirmesidir. Pekiştirme, davranışın tekrar edilme sıklığını artırma işidir. Olumlu ya da olumsuz olarak pekiştirme yapılabilir.

Dönüt düzeltme, öğrenciye kendi öğrenmesiyle ilgili sonuçları, geldiği düzeyleri bildirme işidir. Düzeltme ise, ula-

şılmayan hedeflerin, gerçekleşmeyen veya olumsuz olarak ortaya çıkan durumların gerek öğretmen ve gerekse öğrencinin kendi etkinliği içerisinde düzeltilmesidir. (Kaynak;Dr. Eren Arslan <http://www.frmkpss.com/program-gelistirme-puf-noktalarit3158.0.html;wap2>)

Değerlendirme

Avrupa Birliği ülkelerindeki ilköğretim okullarında haftalık ders ortalaması 25 saattir. Öğrencilerin haftada Almanya'da ilk dört sınıfta 17, Yunanistan'da 23, Hollanda'da 22; İngiltere ve Galler ülkelerinde 7 yaşa kadar 21, 8-11 yaş grubu için 23,5 saat ders gördüğü bilinmektedir. Bu açıdan bakıldığında ilköğretimde ders saatlerinin azaltılması uygun gözüktüğü de programın ana içerikleri aynı kaldığı sürece dersleri yetiştirme baskısı, hem öğretmenlerin hem de öğrencilerin üzerinde olacaktır.

İlköğretimde ders sayısının azaltılarak öğrencilere olan zamanlar vermek okulların sosyal işlevlerini yerine getirmelerine de katkı sunacaktır. Çocuklar arasında sosyal ilişkinin kurulup geliştirilmesi önemseniyorsa konuyu bir de bu yönden ele almak gerekmektedir. Ders saatlerinin azaltılması, öğrencilere sosyal yaşama katılacakları zamanı ayırbilmeleri için çok önemlidir.

Ancak başta LGS olmak üzere sınav baskısının devam etmesi, boşa çıkan bu zamanın okul dışındaki önemli bir bölümünün kurs ve benzeri ortamlara ayrılması sonucunu doğuracaktır

MEB; haftalık ders dağıtım çizelgesinde kimi derslerin ders sayısını azaltıp artırma ya da yerini değiştirme dışında, günlük ders sürelerini de öğrencilerin yaş/sınıf düzeyine göre düzenlemelidir. Ders programlarının içerik, zaman ve çeşitlik açısından değerlendirilmesinde, artık okulöncesi eğitimden yükseköğrenime kadar bir bütün olarak bakılması gerekir. Çünkü ortaöğretime erişim oldukça yükselmiştir.

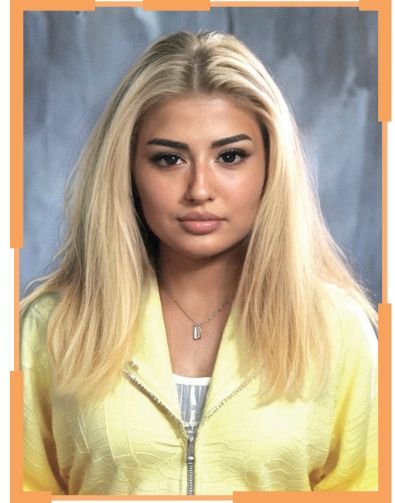
Bu açıdan bakıldığında öğrencilere kazandırılacak davranışlara ilköğretim, ortaöğretim şeklinde ayrı ayrı bakmak yerine 2 yıl okul öncesi, 8 yıl ilköğretim ve 4 yıl ortaöğretim birlikte düşünülerek 14 yıla yayılmalıdır. Bu şekilde okul kademelerine göre tekrar önlenabilir ve daha az ders yükü ile sonuç alınabilir.

Bir başka kritik husus ise, ders yükünün hafifletilerek, ders süresinin kısılmasından beklenen yararın sağlanması; okul ortamları ile direkt ilişkilidir. Fiziki yeterlilik her okula ve bölgeye göre değişiklik gösterirken; öğrencilerin etkinlik yapabilecekleri mekânların olmaması, ya da yetersiz olması durumunda bu beklenti boşa çıkacaktır. Birçok okulda spor salonu, çok amaçlı salon, geniş bir bahçe, ekinlik odaları, tiyatro vb. ortamlar bulunmazken öğrencileri sınıftan çıkarıp etkinlik yapma çabası çok da anlamlı olmayacaktır.

Kaynaklar

- DEMİREL, Özcan (2007), Eğitimde Program Geliştirme, Pegem yayınları, Ankara
- SAYLAN, Nilüfer(1985), Eğitimde Program Tasarısı, Temeller Prensipler-Kriterler, İnce Ofset, Bahkesir
- KALAYCI, Nurdan (1994), İlkokul II. Sınıf Hayat Bilgisi Dersini Okutan Öğretmenlerin Bu Derste Etkinliklere Ayırdıkları Sürenin Değerlendirilmesi (Yayınlanmış Doktora Tezi) H.Ü. Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara
- VARİŞ, Fatma (1988) Eğitimde Program Geliştirme "Teori ve Teknikler", A.Ü. Eğitim Fakültesi Yayınları No:1574, 4.Baskı, Ankara

“DİJİTAL OKURYAZARLIĞIN ÖNEMİ VE İLKÖĞRETİMDE DİJİTAL OKURYAZARLIK”

ECE KARAMAN

EĞİTİMCİ-YAZAR

Dijitalleşmenin hızla arttığı bir dünyada yaşıyoruz. Teknoloji, eğitimden sosyal yaşama kadar her alanda kendini gösteriyor. Bilgiye ulaşmanın hızlandığı, kaynakların çeşitlendiği bu dijital çağda, bireylerin dijital okuryazar olması hayati bir önem taşıyor. Dijital okuryazarlık, yalnızca teknolojik araçları

kullanma becerisi değil; *dijital dünyada doğru bilgiye ulaşma, bu bilgiyi eleştirel bir bakış açısıyla değerlendirme, güvenli bir şekilde paylaşma ve etik bir duruş sergileme becerilerini içerir.*

Dijital dünyada, bilgiye erişimin kolay olması ve bilgilerin hızla yayılması, bilgi kirliliği ve yanlış bilgilendirme riskini de beraberinde getirmektedir.

Bu nedenle, bireylerin dijital okuryazarlık seviyeleri, toplumun genel bilgi düzeyi ve demokratik süreçlerin sağlıklı işlemesi açısından hayati bir öneme sahiptir. Özellikle genç bireylerin bu konuda bilinçlenmeleri, onların gelecekteki karar alma süreçlerinde de etkili olacaktır.

İlköğretim dönemi, çocukların kişisel ve akademik gelişimlerinin temellerinin atıldığı en kritik dönemdir. Bu süreçte, dijital okuryazarlık becerilerinin kazandırılması, çocukların sadece akademik başarılarını değil, aynı zamanda sosyal yaşamlarını ve dijital dünyadaki varlıklarını da etkiler. Dijital okuryazarlık eğitimi, çocukların teknolojiyi etkin bir şekilde kullanmalarını sağlamanın yanı sıra, onları bilinçli ve güvenli dijital vatandaşlar haline getirir.

Günümüz çocukları, dijital teknolojilerle iç içe büyümektedir. Ancak bu teknolojilere doğal bir yatkınlıkları olması, dijital okuryazar oldukları anlamına gelmez. Öğrencilerin, dijital ortamda doğru bilgiye nasıl ulaşacaklarını, bu bilgiyi nasıl değerlendireceklerini ve bu bilgiyi güvenli bir şekilde kullanma becerilerini öğrenmeleri, onları bilgi kirliliğinden korur. Aynı zamanda çevrim içi güvenlik konusunda bilinçlenmeleri, kişisel verilerini koruma becerilerini artırır. Bu nedenle dijital okuryazarlık, sadece teknoloji kullanımı değil, aynı zamanda güvenli, etik ve bilinçli bir di-

jital yaşam için gerekli becerilerin kazandırılması anlamına gelir.

Eğitimde dijital okuryazarlık, günümüz öğrencilerinin hem akademik hem de sosyal yaşamlarında başarılı olmaları için kritik bir role sahiptir. Teknolojinin her geçen gün daha fazla entegre olduğu bir dünyada, bilgiye erişim hızlanırken, aynı zamanda yanlış bilgi ve siber tehlikeler de artmaktadır. Dijital okuryazarlık eğitimi, öğrencilerin bu tür tehlikelerden korunmalarını sağlarken, bilgiye ulaşma, bilgiyi analiz etme ve eleştirel düşünme becerilerini de geliştirmeye odaklanır. Özellikle ilköğretim çağındaki çocuklar, dijital dünyaya henüz adım atmışken doğru yönlendirilmediklerinde bu risklerle karşı karşıya kalabilirler. Bu nedenle dijital okuryazarlık eğitimi, çocukların dijital dünyada güvenli bir şekilde var olabilmeleri için bir gerekliliktir.

Dijital okuryazarlık eksikliği, çocukların çeşitli tehditlere maruz kalmasına yol açabilir. Bunlar arasında **yanlış ve yanıltıcı bilgilerin yayılması, sosyal medyada siber zorbalık, kişisel bilgilerin kötüye kullanılması ve çevrim içi dolandırıcılık** gibi riskler bulunmaktadır. Yanlış bilgi, özellikle çocuklar için büyük bir tehdit oluşturur; çünkü bu yaş grubundaki bireyler genellikle internette karşılaştıkları içeriklerin doğruluğunu sorgulama konusunda deneyimsizdir. Bilimsel olmayan kaynaklardan edinilen yanlış bilgiler, çocukların dünya görüşünü şekillendirirken onları yanlış yollara yönlendirebilir ve eğitsel gelişimlerini olumsuz etkileyebilir. Bu sebeple, çocukların dijital dünyada güvenilir bilgi kaynaklarına ulaşmayı öğrenmeleri, eğitim hayatlarında başarılı olmaları için hayati önem taşır.

Özellikle sosyal medya platformlarında kimlik avı, sahte hesaplar ve tehditler, dijital güvenlik bilinci olmayan çocukları tehlikeye sokmaktadır. Bu yüzden dijital okuryazarlık eğitimi, yalnızca bilgiye ulaşma becerisi değil, aynı zamanda çevrim içi güvenlik ve mahremiyet konusunda bilinçlenmeyi de içermelidir.

İlköğretimde Dijital Okuryazarlık Neden Önemli?

İlköğretim, çocukların hem kişisel gelişimlerinin hem de gelecekteki eğitim hayatlarının temellerinin atıldığı en kritik evrelerden biridir. Bu dönemde kazandırılan dijital okuryazarlık becerileri, öğrencilerin sadece eğitim sürecinde karşılaştıkları dijital kaynakları anlamalarına yardımcı olmakla kalmaz, aynı zamanda dijital dünyadaki kimliklerini de şekillendirir. Bu, çocukların dijital dünyada nasıl var olacaklarını, hangi içeriklerle etkileşimde bulunacaklarını ve bu içeriklerin doğruluğunu nasıl sorgulayacaklarını belirler. Dijital okuryazarlık eğitimi, bireylerin bilinçli ve eleştirel bir bakış açısı kazanmasını sağlayarak onların sadece dijital kullanıcı değil, dijital dünyada güvenli ve sorumlu bireyler olmalarına da olanak sağlar.

Günümüz çocukları, dijital teknolojilere aşinalık kazanarak onları güvenli ve sorumlu bireyler olarak yetiştirilmelidir. Bu sebeple, çocukların dijital dünyada güvenli ve sorumlu bir şekilde var olabilmeleri için bir gerekliliktir. Bu nedenle dijital okuryazarlık eğitimi, çocukların dijital dünyada güvenli bir şekilde var olabilmeleri için bir gerekliliktir. Bu nedenle dijital okuryazarlık eğitimi, çocukların dijital dünyada güvenli bir şekilde var olabilmeleri için bir gerekliliktir.

Dijital okuryazarlık eğitiminin bir diğer kritik boyutu, çevrim içi güvenlik ve mahremiyet bilincinin kazandırılmasıdır. Dijital dünya, pek çok fırsat sunarken aynı zamanda riskleri de beraberinde getirir. Çocuklar, dijital araçları kullanırken kişisel verilerinin nasıl korunacağını, hangi bilgilerin paylaşılmasının güvenli olmadığını öğrenmediklerinde çevrim içi tehditlerle karşı karşıya kalabilirler. Bu sebeple dijital okuryazarlık, sadece teknoloji kullanımına yönelik becerilerle sınırlı kalmamalı; öğrencilerin güvenli, etik ve bilinçli bir şekilde dijital ortamda var olmasını sağlayan bir dizi beceriyi kapsamalıdır. Dijital güvenlik, etik dijital davranışlar ve kişisel veri mahremiyeti gibi konuların, özellikle ilköğretim çağındaki çocuklara kazandırılması, onların dijital dünyada daha sağlam ve güvenli adımlar atmalarını sağlar.

İlköğretimde Dijital Okuryazarlık Eğitimine Yönelik Öneriler

Dijital okuryazarlık eğitimi, ilköğretim seviyesindeki öğrencilerin ihtiyaçlarına göre yapılandırılmalıdır. Bu yaş grubundaki çocuklar, teknolojiye hızlı bir şekilde adapte olsalar da rehberlik gerektiren birçok konuda eğitilmeleri gerekmektedir. Dijital okuryazarlık eğitiminde şu unsurlar ön plana çıkarılmalıdır:

Bilgi Okuryazarlığı: Dijital okuryazarlığın en temel unsurlarından biri, bilgiye nasıl ulaşılacağını ve bu bilginin güvenilir olup olmadığını ayırt edebilmektir. Öğrencilere, internette karşılaştıkları bilgileri sorgulama, farklı kaynakları karşılaştırma ve güvenilir bilgiye erişme yöntemleri öğretilmelidir. Bu, çocukların eleştirel düşünme becerilerini geliştirir.

Dijital Güvenlik ve Mahremiyet: Çevrim içi ortamda kişisel bilgilerin güvenliği, dijital okuryazarlık eğitiminin en önemli boyutlarından biridir. İlköğretim çağında-

ki öğrenciler, internette kişisel bilgilerini nasıl koruyacaklarını, güvenli parola oluşturmayı ve veri güvenliği konularını öğrenmelidir. Ayrıca, sosyal medyada dikkatli paylaşım yapmaları gerektiği konusunda bilinçlendirilmelidirler.

Dijital Vatandaşlık ve Etik: Çocuklara, dijital ortamda başkalarına karşı nasıl davranmaları gerektiği, saygı ve sorumluluk çerçevesinde hareket etmenin önemi öğretilmelidir. Siber zorbalık, yanlış bilgi yayma gibi etik dışı davranışların farkında olmak ve bunlara karşı nasıl durulacağını bilmek, dijital okuryazarlığın önemli bir parçasıdır. Dijital vatandaşlık eğitimi, çocuklara sosyal medya ve diğer dijital platformlarda etik bir kullanıcı olmayı öğretir.

Yaratıcı Dijital Beceriler: Dijital okuryazarlık, öğrencilerin sadece dijital araçları kullanmayı öğrenmeleri değil, bu araçları yaratıcı bir şekilde nasıl kullanacaklarını keşfetmeleri anlamına da gelir. Öğrencilere, dijital ortamda içerik oluşturma, problem çözme ve yenilikçi düşünme becerileri kazandırılmalıdır. Bu, öğrencilerin teknolojiye sadece tüketici olarak yaklaşmalarını önler ve onları üretken bireyler olmaya teşvik eder.

Geleceğin dünyasında başarılı olmanın yolu, dijital okuryazarlık becerilerine sahip olmaktan geçiyor. İlköğretimde kazandırılan bu beceriler, çocukların dijital dünyayı bilinçli bir şekilde kullanmalarını sağlarken, aynı zamanda eleştirel düşünme ve problem çözme yeteneklerini de geliştirmeye yöneliyor. Dijital okuryazarlık, sadece bir teknoloji eğitimi değil, aynı zamanda dijital dünyada var olmanın temel kurallarını öğretir.

Pandemi süreci, dijitalleşmenin ne kadar hızlı bir şekilde hayatımıza entegre olduğunu gözler önüne serdi. Uzaktan eğitim ve çevrim içi iletişim araçlarıyla birlikte, dijital becerilere olan ihtiyaç daha da arttı. Bu süreç, eğitim sisteminin dijitalleşmeye ne kadar hazırlıklı olduğunu sorgularken, dijital okuryazarlık becerilerinin müfredata entegrasyonunun ne kadar önemli olduğunu bir kez daha hatırlattı. Gelecek dünyada ise nelerle karşılaşacağımızı dijital dünya her şeyden önce bize gösteriyor.

Dijital çağda büyüyen çocuklar için dijital okuryazarlık, sadece bir tercih değil, hayatta kalma becerisi haline gelmiştir. Bilgiye erişim ve paylaşım, hızlı ve kolay olsa da, bu hızın ve erişimin yarattığı tehlikeler göz ardı edilemez. Eğitimde dijital okuryazarlık eğitimi, öğrencileri sadece bilgi tüketicisi olmaktan çıkarıp, bu bilgiyi nasıl kullanacakları ve yönlendirecekleri konusunda donatır. **Yanlış bilgi, dijital zorbalık, çevrim içi güvenlik tehditleri ve kişisel veri ihlalleri** gibi unsurlar, çocukların karşılaştığı en büyük risklerdendir. Bu riskler, eğitimle önlenmediğinde öğrencilerin hem akademik hem de sosyal gelişimlerinde kalıcı hasarlar yaratabilir.

Bu nedenle, dijital okuryazarlığın ilköğretimden başlayarak sistematik bir şekilde öğretilmesi, sadece öğrencilerin eğitim başarısını artırmakla kalmaz, aynı zamanda onları dijital dünyada sorumlu, bilinçli ve aktif bireyler haline getirir. Bu becerilerin kazandırılması, gelecekte dijital ortamda bilinçli ve güvenli bir şekilde var olabilen nesillerin yetişmesini sağlar. Dijital okuryazarlık eğitiminin müfredata yerleştirilmesi, sadece bir yenilik değil, eğitim sisteminin çağın gereksinimlerine ayak uydurabilmesi için zorunlu bir adımdır. Eğitimin bu önemli boyutuna verilen her yatırım, toplumun dijital geleceğini daha parlak, güvenli ve bilinçli bir şekilde inşa edecektir.

DIJİTALLEŞME SÜRECİNİN DİLDEKİ YANSIMALARI VE KÜLTÜREL ETKİLERİ

BATUHAN AYDIN

EĞİTİMCI-YAZAR

Dijitalleşme, son yıllarda hayatımızın her alanını etkileyen bir mecra hâline gelmiştir. Özellikle sosyal medya uygulamalarının yaygınlaşmasıyla birlikte dillerdeki değişim hız kazanmış, iletişim biçimleri ve dil kullanımı da dönüşüme uğramıştır. Türkçe de bu süreçten nasibini almış, sosyal medya dilinde yeni biçimler, kavramlar ve ifadeler ortaya çıkmıştır.

Sosyal medya, bir iletişim aracı olarak özellikle genç nesil tarafından yaygın biçimde kullanılmaktadır. Bu durum bize sosyal medyanın dil ve kültür ile sıkı bir ilişki içerisinde olduğunu göstermektedir. Sosyal medya, yaşamda küçük bir bölümü değil tam aksine yaşamın büyük bir bölümünde yer almaktadır. Bu durum dijital mecraı dil ve kültür açısından önemli bir öge hâline getirmektedir. Bu nedenle sosyal medya kullanımını ve etkilerini anlamak, günümüz dünyasında önemli bir gereklilik haline gelmiştir.⁽¹⁾

Sosyal medya, bu bağlamda yalnızca dilin değişimini değil aynı zamanda kültürel dinamikleri de etkilemektedir. Türkçe sosyal medya dili, farklı kültürlerin etkisiyle şekillenmekte ve bu durum uzun vadede doğal olarak kültürel kimliğin değişmesine de yol açabilmektedir. Bu etkileşim, hem Türk kültürüne dahil olmakta hem de küreselleşme sürecinde kültürel bir erozyona neden olabilmektedir. Örneğin, Türkçenin yaygın olarak kullanılan İngilizce ile etkileşimi, kullanıcıların kendilerini ifade etme biçimlerini değiştirirken kültürel mirasın korunması konusunu da gündeme getirmektedir. Bununla birlikte sosyal medya, iletişimin en hızlı ve anlık olarak gerçekleştiği de bir platformdur. Bu hızlı iletişim durumu, dilin kısaltılmasına neden olmuştur. Özellikle sınırlı yazı karakteri içeren medya ortamında, kullanıcılar düşüncelerini kısaca ifade etme durumunda kalmaktadır. Bu durum, Türkçede de yeni kısaltmaların ve ifadelerin ortaya çıkmasına yol açmıştır. Örneğin, "güzel" kelimesinin "gzl" ya da "tamam" kelimesinin "tmm" veya "tmm", "sağ ol" kelimesinin yerine "saol", "ne haber?" kelimesinin "nhr" şeklinde kısaltılması yaygın hâle gelmiştir. Bu tür kısaltmalar, dilin hareketli yapısının bir yansıması olarak değerlendirilebilir. Ancak uzun vadede dili yoz-

laşmaya da sürükler.⁽²⁾ Sosyal medyadaki yazışmalarda da Türkçenin kurallı biçimde kullanımına azami ölçüde önem vermek gerekmektedir. Bu hassasiyet, her Türk insanının asli görevi olmalıdır. Zira, Türkçede uzun vadede oluşacak yozlaşma ve de kısırlaşma Türk toplumuna ve kültürüne zarar verecektir.

Yazışmalarda Emojilerin Yaygınlaşması

1998 yılında NTT DOCOMO isimli firmanın i-mode adlı mobil cihazında ilk emoji-nin kullanıldığı bilinmektedir. “e” anlamına gelen görsel ve “moji” anlamına gelen karakterin bir araya gelmesiyle oluşan emoji kelimesi günümüzde sosyal medyanın kendine has bir dil oluşturmasını sağlamıştır.⁽³⁾ Sosyal medya iletişimde, sözcüklerin yerini çoğu zaman emojiler karşılamaktadır. Duyguları, düşünceleri ve ifadeleri daha etkili bir şekilde aktarmanın yolu olarak görülen emojiler, Türkçe sosyal medya dilinde de tabii olarak önemli bir yer edinmiştir. Özellikle genç nesil, duygusal durumlarını emojilerle ifade etmeyi tercih etmektedir. İçinde bulunduğu durumun emojilerle daha iyi anlatılacağını düşünmektedir. Örneğin, bir mesajın sonunda kullanılan gülümseyen yüz emoji, kullanıcıların içtenliğini ve samimiyetini gösteren aynı zamanda

1998 yılında NTT DOCOMO isimli firmanın i-mode adlı mobil cihazında ilk emoji-nin kullanıldığı bilinmektedir. “e” anlamına gelen görsel ve “moji” anlamına gelen karakterin bir araya gelmesiyle oluşan emoji kelimesi günümüzde sosyal medyanın kendine has bir dil oluşturmasını sağlamıştır.

da bu içtenlik ve samimiyeti pekiştiren bir öge hâline gelmiştir. Emojiler, bu bağlamda ifadenin yetersiz kaldığı durumlarda devreye girerek iletişimi zenginleştirmekte ve duygusal derinlik de katmaktadır.

Sosyal medya, aynı zamanda yeni kelimelerin ve kavramların da ortaya çıkmasına zemin hazırlamıştır. “Influencer”, “trend”, “story”, “hashtag”, “selfie” gibi terimler, sosyal medya dilinin adeta ayrılmaz bir parçası hâline gelmiştir. Bu terimlerin karşılığı olarak Türkçenin yapısına uygun bir şekilde yeni kelime türetmek gereklidir. Çünkü bu kavramlar, sosyal medyada sık kullanılsa da yeni kavramlar olduğu için Türkçeye henüz yerleşmemiştir. Türkçe karşılıklarını kullanmak

Türkçenin zengin kelime hazinesine daha da zenginlik katacaktır.

Dilin Sosyal Medyadaki Değişimi

Dijitalleşme süreci, Türkçenin yapısında da günlük dilde bazı bozulmalara yol açmıştır. Geleneksel dil kuralları, sosyal medya ortamında sıklıkla ihlal edilmekte ve kullanıcılar, dilin kurallarını esnetmekte bir sakınca görmemektedir. Bu durum, bazen dilin daha yaratıcı ve esnek bir biçimde kullanılmasına olanak tanırken bazen de dilin kısırlaşmasına ya da basite indirgenmesine neden olabilmektedir.

Örneğin: “Seni seviyorum.” ifadesinin “seni svyrm.”, “nasılsın?” gibi günlük dilde aslında içten bir sorunun “nslsn?” biçiminde ifade edilmesi veya bu şekilde kısaltılması, alıcıya verilen mesajın duygusal ağırlığını azaltabilir. Bu tür değişimler, insanlar arasındaki iletişimin de zayıflamasına yol açabilmektedir.

Teknolojinin gelişmesiyle beraber sosyal medyanın da insan yaşamına girmesi günlük yaşantıyı da kolaylaştırmaktadır. Sosyal medyanın haberleşmeye olan olumlu etkisi doğru anlaşılmayıp dilde daha hassas olunmazsa dil ve kültür unsurlarımız olumsuz etkilenebilecektir. Bu nedenle sosyal medya aracılığı ile yapılan paylaşımların geleceği de etkileyebileceği ne kadar düşünülüp bu hassasiyetle hareket edilirse Türk dili ve kültürü de o denli zarar görmekten kurtulacaktır.⁽⁴⁾

Sonuç ve Öneriler

Türkçenin dijitalleşme süreci, sosyal medya dilinde birçok yenilik ve değişim meydana getirmiştir. Kısaltmalar, emojiler, yeni kelimeler ve kavramlar bu değişimlerin en belirgin yansımalarıdır. Ancak bu değişim, sadece dilin yapısında değil aynı zamanda kültürel dinamiklerde de etkili olabilmektedir. Sosyal medya dili, yalnızca bir iletişim aracı değil aynı zamanda kültürel bir etkileşimin de aracı görevi görmektedir. Bu ortamda şekillenen dil, geleceğin Türkçesinin nasıl olacağına dair de ipuçlarını bize sunmaktadır. Bu bağlamda, Türkçenin geleceğini sosyal medyanın bu dinamik ve etkileşimli yapısıyla şekillendirmek, kültürel kimliğe de katkı sağlamada önemli bir anahtar görevi görebilecektir. Türkçenin dijitalleşme süreci, hem dilin kendisini hem de Türk kültürünü etkileyen dinamik bir süreçtir. Gelecekte Türkçenin gelişimi için sosyal medyanın kaynaklarını en iyi şekilde değerlendirerek dilin zenginliğini ve çeşitliliğini korumak, kültürel mirası yaşatmak adına kritik bir adım olacaktır. Türkçenin gelişimi, bu dijital ortamlardaki etkileşimlerle şekillenecek ve yeni nesiller, belki de bu dili daha da ileriye taşıyacak araçları bulacaktır. Bu bağlamda Türkçenin dijitalleşme süreci, kültürel kimliğin güçlenmesi ve dilin zenginleşmesi açısından önemli bir fırsat da sunabilmektedir.

Sosyal medyanın Türkçenin evrimi üzerindeki etkisi büyük ve çeşitlidir. Bu bağlamda, Türkçenin yozlaşmaması için bireylerin alabileceği kişisel önlemler, dilin korunmasında kritik bir rol oynamaktadır. İlk olarak, sosyal medya kullanıcılarının kendi paylaşımlarında dil bilgisi kurallarına ve yazımına dikkat etmeleri önemlidir. Bu, yalnızca bireysel sorumluluk değil, aynı zamanda çevrelerine örnek olma anlamına da gelir. Doğru Türkçe kullanımını teşvik eden içerikler paylaşarak diğer kullanıcıların da dikkatini çekmek mümkündür. Eğitici içerikler üretmek ve bunları sosyal medyada paylaşmak, dil bilincini artırarak daha ge-

niş kitlelere ulaşma potansiyeline sahiptir. Bireyler ayrıca, kısaltma ve argo ifadelerden kaçınarak daha akıcı ve anlam dolu cümleler kurmayı hedeflemelidir. Bu, Türkçenin daha zengin bir şekilde kullanılmasına katkı sağlar. Yanlış dil kullanımlarıyla karşılaşıldığında ise yapıcı eleştirilerde bulunarak farkındalık yaratmak, ayrıca toplumsal bir sorumluluk olarak karşımıza çıkmaktadır.

Dipnotlar

- 1 Babacan, M. E. (2016). Toplumsal Derinlik, Sosyal Medya ve Gençlik, İnsan ve Toplum Dergisi, 6(1), 23-45.
- 2 Kırık, A. M. (2012): Sosyal Medyada Gençlerin Dili Kullanımı ve Yozlaşma Problemi. International Symposium on Language and Communication : Research Trends and Challenges içinde (1017-1030). İzmir.
- 3 Anık, C., Kırık, A. M. & Soncu, A. G. (2017). Sosyal Medyanın Göstergibilimsel Dili: Emojiler, Online Academic Journal of Information Technology, 26(8), 41-54.
- 4 Avcı, N.(2021). Sosyal Medya, Dil ve Edebiyat. Birey ve Toplum Sosyal Bilimler Dergisi, 11(1), 5-26.

Kaynakça

- Anık, C., Kırık, A. M. & Soncu, A. G. (2017). Sosyal Medyanın Göstergibilimsel Dili: Emojiler, Online Academic Journal of Information Technology, 26(8), 41-54.
- Babacan, M. E. (2016). Toplumsal Derinlik, Sosyal Medya ve Gençlik, İnsan ve Toplum Dergisi, 6(1), 23-45.
- Irak, D. & Yazıcıoğlu, O. (2012). Türkiye ve Sosyal Medya. İstanbul: Okuyan Us Yayınları.
- Kırık, A. M. (2012): Sosyal Medyada Gençlerin Dili Kullanımı ve Yozlaşma Problemi. International Symposium on Language and Communication : Research Trends and Challenges içinde (1017-1030). İzmir.
- Taşdelen, V. (2016). Sosyal Medya ve Edebiyat. Uluslararası Edebiyat ve Toplum Sempozyumu, Bartın, 101-108.
- TDK (Türk Dil Kurumu) (2023). Türkçe Sözlük. Ankara: TDK Yayınları.
- Yılmaz, S. (2017). "Sosyal Medya ve Dil: İletişim Biçimlerinin Dönüşümü." Türk Dil Kurumu Yayınları.

“ÖĞRETMENLİK MESLEĞİNİN İHTİYAÇ ANALİZİ ANKETİ” EKSENİNDE ÖZEL SEKTÖRDE ÖĞRETMEN OLMAK...

MUSTAFA ERDOĞAN

EĞİTSEL TASARIM VE DEĞERLENDİRME UZMANI

Öğretmenlik dünyanın en eski mesleklerinden biridir. Ürünü insan olması sebebiyle diğer mesleklerden ayrı bir yere sahiptir. İnsanlık tarihinde kutsanmış mesleklerin en başında gelir. Vazifesi nesil yetiştirmek olan öğretmenlik mesleği, eğitim sisteminin biricik vazgeçilmez bir bileşenidir. Pandemi öncesinde öğretmensiz okullar tartışılırken, eğitimin tüm modellerinde öğretmenin vazgeçilmez ve biricik olduğu bir kez daha görüldü. Öğretmenin önemini teşhis eden toplumlarda, öğretmenlik mesleği yasalarla düzenlenmiş ve öğretmen itibarı korunmaya alınmıştır. Günümüzde öğret-

menin seçimi, yetiştirilmesi ve meslek hayatında desteklenmesi ile ilgili oldukça hassas davranan ülkeler PISA sınavlarında varlıklarını hissettirmektedir.

Türkiye’de öğretmen olmak meslek kanunu ile düzenlenmediği için özel sektör ve devlette farklı şekil ve vasıflarla çeşitlendirilmiştir. Devletteki öğretmenler; memur, ücretli ve sözleşmeli şeklinde vazife alırken, özel sektörde; kısa süreli iş sözleşmesine tabi işçi, süreli iş sözleşmesine tabi işçi ve az da olsa süresiz iş sözleşmesine tabi işçi olarak çalıştırılmaktadır. Aynı işi yapan, aynı fakültelerden mezun ve yetkinlikleri hemen hemen eşit düzeyde olan öğret-

menler, farklı çalışma koşullarına tabi tutulduğundan orta-ya adil olmayan ve sürekli mağdur üreten bir sistemlilik çıkmaktadır.

Özel sektörde; özel okullar ve kurslar olmak üzere 400 binin üzerinde çalışan öğretmen bulunmaktadır. Yani devlette çalışan öğretmenlerin üçte biri çoğunluğa sahiptir. Öğretmenlik meslek kanunu çıkarılmadığından oluşan adaletsizlik halen KPSS sınavlarına katılımı artırırken özel sektörde emek veren öğretmeni de atanamayan öğretmen etiketi ile yaftalamaktadır. Oysaki öğretmenlik mesleği kanunlarla belirlenmiş bir şekilde icra edilse hem devletin kapısında bekleyen umutsuz, atanamamış öğretmen mağduriyeti ortadan kalkacak hem de özel sektördeki eğitim kurumları güçlenerek büyüyecek devletin eğitim yükünü hafifletecektir. Devlet okullarındaki kalabalık sınıflarda eğitim alan öğrencilerimiz daha makul şartlarda ve kaliteli eğitim alabilme fırsatı yakalayacaktır.

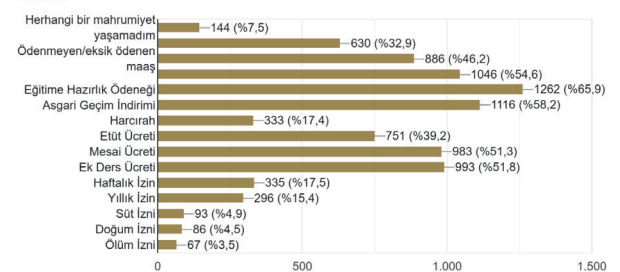
Özel sektörde görev alan öğretmenler süreli iş sözleşmesi ile çalıştırılmaktadır. Her öğretmenin meslek hayatında mutlaka karşılaştığı bir soru vardır. "Öğretmenim gelecek yıl bu kurumda mısınız?". Eğitim süreklilik gerektiren bir süreçtir. Eğitim alanında yapılan araştırmalar bunu desteklemektedir. Bunlardan biri de MEB in yayınladığı ABİ-DE raporudur. Raporda, "öğretmenin kurumundaki çalışma süresi arttıkça öğrencilerin başarısı da artmaktadır" bulgusu yer almaktadır. Veli ya da öğrencinin sorduğu bu sorunun altında da süreklilik isteği yatmaktadır. Mamafih özel kurumlar bir yıllık anlaşmalar yaparak eğitime süreksizliği getirmekle kalmıyor, yılsonunda okuldan hangi öğretmen gitmeli, hangisi kalmalı planlaması yaparken, kadro kurmayı bir oyuna dönüştürmüştür. Öğretmenlik meslek kanunu olmadığı için tamamen özel kurum sahipleri ya da idarecilerin inisiyatifine bırakılan ve her yıl tekrarlanan sözleşme süreci TV yarışma programlarına benzemektedir. Bu durum öğretmenin itibarını giderek düşürmektedir. Eğitim sisteminin biricik bileşeni olan öğretmen yanlış bir yerde konumlandırılmaktadır. Görevi nesil yetiştirmek olan öğretmen itibarsızlaştırılarak eğitime darbe vurulmaktadır.

Özel okul ya da kurs açma yetkisi kanunlarla belirlenmediği için eğitim alanında yetki ve tecrübesi olmayan yatırımcılar ticari bakış açısıyla kurum işletmektedir. Böylesi kurumlarda meslektaşlarımız öğrencisi ile meşgul olmanın dışında her türlü angarya işlerde çalıştırılmaktadır. Çalışma koşulları kanunlarla belirlenmeyen özel sektör öğretmeni mevsimlik işçi muamelesi görmektedir. Mevcut öğrencisinin kaydını gelecek yıl da almak isteyen kurumlar öğretmenini pazarlamacı gibi çalıştırarak kayıt yenileme görevi verebilmekte, AVM lerde açılan stantlarda nöbet yazabilmekte, veli ziyaretleri ya da aramaları yaptırabilmektedir. Herhangi bir öğrenci kayıt sildirme veya yenilememe durumunda öğretmen sorumlu tutulurken sözleşme döneminde çalıştırılmamakla tehdit edilmektedir. Başarılı öğrenci yetiştirmeyi, öğretmenin ölççe ve değerlendirmesi sonucu oluşturduğu ders notlarını yükseltmesi için mobing uygulamayı kendinde hak gören tüccar zihniyet eğitim düzeyini vasat hale getirmektedir. Bugün, özel okula gidip başarı belgesi verilmeyen öğrenci yok denecek kadar azdır. Eğitimin ruhu ile bağdaşmayan bu uygulamalar mevcut yasal boşluklardan kaynaklanırken bir kısmı da denetimsizlikten dolayı yaşanmaktadır.

Özel sektörde çalışan öğretmenler özlük haklarını mahkemelere başvurarak ya da çalıştığı kurumu ilgili devlet kurumlarına şikâyet ederek alabilmektedir. Tazminat, ek ders ücreti, mesai ücreti, ağı, eğitim ödeneği, sigortanın bürüt maaş üzerinden ödenmesi, maaşının tamamını bankadan alabilmesi, vb daha birçok hakkını özel kurumların inisiyatifine veren yasalar öğretmeni hak arama mücadelesinde bezdirmiş ve itibarsızlaştırmıştır. İş güvencesi olmayan özel sektör öğretmeni yalnızlaştırılmış ve kaderine terk edilmiştir. Öğretmen bir sonraki yıl çalışma imkânı bulabildiğine şükreder hale getirilmiştir. Böyle bir çalışma hayatı sonrasında düşük emekli maaşı alan vasıfsız işçi emeklisi olmaya mahkûm edilmiştir.

Şu ana kadar çalıştığınız kurumlarda hangi haklarınızdan mahrum bırakıldınız? Hangi haklarınızı alamadınız ya da hukuki yollara başvurarak aldınız?

Tabii olduğumuz 5580 sayılı yasanın öğretmenin haklarını koruyamadığı, mağduriyetler oluşturduğu anket sonuçlarında da görülmektedir. Mevcut yasa ile işverenin insafına bırakılan öğretmenlerin sadece %7.5 i haklarını kullanabilmektedir. Özel sektör öğretmenlerinin hakları için yeni bir yasa gerekliliği ortadadır.

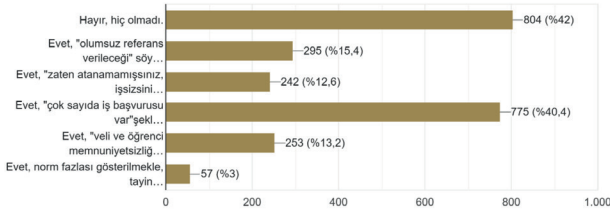

Öğretmenlerin aynı kanunlara tabi, özel-devlet ayrımı yapmadan, kadrolu-sözleşmeli demeden çalışması en doğal hakkımızdır.

Öğretmen olmanın kriterlerinin belirlendiği, iş güvencesinin sağlandığı, görev, yetki ve sorumlulukların belirtildiği, özlük haklarının verildiği, çalışma koşulları ve şartlarının netleştirildiği, ücret politikasının öğretmen gibi yaşama koşullarını karşıladığı bir meslek yasası istiyoruz.

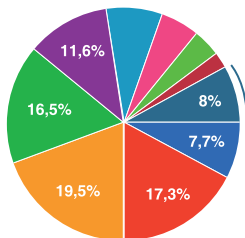
ÖZEL OKULLARIN MOBBİNG ARACI: SÜRELİ İŞ SÖZLEŞMESİ

Kurum sahipleri tarafından tehdit veya mobbinge uğradığınız oldu mu?
1.916 yanıt

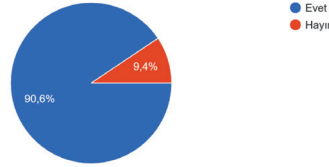
Sürelî iş sözleşmesine tabi çalışan özel sektör öğretmenleri SÖZLEŞME YENİLEMEME tehdidi ile görev tanımında bulunmayan işleri yapmak zorunda bırakılıyor. Çoğunlukla işveren tarafından hiçbir hukuki sorumluluk gerektirmeden tek taraflı devam etmeme kararı alabilme ortamı sunan sürelî iş sözleşmesi öğretmenin itibarını düşürmektedir. İş güvencesini ortadan kaldıran sürelî iş sözleşmesi, her yıl öğretmene aba altından sopa gösterme aracı olarak kullanılırken işverene öğretmenleri düşük ücretlerle çalıştırabilme imkânı sağlamaktadır. Öğretmenin mevcut iş kanunlarındaki, haklarını dahi arayamaz duruma getiren sürelî iş sözleşmesi mağduriyetlerin ana kaynağı olmaktadır.

Çalıştığınız kurumlardaki en uzun hizmet süreniz nedir?
1.916 yanıt

Öğretmenlerin sadece %8 i çalıştığı kurumda 10 yılın üzerinde çalışırken, yarısından fazlası aynı kurumda 5 yılını tamamlayamamış olduğu görülmektedir.

Öğrenci ya da velilerden "gelecek yıl da bu kurumda çalışacak mısınız?" sorusunu alıyor musunuz?
1.916 yanıt

Öğretmenlerin %90.6 sı öğrenci ya da velinin "gelecek yıl burada mısınız?" sorusu ile karşılaşmaktadır. Veli veya öğrencinin yola çıktığı öğretmen ile birlikte eğitim yolculuğuna devam etme arzusu vardır.

Eğitim sistemi süreklilik arz eden bir yapı iken sistemin en önemli bileşeni olan öğretmen süreli iş sözleşmesi ile çalışması inkıtaya uğramakta, sistem süreksiz hale gelmektedir. Sürekli bir yapı süreksiz bileşenleriyle verimsiz hale gelmektedir. Bu bağlamda süreli iş sözleşmesini kaldırılmasını talep ediyoruz. Her çalışan gibi kendimizi güvende hissedecek süresiz iş sözleşmesi istiyoruz.

ÖĞRETMENLİK DEĞER KAYBEDİYOR: ÖĞRETMEN ENFLASYONU YÜKSELİYOR

Her yıl yapılan KPSS sınavına yapılan başvurular göstermektedir ki eğitim sisteminin ihtiyacından çok öğretmen yetiştirdiğimiz ortadadır. Bu durum özel sektörde çalışmak isteyen öğretmenleri olumsuz etkilemektedir. YÖK ile MEB ihtiyaçlar doğrultusunda öğretmen yetiştirmeyi ilke edinmelidir. "Boş ders" ve "öğretmensiz okul" dönemlerinin yaşandığı ülkemizde devletimizin öğretmen yetiştirme azminde kararlılık göstermesi gayet anlaşılır bir durumdur. İhtiyacın hat safhada olduğu dönemlerde, pratik çözümlerden biri farklı fakültelerden mezun olan üniversite mezunlarını öğretmen olarak atamak olmuştur. Bugün için bunlar geride kalmıştır. Artık yetiştirilen öğretmen sayısı ihtiyacın çok üzerindedir. Bundan ötürü özel sektör öğretmeni düşük maaş karşılığında çalışmak zorunda kalıyor. Atanmak isteyen öğretmen ise KPSS kurslarında öğrenci olmaya devam ediyor.

Görevinin karşılığında aldığınız ücret aralığı nedir?
1.916 yanıt

ÖĞRENME KAYIPLARININ GİDERİLDİĞİ KURUMLAR: KURLAR

Kurslar, eğitim sistemimizin öğrenme kayıplarını telafi etme merkezleri olarak çalışan önemli bir bileşenidir. Öğrenci ve velinin kendi istekleri ile yararlandıkları bu kurumlar sadece tek ders sınırlaması getirilmesinden dolayı olması gerekenden daha az fayda sağlayabilmektedir. Bir öğrencinin eğitimin doğası gereği sadece tek dersten öğrenme kaybı yaşamaması çok düşük bir ihtimaldir. Türk-

çe'nin zayıf olması diğer dersleri etkilememesi beklene-
mez. Matematik düzeyi düşük olan bir öğrenci fen ders-
lerinde de öğrenme kaybı yaşaması kaçınılmazdır.

Veli ve öğrenci gözüyle bakıldığında hal böyle iken,
kurum çalıştıran işveren için ise durum öğrenme kayıp-
larının yaşandığı diğer derslerde de hizmet sunma ge-
rekliliği doğurmaktadır. Yasa dışı çalıştırma ve çalışma
imkânı doğuran mevcut durum en azından öğrencile-
rin alanlarına göre birden fazla ders için başvurabileceği
merkezler haline getirilebilir. Dersleri, sayısal, eşit ağır-
lık, LGS hazırlık vb paketler haline getirmek daha işlev-
sel olacaktır.

EĞİTİMDE TAŞERONLAŞMA: KURSLAR

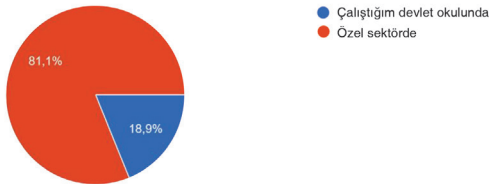
Devlet okulunda çalışan öğretmenlerin özel kurumlarda
çalışması, özel okul ve kurslarda çalışan özel sektör öğ-
retmenlerinin asli işini yapmasına mâni olmaktadır. Sigorta
ve atama derdi olmayan devlet öğretmenleri, özel sektör
öğretmenleri için zaten yeteri kadar kurumun olmadığı
sektörü iyice daraltmaktadır. Bulunduğu okullardaki öğ-
renciler üzerinden prim yapan bazı öğretmenler eğitimde
etik olmayan davranışlar sergilemektedir.

Devlet Okulu öğretmeni olarak özel sektörde de çalışıyorum. Çünkü...
123 yanıt

Kurs merkezlerinin öğrenci karşılığında cazip imkân-
lar sunduğu devlet öğretmenleri kazancını artırmak özel
sektörde çalışmaktadır.

Devlet Okulu öğretmeni olarak ek ders çalışma haklarınızı nerede kullanıyorsunuz?
159 yanıt

Devlet okulundaki zorunlu ders saatini tamamlayan
devlet öğretmenlerinin kahir ekseriyeti, ek ders haklarını
özel sektörde kullanmayı tercih etmektedir.

Kurslarda görev alacak öğretmenlerin özel sektör öğ-
retmeni olmasını istiyoruz. Yasalarda gerekli değişikliklerin
yapılarak özel sektör öğretmenin iş imkânlarını ortadan
kaldıran bu uygulamaların kaldırılmasını talep ediyoruz.

ÖZEL ÖĞRETİM KURUMLARINDA YAPILAN USÜLSÜZLÜKLER

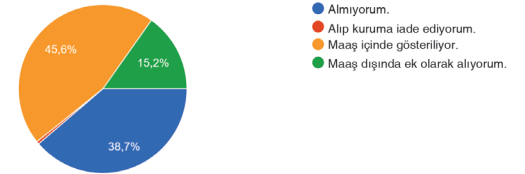
Özel sektörde yapılan süreli ya da kısa süreli iş sözleş-
meleri öğretmenin var olan haklarını da alabilmesini orta-
dan kaldırıyor.

Maaşınızı nasıl alıyorsunuz?
1.916 yanıt

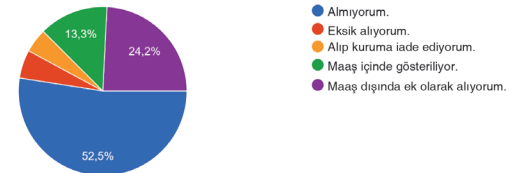
Öğretmenlerin sadece %41,4 ü maaşını bankadan ala-
bilir. Geriye kalan büyük bir kısma maaşının bir kısmı ya
da tamamı yasalara aykırı bir şekilde elden veriliyor.

Asgari Geçim İndirimi ödeneğini nasıl alıyorsunuz?
1.916 yanıt

Yasalarla belirlendiği halde özel sektör öğretmenleri-
nin sadece %15,2 si AGİ yi alabilmektedir.

Eğitime Hazırlık Ödeneğini nasıl alıyorsunuz?
1.916 yanıt

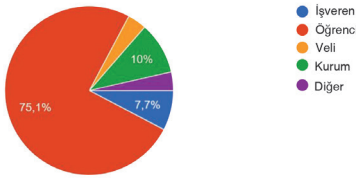
Öğretmenlerin yarısından fazlası kırtasiye ücreti olarak bilinen Eğitime Hazırlık Ödeneğini alamamaktadır.

Özel sektör öğretmenlerinin iş güvencesini ortadan kaldıran süreli iş sözleşmesinin doğurduğu mevcut haklarımızı kullanabileceğimiz şartların oluşmasını talep ediyoruz. Yasal haklarımızı olan AGİ, EHÖ, MAAŞIMIZIN BANKADAN ALINMASI vb. kullanmak istiyoruz.

İŞVEREN DUYGULARIMIZI SÖMÜRÜYOR

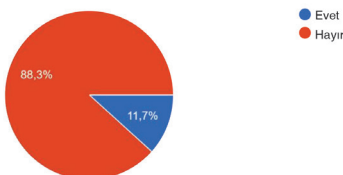
Öğrencisine karşı kendisini sorumlu hisseden özel sektör öğretmenini işveren tarafından kullanılmaktadır. Çocukların eğitimi için hiçbir karşılık olmadan yapılan ek ders, etüt, soru çözümü gibi fazladan çalışmalar, işveren tarafından öğretmenin örtük görevleri haline getirilmiştir. Bunu öğretmenin eğitime karşı takındığı tutum ile bağdaştıran idareci ve yöneticiler faaliyetleri yapmak öğretmenleri etik olarak tartışmakta ve ötekileştirmektedir. Böylece öğretmenler hiçbir karşılık beklemeden bu faaliyetleri yapar duruma getirilmektedir.

Çalıştığınız kurumlarda, sorumluluk duygunuzun en üst düzeyde olduğu kesim hangisidir?
1.916 yanıt

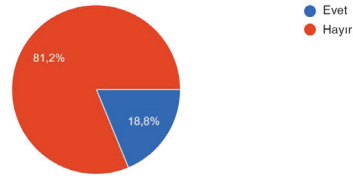
Özel öğretim kurumlarında çalışan öğretmenlerin %82,8 i veli veya öğrenciye karşı kendini sorumlu hissediyor.

Kurumunuzda ek ders-etüt-soru çözümü vb. gibi faaliyetler için ek ücret ödeniyor mu?
1.863 yanıt

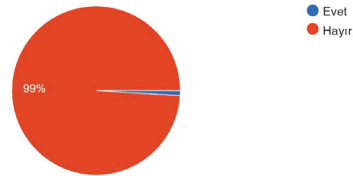
Özel sektör öğretmenlerinin %88,3 ünün ek ders, etüt ve soru çözümü faaliyetlerinin karşılığı işveren tarafından ödenmemektedir.

Kurumunuzda hafta sonu verilen kurslar için ek ücret ödeniyor mu?
1.916 yanıt

Hafta sonunda yapılan kurslarda çalışan öğretmenlerin sadece %18,8 i ek ücret alabilmektedir.

Kurumunuzda veli toplantısı-zümre toplantısı gibi faaliyetler için ek ücret ödeniyor mu?
1.916 yanıt

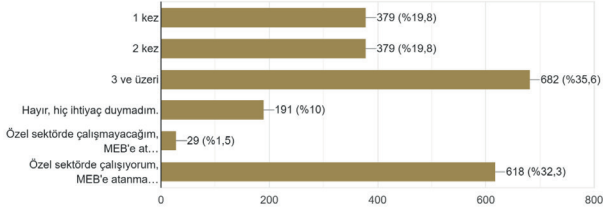
Özel öğretim kurumlarında düzenlenen saatlerce süren veli toplantıları, zümre toplantıları, zümre çalışmaları gibi fazla mesai yapılan faaliyetlerin karşılığı verilmemektedir.

Sömürülmek istemiyoruz. Emegimizin karşılığını istiyoruz. "Yetiştireceğimiz nesil" e kazandırabileceğimiz en güzel değerlerden biri, emeğin karşılığının alınabildiğini eğitim yuvalarında görebilmeleridir.

ATANAMAYAN ÖĞRETMEN ETİKETİ MAKİNASI: KPSS

Atanamayan öğretmen yoktur. Devlet okullarında çalışmak isteyen öğretmen vardır. Ancak KPSS her sınav sisteminde olduğu gibi kazanamayan üretmektedir. Lakin tercihini özel sektörde çalışmaktan yana kullanan öğretmenleri "atanamayan öğretmen" etiketi ile yaftalayarak özel sektörü manipüle eden bazı kurumlar maliyetlerini düşürmenin bir yolunu da bu şekilde buldular.

KPSS'ye girdiniz mi?
1.916 yanıt

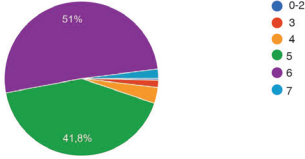
Öğretmenlerin sadece %1,5 u sadece MEB de çalışmayı düşündüğünü belirtmiştir.

Yasalarla güvence altına alınıp devlet ya da özel sektörde çalışmayı hiçbir mağduriyet, baskı hissetmeden seçebilmeyi istiyoruz. Devlet kapısı garanti mantığıyla hareket etmek istemiyoruz. Özel sektörü cazibeli hale getirebilecek düzenlemelerin yapılmasını bekliyoruz.

YENİ NESİL AĞIR İŞÇİLİK: ÖZEL SEKTÖR ÖĞRETMENLİĞİ

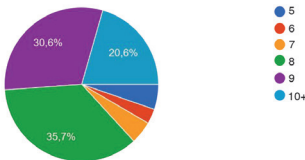
Özel sektör öğretmenleri, öğretmen enflasyonunun etkisiyle düşük ücretlerle ağır mesai koşullarında çalışmaktadır. Ağır işçilik şartlarıyla örtüşen çalışma koşullarında yıpranma payı verilmeden çalıştırılan özel sektör öğretmenleri istenenlerin yapılmaması durumunda öğretmenlik mesleğine karşı tutumları üzerinden itibarsızlaştırmaya gidilerek mobbinge maruz kalmaktadır.

Haftanın kaç günü çalışıyorsunuz?
1.916 yanıt

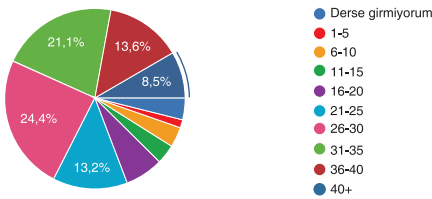
Öğretmenlerin %51 i haftanın 6 günü çalışmaktadır.

Günde kaç saat mesai yapıyorsunuz?
1.916 yanıt

Öğretmenlerin %20,6 sı günde 10 saat ve üzerinde mesai yapmaktadır.

Haftalık ders programınızda kaç ders saati bulunmaktadır?
1.916 yanıt

Öğretmenlerin %8,5 i haftada 40 saat ve üzeri derse girmektedir.

Ağır çalışma şartlarının insani hale getirilmesini istiyoruz. Yıpranma payı talep ediyoruz.

TÜRKİYE YÜZYILI MAARİF MODELİNDE ELE ALINMASI GEREKEN BİR KONU: YETİŞKİN EĞİTİMİ VE AİLE YAKLAŞIMLARI

GAZİ KARABULUT

EĞİTİMCİ - YAZAR

Geçmişten günümüze toplumun tamamını ilgilendiren temel kurum okullar olmuştur. Çünkü herkesin, isteyerek veya istemeyerek bir şekilde yolu orada kesişmekte ve ilgisiz kalınmamaktadır. Okul, bu yönüyle toplumun şekillenmesindeki en etkin yapıya sahiptir. Sosyal hayatın gerçekleri ile örtüşen bir okullaşma her türlü siyasal kaygılardan uzak, toplumun çıkarlarını, milletin geçmişten getirdiği değerleri ve geleceğe ait medeniyet tasavvurlarını, bireyin beklentilerini, sosyokültürel yapının ihtiyaçlarını karşılayacak bir hüviyete büründürülmesi gerekmektedir. Bu çerçevede yaptığımız çalışmamızda; aile ile birlikte gerçekleştirilen eğitim-öğretim süreci ele alınmıştır. Daha çok sa-

ha gözlemleri ve uygulamaları referans alınmış, buradan hareketle çıkarımlar somutlaştırılmıştır. Sürecin aile ile birlikte yürütülmesi; çocukların duyuş, biliş ve davranış açısından daha sağlıklı, etkili, verimli yetiştiğini göstermek amaçlanmıştır. Uygulama ve kaynak açısından otuz yıllık eğitim-öğretim sürecinin yanı sıra saha çalışmalarında ulaşılan sonuçlar ifade edilmiş, konu ile ilgili yetkin isimlerin akademik çalışmalarından faydalanılmıştır. Netice itibarıyla bireye/öğrenciye davranış kazandırmak ve akademik başarıya ulaşmak için iki temel husus öne çıkmıştır:

1. "Hedefi ve karakteri bakımından milli, metodu ve muhtevası bakımından ilmi"⁽¹⁾ bir eğitime ihtiyaç vardır.
2. Milli şuur ve ilmi hakikatlerin hayata uygulanması için de yetişkin eğitimi/aile eğitimi uygulanmalıdır.

Anahtar Kelimeler: Okul, eğitim, toplum, çevre, aile

Nasıl Bir Okul Nasıl Bir Çevre?

Toplum tarafından “Oku, bir baltaya sap ol.” ifadesi ile yönlendirilen nesile ve sosyokültürel reel verilere baktığımızda okullar toplumun şekillenmesinde en büyük rolü oynamalıdır. Bu zaviyeden irdelendiğinde okul ile ilgili en güzel değerlendirmelerden birini Nurettin Topçu, Türkiye'nin Maarif Davası'nda anlatır. “Mektep” başlığı ile incelediği konuyu toplumun ana unsuru olarak gösterir.

“MEKTEP; millet mektebinin dışında yer alacak özellik ve yabancılaşmıyan, kutsal çatısı altında siyasete asla yer vermeyen, muallimin ilmi ve ahlaki otoritesinden başka hiçbir otorite tanımıyan, ruhları huzur içinde birleştirici, disiplinlin barındığı ideal çatıdır.

...

Bu sebepten mektep mabettir.”⁽²⁾

Prof.Dr. Selahattin Turan, Eğitim Felsefesi ve Çağdaş Eğitim Sistemi adlı çalışmasında eğitimin ve okulun işlevleri ile Cheng'in tablosuna yer verir. Yazara göre eğitimin ekonomik, sosyal, politik, kültürel ve eğitsel olmak üzere beş işlevinden ve her bir işlevin bireysel, kurumsal, okulun yakın çevresi, toplum ve uluslararası yönler olmak üzere etki ve sonuçlarından bahseder.⁽³⁾

Günümüzdeki okul anlayışına baktığımızda, Prof. Dr. Selahattin Turan aynı çalışmasında etkili okul ve eğitim sistemlerinde veli merkezli değerlendirmeye de yer verir:

• Okul dostu veli, veli dostu okul oluşturulur; okul-aile ilişkileri en üst seviyededir ve aileler okula maddi ve manevi katkıda bulunur.

Araştırma bulguları başarılı okulların bazı ortak niteliklere sahip olduklarını göstermektedir. Bunlar arasında veli etkileşiminden de söz edilir. (Balcı, 2003; Şişman, 2005):

• Okul çevresi ve aile arasındaki etkileşimin artması,⁽⁴⁾ gerektiği vurgulanır.

Sosyal hayatın gerçekleri ile örtüşen bir okullaşmadan bahsedildiğinde ilk değerlendirilmesi gereken okulun çevre ile olan ilişkisidir. Çevre faktöründe en etkin unsur

veli olmakla birlikte sosyolojik açıdan ele alındığında toplumun tamamını ilgilendiren verilerden söz edilebilir.

Okul çevre ilişkisi bakımından aşağıdaki değerlendirmeye yeterli olmamakla birlikte oldukça ipucu barındırmaktadır.

“Okul, toplumun bir parçasıdır. Hatta toplumun kendisidir. Toplumdan bağımsız okulun yaşamını sürdürmesi mümkün değildir. Bir bakış açısına göre okul bir topluluk ve toplumun merkezinde yer alır. Bu bakımdan okulun başarısı, velilerin desteği ile mümkündür. Eğitim politikacıları başarılı okul ve eğitim sistemleri için toplumun ve velilerin desteğini almak zorundadır. Başarılı okul ve eğitim sistemlerinin okul-çevre ilişkisinde sahip olduğu politikaların bazıları aşağıda belirtilmiştir (Şişman, 2005):

- Toplumla ilişkiler konusunda açık yöntemler geliştirilir.
- Okulda öğrenciler ve yetişkinler için güvenli bir çevre oluşturulması için işbirliği yapılır.
- Aile katılımı ile okulda bilgi ve güç paylaşılır.
- Aileler okulda karar sürecine katılır.
- Aileler öğretim sürecinin bir parçası olurlar.
- Aileler, çocuklarının eğitime katıldıklarında kendileri ve çocukları daha başarılı olmaktadır.
- Aile ve okul arasında düzenli bir iletişim ve işbirliği gerçekleştirilmektedir.
- Okul, ailenin ana-babalık becerilerini geliştirmektedir.
- Okul, ailelerin yardım ve desteğine ihtiyaç duymaktadır.”⁽⁵⁾

Bunların haricinde Prof. Dr. Necmettin Hacıeminoğlu'nun “Milliyetçi Eğitim Sistemi” adlı kitabının son bölümüne “Yetişkinlerin Eğitimi” başlıklı bölümünde meseleye dikkat çekmiş ve tafsilatlı bir anlatıma girmiştir. Orada da belirtildiği gibi okulun amacına ulaşabilmesi için toplumun bütün katmanlarını içine alan bir yapılanma içinde olması kaçınılmazdır. Prof. Hacıeminoğlu yetişkin eğitiminin iki ana gayesinden bahseder:

1. “İnsanı, içinde bulunduğu şartlara göre daha mutlu, refahlı ve bilgili kılmak.

2. İnsanı cemiyete daha faydalı, millete, devlete, töreye daha bağlı ve çalışmaya daha yatkın hale getirmek.”⁽⁶⁾

Aile Yaklaşımları, Etkileri ve İstenen Aile Tutumları

Yetişkin eğitimi anlayışına bir de okula, öğretmene, öğrenciye yaklaşımlar açısından da ele alabilecek profesyonel rehberlik hizmetleri olarak da değerlendirmek gerekmektedir.

Velilerin temel olarak şu yaklaşımları sergileyecek bilince ulaşması için okulların cazip projeler hazırlaması sağlanmalıdır:

1. “Çocuk okuldan gelince onunla okulun kısa bir değerlendirmesi yapılmalıdır.

Bu değerlendirme şüphesiz ki önce çocuğun hal hatırını sormak ve onu cevap vermeye hazır hale getirmek şeklinde olmalıdır. Yoksa direkt “Okul nasıl gitti?” sorusu çocuk açısından bıkkınlık verici ve baştan savma nitelikli bir cevap ile geçiştirilecektir. Önce çocuğun hal ve hatırı sorulmalı, cevaplarına ilgi duyulmalı ve ruh hali dikkate alınarak okul ile ilgili mevzulara girilmelidir. Verilen cevaplarda olumsuz durumlar söz konusu ise çözüm yolları çocuk ile birlikte değerlendirilmeli ve problemin kaynağını tespit ederken çocuğun katkı sağlanması temin edilmelidir. Olumlu anlatımlar mutlaka pekiştirilmeli ve teşvik edilmeli, bu durumdan mutlu olduğu hem söz ile hem de beden dili ile belli edilmelidir.

2. Öğretmenlerin verdiği çalışma programlarını uygulamaları için gayret sarf edilmelidir.

Çalışma programları mutlaka esnek özellikte olmalıdır. Öğretmenler bir çalışma programında bulunması gereken ana umdeleri belirtmeli zaman ayarlamasını çocuk, ailesi ile birlikte yapmalıdır.

Aile daha çok çalışıldığında daha başarılı olunacağı kanaatinden vazgeçip başarının planlı ve sürekli çalışma ile doğru orantılı olduğu bilincine sahip hale gelmeli ve programda çocuğun yaş seviyesine göre oyun, gezme, birlikte eğlenme, televizyon vb etkinliklere de yer verilmelidir. Ama programa mutlaka birlikte kitap okuma, tekrar çalışması, değerlendirme etkinlikleri, ertesi güne hazırlık çalışmaları bulunmalıdır.

3. Mümkünse haftada bir gün de olsa bir saat veya yarım saat “kitap okuma günü” olmalı ve hep birlikte kitap okunmalıdır.

Yaşadığımız toplumun en büyük eksikliği ailece vakit geçirememek ve ailenin bir arada olduğu vakitlerde de herkesin odasına çekilip bireysel yaşantıya yönelmek olduğu aşıkardır. Hem çalışma programına konulan hem de yapılacak aile toplantısı ile karar altına alınan ve aile fertleri için en uygun ortak zaman olan vakit toplu kitap okuma etkinliği şeklinde planlandığında çocuk ile birlikte aile bireylerinin de büyük fayda göreceği muhakkaktır. Bu ilk başta sıkıcı başlasa da zamanla davranış halini alacak hatta “arkası yarın” programları gibi beklenen güne dönüşecektir. Ardından ailece oyun oynama veya film seyretme, yarışma yapma gibi faaliyetler de gerçekleştirilebilir. Uygulamanın olağan üstü sonuçlar doğurduğu sahada defalarca gözlemlenmiştir.

4. Her çocuğun ayrı bir kabiliyeti vardır; ilkesinden hareketle hiçbir çocuk bir başkasıyla kıyaslanmamalıdır.

Çocukların en korktuğu ve tedirgin olduğu husus kendilerinin, sınıfından veya komşularından birinin çocuğu ile mukayese edilmesidir. Üstelik bunu yaparken de dilin en rencide edici üslubu ile gerçekleştiriliyor olması onları daha da ylgın, bıkkın ve isteksiz hale getirmektedir.

Şu tartışmasız bir gerçektir ki her çocuğun ilgi alanı, zeka seviyesi, kabiliyeti birbirinden farklıdır. Ve unutulmamalıdır ki “Her çocuk özeldir.” anlayışından hareket ile onları kendi ilgi alanları doğrultusunda geli-

tirecek tutumlar sergilemek, cesaretlendirmek, küçük bile olsa başarılarını övüp teşvik etmek ve en çok da onlarla vakit geçirmek çocukları rahatlatacaktır. Bu konuda aileler, kendi çocuklarının başarısından ziyade sınıfındaki komşusunun çocuğunun notunu, başarısını, seviyesini daha çok merak etmektedir. Böylesi bir yaklaşım çocuklar arasındaki iletişime zarar verdiği gibi ilerleyen yıllarda da nefret, çekememezlik, kıskançlık gibi duyguların bireye hakim olmasına zemin hazırlamaktadır. Böylesi olumsuz yaklaşım-

Yaşadığımız toplumun en büyük eksikliği ailece vakit geçirememek ve ailenin bir arada olduğu vakitlerde de herkesin odasına çekilip bireysel yaşantıya yönelmek olduğu aşıkardır. Hem çalışma programına konulan hem de yapılacak aile toplantısı ile karar altına alınan ve aile fertleri için en uygun ortak zaman olan vakit toplu kitap okuma etkinliği şeklinde planlandığında çocuk ile birlikte aile bireylerinin de büyük fayda göreceği muhakkaktır.

ları engellemenin yolu çocuk ile barışık olmak ve çocuğun mevcut kapasitesini her artırışında o gelişmeyi hissettiren davranışlar sergilemektir. Bu şekilde davranıldığına kendine güveni artacak olan çocuk başarısını katlamaya başlayacak ve ailesinin yanında olduğunu bildiği için kendisi ile yarışacaktır.

5. Çocuk, okul ve dersler sebebi ile veya yaşından kaynaklanan yanlış davranışlar nedeniyle aşağılanmamalı, hakaret edilmemeli, eğitim dünyasından uzaklaştırılmamalıdır.

Çocuk bu gerekçelerden dolayı hakarete uğramamalıdır. Hatta yapılan yanlışlar fırsata dönüştürülmeli, hatasından dönebileceği ortamlar, durumlar hazırlanarak doğruyu bulmasına yardımcı olunmalıdır.

Yaşın, çevrenin, yanlış arkadaş, öğretmen ve aile tutumlarının tetiklediği olumsuz davranışlara verilecek aşırı tepkiler gizli ortamlar oluşturulmasına ve yanlışların artarak kronikleşmesine sebep olur. Karakter ve gelişimine zarar verecek hatalarını uygun bir lisana ile önce uyarılması, etkisi olmuyorsa çocuk için doğru olacağı tespit edilmiş olan iki seçenek sunup birini seçmesi sağlanmalıdır. Onurunu rencide edecek yaptırımlardan kesinlikle uzak durulmalıdır.

6. Güzel davranışları teşvik edip ödüllendirilmelidir. Değişik uygulamalarla o güzel davranışlar gündemde tutularak şahsiyeti ile bütünleştirilebilmelidir.

Çocuğun sergilediği olumlu bir tutum mutlaka takdir edilmeli, kendisinin haberdar olacağı şekilde aile efradına duyurulmalı, davranışın niteliğine göre ödüllendirilmelidir. Tabi bunu yaparken adaletli, tutarlı, seviyeli ve karakter geliştirici bir mahiyete büründürülerek ve davranışın pekişmesini sağlayarak uygulama gerçekleştirilmelidir. Onunla baş başa yemeğe çıkmak, sevdiği bir yeri gezmek, birlikte sinemaya gitmek, oyun oy-

namak ve bütün bunları yaparken de lütufta bulunuyormuş gibi değil de haklı olduğu için yapıldığını hissettirmek faydalı olacaktır.

7. Çocuğun yanında öğretmeni veya okulu hakkında olumsuz cümleler kurulmamalıdır.

Okul, öğretmen veya uygulamalarla ilgili bir şikayet söz konusu olduğunda problemin çözümünü çocukla değil okul ile öğretmeni ile rehberlik servisi ile değerlendirilmelidir. Çocuğun yanında okul veya öğretmen ile ilgili yapılan eleştiri onda okula karşı bir ön yargının oluşmasına sebep olacak, üstelik kendisine destek çıkacak bir ailesi olduğu için de daha kaygısız, daha vurdumduymaz tutumlar sergileyecektir. Eğer bireyin gelişimine, akademik başarısına, psikolojik yapısına olumsuz etki edecek bir durum yaşadığı kanaati hâsıl olmuş ise durumun sebepleri ile birlikte çözümünü sağlamak için okulun ilgili birimlerine müracaat ederek sıkıntının giderilmesi sağlanmalıdır.

8. Yanlış davranışlar sergileyip daha sonra "Ben yapıyorum ama sen yapma" gibi manasız sözlerle durum geçiştirilmemelidir.

Çocuklar, söylemden ziyade göreyek ve yaşayarak öğrendiklerinden daha çok etkilenebilmektedir. Nitekim okullarda anlatılan veya uygulanmaya çalışılan olumlu kazanımların aile ve sosyal ortamlarda devam etmemesindeki en temel gerekçe aynı davranışların o ortamlarda yaşantı haline dönmemesidir.

Yine öfke tutumlarından, kaba davranışlara, çirkin söylemlerden hakaret ihtiva eden yaklaşımlara kadar pek çok olumsuz ögenin izaile edilememesindeki en temel gerekçe hayatın pek çok noktasında karşılaşılan davranışlar olmasından kaynaklanmaktadır.

9. Hatalı ebeveyn tutumunda özür dilemekten korkulmamalıdır.

Geleneksel bir anlayışın ürünü olarak "Büyükler özür mü dilermiş?" şek-

lindeki algı, zamanla anne babaya çocuğun yaklaşımında güvensizlik oluşturmaktadır. Yanlış yaptığı aşikar olan bir ebeveynin ya görmezden gelerek ya da daha değişik şekilde o yanlışını bastırarak hakimiyetini devam ettirme çabası aslında çocuğun dünyasında büyük bunalımlara sebep olmakta zamanla kendisi de aynı davranışı benimseyebilmektedir.

Aile bireyleri özür dileyebilmenin bir küçülme değil, erdemli davranış olduğunu yaşayarak göstermesi gerekir. Çocuk, o yaklaşımlar neticesinde herkesin hata yapabileceğini ama bunun telafisinin de olduğunu görecektir, hem kendine güveni gelecek hem de ailesine olan sevgisi azalmayacak, artarak devam edecektir.

10. Çocuğa sevginin gösterilmesinden ve ifade etmekten çekinilmemeli hatta samimi bir davranış ve dil ile ifade edilmelidir.

Sevginin açamayacağı kilit yoktur. Ölçülü olmak kaydı ortaya konulan sevgi yaklaşımları fertlerin psikolojik açmazları adına en etkili yöntemlerden biridir. Üstelik bu sevgi yaklaşımlarının karşılıksız, sadece “o” olduğu için sergilenmesi yaklaşımı daha da değerli kılacaktır. Sevginin sunulduğu, güzel davranışa, notlara, istedik bir tavır ortaya koymaya bağlanmamalıdır. Sevildiğini hisseden ve bunun karşılığında kendisinden bir beklentiye girilmeyen birey gerekli sorumlulukları kendi arzusu ile ortaya koyacak ve bundan da zevk alacaktır.

1- Fazla nasihat verilmemelidir.

Sürekli öğüt dinleyen birey artık ne söylenileceğini ve sonuçta ne isteneceğini tahmin etmektedir. Burada bir başka yöntemde söylenilmek istenenlerin çocuğun itiraz edemeyeceği kişilerce ifade etmesi sağlanabilir.

2- Nasihat yerine doğru davranışları sergileyerek yönlendirmeye çalışılmalıdır.

Çocuk iyi bir gözlemcidir. Kendisinden istenen davranışların ebeveyn tarafından uygulanıp uygulanmadığını gözlemler ve tezat yakaladığında da onu mutlaka ilgili büyüğe karşı kullanır. Tutarlı aile yaklaşımına baktığımızda anne-baba davranışları birbirini tamamlamakta ve davranışlarda bir gün başka diğer gün başka olmaması sebebi ile çocukta kararsızlığa fırsat vermemektedir.

3- Her istediği yapılmamalıdır.

Gerekirse kararlı bir “hayır” onun hayrına olabilir. Daha doğru bir ifade ile isteklerine “ben” dili ile cevap verip neden olmayacağı olumlu cümlelerle açıklanmalıdır.

Özellikle anne baba çalışan ailelerde gün içinde çocuklarını özlediklerinden ya da dayanamadıklarından akşamları her istedikleri yapmaktadır. Bazen sınırı korumaya çalışsalar da çocuk ısrar edip ağladığında bu sefer yelkenler suya inmektedir. Aslında bu daha da tehlikeli bir durumdur ki çocuk burada istediğinde değil ağladığında isteklerinin olabileceğini öğrenmiş olur. Aslında ağlayarak isteklerinin yerine getirilmesi çocuk açısından işin kolayına kaçılmasıdır. İsteklerinin ağlama ile değil de gerekli olduğu için yapılması ailenin kurallarını, neyi yapıp neyi yapamayacağını öğrenir. Bir de davranışımızın sebebini söylemeliyiz. Yaş düzeyine göre neden o istediğini yapmadığımızı belirtmeliyiz. “Bu oyuncuğ alamam çünkü yeterli param yok” ya da “evde şu an benzer oyuncuğın var zaten bunu daha sonra alabiliriz” denilebilir.

4- Aşlamayan problemlerde öğretmeni ve rehberlik servisi ile irtibat kurmaktan çekinilmemelidir.

Rehberlik kavramı sanki psikolojik bir hastalığın tedavi edileceği bir psikiyatrist ile eş değer görülmektedir. Öncelikle rehberliğin ne olduğu ve ne olmadığı velilere ve öğrencilere doğru aktarılmalıdır.

“Rehberlik, bireyin kendini anlaması, problemlerini özümsemesi, gerçekçi kararlar alması, kapasitelerini geliştirilmesi, çevresine dengeli ve sağlıklı bir uyum yapması ve böylece kendini gerçekleştirme için, uzman kişilerce bireye yapılan psikolojik yardımlardır. (<http://www.esentepe.k12.tr/rehberlik-nedir-66s.htm>)

5- Çocuğun yerine düşünülmemelidir.

Yol gösterilebilir ama onun sorumlulukları üstlenilmemelidir. Mesela çocuk bir kelimenin anlamını soruyorsa ona bu kelimenin anlamını sözlükten bulabileceğini söyleyerek onu araştırmaya sevk etmek doğru bir yöntem olacaktır.

Onun yerine düşünmek, her işine müdahale etmek, yanlışlarını abartmak çocukta sorumluluk duygusunu engelleyecektir.

Analitik Okuma etkili bir yöntemle uygulanabilir. (<https://www.harputsancakhaber.com/yazi/gazi-karabulut/cumhuriyetin-ikinci-yuz-yilinda-yeni-bir-egitim-felsefesi-analitokuma-ve-ogretmen/1643/>)

6- Çocuğu geçici başarıya odaklamamak gerekir.

Çocuklara bir hedef kazandırmak için aileden okula oradan sosyal çevreye top yekun bir iletişim ağına ihtiyaç vardır. Bireye “amaç duygusu” ailede yüklenir, okulda geliştirilir toplumda ise uygulanma ortamı bulur. Ama küçük yaştan itibaren gelişimine ve kabiliyetlerine uygun gösterilen hedeflerin gerçekleştirilmesi yönündeki rehberlik bireyi geçici başarıya değil, gerçekçi, ulaşılabilir, bireye ve topluma katkı sağlayıcı bir hüviyete dönüştürür.

7- Çocuğun yaşı, gelişim süreci, toplumsal etkenler, güncel gelişmeler göz önüne alınarak uzman yardımı veya görüşü alınarak doğru zamanda, doğru yöntemleri kullanarak, doğru davranışlar sergilemesi sağlanabilir.”

Okul Aile İlişkilerine Somut Teklifler

Tabii bunlar genel ifadeleri içermekle birlikte ayrı ayrı ele alınması gereken aile tutumları konusu “Gelin de biz size bunları öğretilim.” yaklaşımından ziyade birlikte doğruları tatbik etme, bilinci ile meselenin merkezine aileyi alarak uygulanmalıdır.

Sosyal bir örgüt olarak değerlendirebileceğimiz okulun çevre ile özellikle de veliler ile olan ilişkisi süreklilik arz etmelidir. Türkiye’de okul, çevre ve ailenin gerisine düşmüştür.

Konu ile ilgili yapılan pek çok çalışma var. Okul ile aileler arasında iletişim kurulması şu yollarla sağlanabilir:

1. “Veli-öğretmen-öğrenci toplantıları: Ortak katılımı sağlayan bir program hazırlanarak velilere bildirilir.

2. Karneler: Veliler çocuğun ev ödevi yapma isteği, okuma sevgisi, televizyon izleme alışkanlığı, öğrenmeye karşı tutumu ve evdeki durumu hakkında karne doldurmalıdır.

3. Okul gazeteleri: Okul gazete çıkarmalı ve ev ödevleri konusunda ipuçları, katılmak istedikleri aile içi etkinlikler ve yaptıkları eğitimsel geziler gibi konularda velilerden yazılar istemelidir.

4. Kutlama kartları: Çocuğun özel başarı ve davranışlarını kutlama amacıyla öğretmen ve veliler birbirlerine karşılıklı olarak kutlama kartları göndermelidir.

5. Veli-öğretmen görüşmeleri

6. Veli panosu: Özellikle veliler için olmak üzere okulun ana girişine bir ilan tahtası asılmalıdır.

7. Velileri bilgilendirme: Çocuğun okulda ne öğrendiği ile ilgili meraklarını gidermek için işlenen konular, haftalık programlar velilere gönderilir.

8. Ödev defterleri: Her öğrencinin, günlük ödevleri ve aldıkları notları yazacakları bir defter tutmalarını sağlayarak öğrenciler izlenir.” (Tutkun, Ö.-Köksal, A. 2000, 222).⁽⁷⁾

Bu yaklaşımlara ilaveten toplumun da en temel eksiği olan “okuma günleri” planlanabilir. Nitekim uygulamanın gerçekleştirildiği okullarda hem davranış hem akademik başarı gözlemlenmiştir. Ayrıca şu çalışmalar da velilerin okulla ve böylece de okulun çevre ile olan ilişkisini kuvvetlendirir:

- Aile ziyaretleri
- Aile toplantıları
- Kitap okuma günleri
- Velilerin sunum yaptığı toplantılar
- Sosyal içerikli faaliyetler
- Kabul günleri
- Kahvaltılı ve yemekli istişare toplantıları
- Soru – cevap günleri
- Anket değerlendirmeleri
- Yerel proje ortaklıkları
- Sivil toplum kuruluşları ile paydaş panel, çalıştay, konferans etkinlikleri

• Sosyal sorumluluk projeleri

Yakup Kolay, “Okul – Aile – Çevre İşbirliğinin Öğretim Sistemindeki Yeri ve Önemi” konulu makalesinde, okul ile velinin bağlantılarını kuvvetlendirmek adına şu önerilerde bulunuyor:

√ “Okul-çevre ve özellikle aile iş birliğinin önemi ve bu iş birliğinin geliştirilme yolları açısından okul yöneticilerinin ve öğretmenlerin çeşitli eğitimlerle bilgi ve beceri kazanmaları sağlanmalıdır.

√ Aileler öğrencinin eğitiminde okulun yanında en etkili kurumu oluşturmaktadır. Öğrenciyi tanımada, yönlendirmede, yeteneğini ve kapasitesini artırmada mutlaka aileyle iş birliğine gidilmelidir. Bunu sağlayabilmek için, çok çeşitli vesilelerle ailelerin okula gelmesi, öğrenci sorunlarını paylaşması, öğretmen ve yöneticiler ile ortak kararlar geliştirmesi ve çocuğunun başarısı için rol alması ve katkıda bulunması sağlanmalıdır.

√ Aile-okul iş birliğini artırabilmek için posta, telefon, internet, çeşitli dergiler, gazeteler, oturumlar, toplantılar gibi birçok araçtan yararlanılmalı; ailelerin çeşitli etkinliklerden, çocuklarının okuldaki performansından haberdar edilmesi sağlanmalıdır.

√ Okullarda bulunan okul-aile birliğine ilişkin önemli hususlar yönetmeliklerde her ne kadar yer alsada, bu birliklerin etkili şekilde çalışması sağlanmalıdır.

√ Okul yönetimi çevrenin eğitime ilişkin beklentilerini karşılayarak sosyal, ekonomik ve teknolojik gelişmesi ve kalkınması için insan gücünü başarılı olabilmesi için çevredeki tüm kamu ve sivil toplum örgütleri ile iletişim kurmalı, iş birliği yapmalı, koordinasyon sağlamalıdır.

√ Okul çevreye ve topluma beklediği hizmeti verebilmeli ve yararlı olabilmelidir. Okullar sadece eğitim- öğretim kurumları değil çevrenin kültür merkezi hâline getirilmelidir. Okul toplum etkinliklerinin merkezi olabilmek için akşamları, hafta sonları ve tatillerde açık olmalıdır. Okul, gece ve gündüz hem yetişkinlere, hem de çocuk ve gençlere açık olmalı, derslerin yanı sıra yetişkinler de okulda sosyal, kültürel ve dinlenmeye yönelik etkinliklere katılmalıdırlar.”⁽⁸⁾

Sonuç ve Değerlendirme

Bütün bu değerlendirmeler ışığında ulaşılan sonuçların analizi göstermektedir ki gerek davranış kazandırmak gerekse akademik başarıya ulaşabilmek için atılacak en önemli adım, Yetişkin Eğitimi/Veli Tutumları olduğu ortadadır. Çünkü eğitim-öğretim sürecinde istendik davranış değişikliği ya da bireyin problemi görme ve çözme yeterliliği kazanması, velinin de istenen çıktıya uygun tutum sergilemesi ile mümkün olduğu gözlemlenmiştir.

Nihayet eğitim-öğretimin en önemli paydaşı olarak görülen ailelerin de rol model olarak ifade edilen kavrama ait yaklaşımlara ulaşması, millî ve ilmi bir eğitim için temel esaslar arasında yer almaktadır.

Dipnotlar

- 1 HACIEMİNOĞLU, Necmettin, Milliyetçi Eğitim Sistemi, Syf.37, Kamer Yayınları,1995
- 2 TOPÇU, Nurettin; Türkiye'nin Maarif Davası, Dergah Yayınları, İst.1997
- 3 Prof. Dr. Selahattin Turanlı, Eğitim Felsefesi ve Çağdaş Eğitim Sistemleri, Açık Öğretim Fakültesi Yayınları, No: 973, 2008.
- 4 Prof. Dr. Selahattin Turanlı, Eğitim Felsefesi ve Çağdaş Eğitim Sistemleri, Açık Öğretim Fakültesi Yayınları, No: 973,2008
- 5 Prof. Dr. Selahattin Turanlı, Eğitim Felsefesi ve Çağdaş Eğitim Sistemleri, Açık Öğretim Fakültesi Yayınları, No: 973,2008
- 6 HACIEMİNOĞLU, Necmettin, Milliyetçi Eğitim Sistemi, Syf.177, Kamer Yayınları,1995
- 7 Okul- Aile İşbirliğinde Yeni Yaklaşımlar, Eğitim Araştırmaları Dergisi 216-224.
- 8 KOLAY, Yakup; Okul – Aile – Çevre İşbirliğinin Öğretim Sistemindeki Yeri ve Önemi, Milli Eğitim Dergisi, sayı, 164.

PROBLEM ÇÖZMENİN YOLU DÜŞÜNMEKTEN GEÇER

ZEYNEP DERE

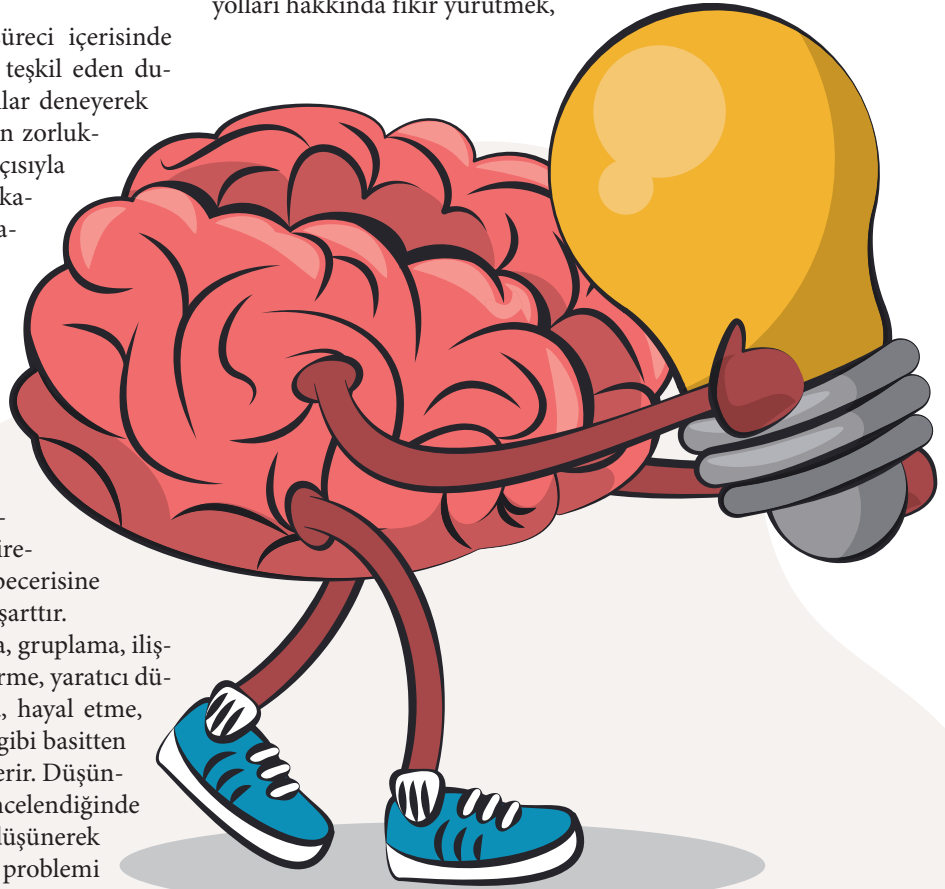
EĞİTİMCİ-YAZAR

Hayat ilk nefesle başlayıp son nefese kadar mücadeleye ile geçen zorlu bir süreçtir. Şu dünyada bir kişi dahi yoktur ki ben hayatımda hiçbir sorun yaşamadım, hiç zorluk çekmedim diyebilsin. Sorunlar, zorluklar, problemler hayatın her anında ve herkes için var ve herkesin hayatında farklı şekillerde yaşanır. Yine bu zorluklarla mücadele ederken ve problemlere çözümler üretirken de herkes kendi bilgi ve becerileri doğrultusunda bir yol çizer.

Problem; genel anlamda öğrenme süreci içerisinde olan yeni ve bilinmedik yönleriyle engel teşkil eden durumlardır. Problem çözmek ise, farklı yollar deneyerek sonuca ulaşmaktır. Bir amaca ulaşmak için zorluklarla mücadele etmektir. Eleştirel bakış açısıyla yaratıcı düşünmeyi gerektiren ve içinde karar vermeyi de bulandıran bir süreçtir. Karar vermek de bilişsel bir süreçtir ve problem çözümlerin alt basamağıdır. Yani bireyin karar verme becerileri bilişsel gelişiminin bir parçasıdır. Bilişsel gelişim, dil gelişimi ve düşünme becerilerinin gelişimi problem çözme becerileri açısından çok önemlidir ve birbirleriyle bağlantılıdır. Birey yaşadığı bir problem karşısında edindiği bu becerileri kullanarak çözüme ulaşır veya karar verir. Yani aslında bireyin problem çözme ve karar verebilme becerisine sahip olması için iyi bir düşünme becerisi şarttır.

Düşünme/eleştirel düşünme, sınıflama, gruplama, ilişki kurma, karşılaştırma, analiz etme, eleştirme, yaratıcı düşünme, dikkat, gözlem, merak, hatırlama, hayal etme, sorgulama, yorumlama ve değerlendirme gibi basitten karmaşığa doğru becerileri ve eylemleri içerir. Düşünme ve problem çözme arasındaki ilişki incelendiğinde de problem çözümlerin her basamağının düşünerek çıkarılabileceği aşikârdır. Genel olarak bir problemi çözme basamakları şu şekildedir;

- Öncelikle problemin ne olduğunu anlayıp problemi tanımlamak ve problemin ne olduğunu kendi cümleleriyle ifade etmek,
- Problemin olası nedenlerini tespit etmek,
- Problemin çözümü için ön bilgileri gözden geçirmek,
- Problemin çözümü için plan yaparak çözüme yönelik bilgiler toplayıp alternatif çözüm yolları hakkında fikir yürütmek,

- Bulunan çözüm yollarından en uygun olana karar vermek,
- Karar verilen çözüm yolunu uygulamak,
- Ortaya çıkan sonuçları değerlendirmek, şeklindedir.

Bireyin bütün yaşamı boyunca en çok ihtiyaç duyacağı becerilerden birisi de kuşkusuz problemle baş etme ve doğru çözüm üretebilmektir. Çünkü hayat her zaman dümdüz bir yol değildir, engeller engebelerle dolu taşlı bir yoldur. Eğer kişi kendi kendine yetecek problem çözme becerilerine sahip olmazsa ilk karşılaştığı problemde tókezleyip, vazgeçme, kaygı, depresyon, öfke ve çaresizlik gibi olumsuz duygu durumlarını yaşamaya başlaması kaçınılmazdır. Bu da kişinin tüm hayatını ve çevresini olumsuz etkileyecek bir durumdur. Çok yönlü bir kavram olan problem çözme; bireyin ihtiyaçları, amaçları, değerleri, inançları, becerileri, alışkanlıkları ve

tutumlarıyla oluşmakta ve içinde zekâ, duygu, irade, eylem gibi unsurları barındırmaktadır.

Doğumdan itibaren 6 yaşına kadar olan dönem (Erken Çocukluk Dönemi) çocukların gelişimleri açısından en hızlı ve en kritik zamanlardır. Çünkü bu dönemde kazanılan temel bilgiler, beceriler, davranışlar, alışkanlıklar bireyin sonraki yaşamının temellerini oluşturmaktadır.

Okul öncesi yıllardan başlayan temel eğitim çağı, problem çözme becerilerinin kazandırılmasına yönelik eğitimin verilebileceği en verimli yıllardır. Bu nedenle, erken yaşlardan itibaren çocuklarda öğrenilebilir bir beceri olan problem çözme becerilerinin geliştirilmesi için gerçek yaşam deneyimlerine uygun ortamlar ve materyaller sunulmalıdır. Bununla birlikte özellikle eleştirel düşünme ile bağlantılı olan problem çözme becerileri (*çocuğun gelişim seviyesine uygun olarak seçilen bir problem durumu, çocuğun bu problemi tanımlayıp sınıflandırması, çözüme yönelik olası seçenekleri değerlendirme, vardığı sonucu gözden geçirme*) eğitim öğretimin her kademesinde kullanılması önemlidir. Çünkü çocuklar aldıkları bu eğitimlerin sonucunda başarılı bir şekilde problemleri çözebilecek yeterliğe sahip olabilirler. Bununla birlikte bu kazandıkları problem çözme becerilerini çocuklar bazı önemli durumlarda da kullanabilirler.

- Çocuklar edindikleri bu becerileri sosyal hayatta karşılaştıkları ve ikilemede kaldıkları durumları çözmede,
- Çocukların sosyal ortamlarda karşılaştıkları zorlayıcı davranışları önleme konusunda,
- Çocukların akran ilişkilerinde hatalı davranışları fark etme ve düzeltme konusunda kullanabilirler.

Yine NTCM, National Council of Teachers of Mathematics, (Ulusal Matematik Öğretmenleri Konseyi) Problem çözme konusunu matematik standartları arasında ele almaktadır. Problem çözme matematiğin içinde olan veya olmayan durumlara karşı problemi formüle etme, yorumlama, çözme stratejileri geliştirme, uygulama şeklinde kullanarak matematiği anlar ve anlamlandırır diye ifade etmiştir. (NCTM, 1989). *Working Groups of the Commission on Standards for School Mathematics of the National Council of Teachers of Mathematics. (1989).

Eğitim ortamlarının doğru bir şekilde hazırlanması ile birlikte problem çözme becerilerinin gelişmesinde ebeveynin tutumları da çok önemlidir; aşırı baskıcı ve koruyucu ebeveyn tutumu problem çözme becerilerinin gelişimini olumsuz yönde etki ederken, demokratik ebeveyn tutumu ise problem çözme becerilerini olumlu yönde desteklemektedir. Çocuğun yaşadığı çevre, ev içindeki ortamları ve çocuğa sunulan imkânlar, materyaller, sosyal etkileşimleri, sosyo-ekonomik durumları, öz güven gelişimi, duygusal doyumlara da problem çözme becerilerinin gelişiminde çok önemlidir.

Çocuklar bir problemle karşılaştığında ebeveynler ne yapmalı?

- Her şeyden önce çocuklara küçük yaşlardan itibaren sorumluluk verilmelidir. Bu öz güven duygusunun gelişimi açısından gereklidir.
- Soğukkanlılıkla çocuğu dinleyerek anlamaya çalışılmalıdır.

• Çocuk problemin tam olarak ne olduğunu bilmeli ve anlamalı, bu konuda ebeveynler konuşarak onlara destek olunmalıdır.

• Çocukla problem hakkında konuşarak fikir alış verişi yapılmalı ancak en son çocuğun çözüm önerileri dikkate alınmalıdır.

• Çeşitli şekilde sorular sorarak empati duyguları geliştirilmelidir. (Sen olsaydın, o senin yerinde olsaydı, vs.)

• Çocuğun duygularını fark etmesi çok önemlidir. Çocuklara duygu ve düşüncelerini rahatlıkla ifade edebilecekleri ortamlar sunulmalıdır.

• Çocuk, problemi çözebileceğine dair cesaretlendirilmelidir.

• Başarısız denemelerin sonunda eleştirmek, ben söylemişim gibi cümleler kurmak yerine farklı bir çözüm bulması ve tekrar denemesi konusunda çocuk desteklenmelidir.

• Unutmayın ki çocuğunuzun başarabileceğine siz inanırsanız o da kendisinin başarabileceğine inanır.

• Yine çocukla oyun oynamak, hikayeler anlatmak ve yaparak yaşayarak öğrenmesi için fırsatlar sunmak da çok kıymetli ebeveyn yaklaşımlarıdır.

Çocukluktan itibaren problem çözme becerileri gelişmiş bireyler yetişkin olduklarında da problemlerin üstesinden kolaylıkla gelebilmektedir. Kişiler, çocuklukta edindikleri veya edinemedikleri beceriler ışığında/gölgesinde yetişkinlikte de farklı yollardan problem çözme yöntemlerine başvururlar.

Bunlardan bazıları şunlardır;

- Saldır: Sözel veya fiziksel şiddete başvurulması
- Kaç kurtul: Ortada bir problem yokmuş gibi davranılması

- Bilgilendir: Ne istediğiyle ve ne hissettiğiyle ilgili kişinin karşıdakine bilgi vermesi

- Kendini aç: Karşıdaki ile iletişime geçmek için çaba gösterilmesi

- Anla: Her iki tarafında birbirlerinin istek ve hislerini anlamaya çalışması gibi. Yine başvuru bazı problem çözme biçimleri de şöyledir;

- Ayıcık yöntemi: Kişinin problem çıkmasını veya devam etmesini diye ve mutlu olunması için kendi isteklerinden vazgeçmesidir.

- Kaplumbağa yöntemi: Kişinin tartışmadan kaçınmasıdır. Tartışma olmaması için kendi isteklerinden vazgeçmesidir.

- Köpekbalığı yöntemi: Güç kullanarak karşıdaki kişinin bastırılmaya çalışılmasıdır. Kendi amaçları çok önemliyken ilişki veya karşıdaki kişinin ihtiyaçları önemsizdir. Her zaman kazanan taraf olmak isterler.

- Tilki yöntemi: Her iki tarafında orta noktayı bulmaya çalıştığı bir yöntemdir.

- Baykuş yöntemi: Karşılıklı olarak her iki tarafın istekleri ve ihtiyaçlarının giderilmesini amaçlayan yöntemdir.

Unutmayalım!

Bir toplumun sağlıklı bir şekilde ilerlemesi, bireylerin problem çözme becerilerinin yüksek olması ile doğru orantılıdır. Çocuklara yapmaması gerekenleri değil, yapması gerekenler söylenildiğinde, neyi düşünmesi gerektiğinden zi-

yade nasıl düşünmesi gerektiği öğretildiğinde, konuşurken sen ile başlayan suçlayıcı cümleler yerine, ben ile başlayan ve duyguları ifade eden cümlelerle başlanıldığında, Sözü kesmeden dinleyip, onun duyguları anlaşıldığında, Çocukların problem çözme becerileri desteklenir ve ebeveyn-çocuk ilişkisinin de sağlam temellere oturması desteklenmiş olur.

Problem çözme becerileri, çocukların hayat yolculuğunda yeni durumlara alışmak için farklı çözümler üretebilmesi, ihtiyaçlarını karşılamanın çok ötesinde başarılı ve mutlu bir yaşamın anahtarına sahip olmasıdır.

ÖNERİ: Bugünden başlayarak problemler karşısında hangi yöntemleri kullandığınızla ilgili kısa bir analiz yapabilirsiniz. Çocuklarınızla problem çözmelerine katkı sağlayacak türden oyunlar oynayabilir, hikâyeler anlatabilirsiniz...

İYİ BİR LİSEDE EĞİTİM GÖRMENİN, BİREYİN SOSYAL VE AKADEMİK HAYATINA KATKISI

ESRA ÜNAL

EĞİTİMCİ-YAZAR

“İyi bir lise” kavramını doğru tanımlayarak yazıma başlamanın daha uygun olacağını düşünüyorum. Yazı boyunca, “iyi bir lise” olarak kastedilen liselerin özellikleri tanımlanırken aşağıdaki faktörler göz önünde bulundurulmuştur:

Akademik Başarı: Öğrencilerin sınavlardaki başarı oranları, üniversite yerleştirme sonuçları, ulusal ve uluslararası yarışmalarda elde edilen dereceler.

Öğretmen Niteliği: Deneyimli ve alanında uzman öğretmenlerin varlığı, öğrencilerle birebir ilgilenmeleri ve gelişimlerine katkıda bulunmaları.

Müfredat ve Ders Çeşitliliği: Zengin ders seçenekleri sunan, öğrencilerin ilgi alanlarına hitap eden ve

onları hem akademik hem de sosyal olarak geliştiren bir program.

Fiziksel Olanaklar: Modern laboratuvarlar, spor salonları, kütüphaneler, teknoloji altyapısı ve geniş kampüs alanları.

Sosyal ve Kültürel Etkinlikler: Sanat, spor ve kültürel faaliyetlerin desteklendiği, öğrencilere kendilerini farklı alanlarda ifade etme imkânı tanıyan etkinlikler.

Öğrenci Memnuniyeti: Öğrencilerin okuldan genel olarak memnuniyetleri, okuldaki sosyal ortam, arkadaşlık ilişkileri ve genel okul iklimi.

Rehberlik Hizmetleri: Akademik, kişisel ve kariyer gelişiminde rehberlik sunan, öğrencilere üniversite ve meslek seçiminde destek sağlayan bir rehberlik sisteminin var olması.

Toplumsal Katkı ve Sosyal Sorumluluk Projeleri: Öğrencileri topluma faydalı bireyler olarak yetiştiren projeler ve etkinlikler.

Özellikle lise eğitimi, öğrencilerin akademik ve sosyal gelişimlerinde kritik bir dönüm noktasıdır. İyi bir lisede okumak, öğrencilere sadece derslerle ilgili bilgi sağlamakla kalmaz; aynı zamanda onların gelecekteki başarıları ve toplumsal hayatta etkin birer birey olmaları için temel beceriler kazanmalarına olanak tanır. Bu yazımda, iyi bir lisede okumanın öğrenciler için neden bu kadar önemli olduğu çeşitli açılardan ele almaya çalışacağım.

1. Akademik Başarı ve Üniversiteye Hazırlık

İyi bir lise, öğrencilere sağlam bir akademik temel sunar. Lise eğitimi, üniversiteye giriş sınavları (Türkiye’de YKS gibi) için önemli bir hazırlık aşamasıdır ve bu aşamada kaliteli bir eğitimin sağladığı avantajlar göz ardı edilemez. İyi bir lisede okuyan öğrenciler, genellikle deneyimli ve nitelikli öğretmenler tarafından eğitilir. Bu öğretmenler, öğrencilerin potansiyellerini keşfetmelerine ve yeteneklerini geliştirmelerine yardımcı olur.

Ayrıca iyi liseler, öğrencilerine farklı alanlarda akademik fırsatlar sunar. Bilim, matematik, edebiyat ya da sosyal bilimler gibi alanlarda daha derinlemesine bilgi edinebilme şansı tanır. Öğrenciler, üniversiteye hazırlanırken daha fazla kaynak ve rehberlik imkânına sahip olur. İyi liselerde sağlanan bu eğitim, öğrencilere üniversite sınavlarında başarılı olma konusunda büyük avantaj sağlar.

2. Kariyer Planlaması ve Geleceğe Hazırlık

Lise, öğrencilerin kariyer hedeflerini belirlemelerinde kilit bir rol oynar. İyi bir lise, öğrencilere farklı meslek alanlarını tanıma, ilgi alanlarını keşfetme ve bu doğrultuda kariyer hedefleri oluşturma imkânı sunar. Kariyer danışmanları, öğrencilere hangi mesleklerin onlara uygun olduğunu belirleme konusunda rehberlik eder.

Özellikle iyi liselerde, öğrenciler çeşitli projeler ve etkinlikler aracılığıyla gerçek hayata dair deneyimler kazanabilirler. Staj programları, bilim projeleri ve sosyal sorumluluk faaliyetleri, öğrencilerin mesleki becerilerini geliştirmelerine yardımcı olur. Böylece öğrenciler, liseyi bitirdiklerinde hangi alanlarda kariyer yapacaklarına dair daha net bir fikir sahibi olurlar.

3. Kişisel ve Sosyal Gelişim

Lise, öğrencilerin sadece akademik bilgi kazandıkları bir yer olmanın ötesinde, sosyal ve duygusal becerilerinin de geliştiği bir dönemdir. İyi bir lise, öğrencilerin sosyal çevrelerini genişletmelerine ve daha çeşitli bir ortamda kendilerini ifade etmelerine olanak tanır. Bu tür okullarda öğrenciler, farklı kültürlerden ve geçmişlerden gelen akranlarıyla etkileşime girerek duygudaşlık, iletişim ve işbirliği gibi becerilerini geliştirirler.

Ayrıca, iyi liselerde sunulan kulüp, spor ve sanat etkinlikleri, öğrencilerin kişisel ilgi alanlarını keşfetmelerine ve liderlik, takım çalışması gibi önemli sosyal beceriler kazanmalarına yardımcı olur. Öğrenciler, bu aktiviteler sayesinde özgüvenlerini artırır ve toplumsal hayatta etkin bir birey olma yolunda önemli adımlar atarlar.

4. Kritik Düşünme ve Problem Çözme Becerileri

İyi bir lisede eğitim gören öğrenciler, yalnızca bilgi ezberlemekle kalmazlar; aynı zamanda bilgiyi nasıl analiz edeceklerini, eleştirel düşüneceklerini ve problemlere yaratıcı çözümler üreteceklerini öğrenirler. Bu beceriler, sadece akademik yaşamda değil, aynı zamanda iş hayatında ve günlük yaşamda da hayati öneme sahiptir.

İyi liselerde, ders içerikleri öğrencilere ezberci bir yaklaşımdan ziyade, analitik ve eleştirel düşünme becerileri kazandıracak şekilde sunulur. Öğrenciler, problem çözme yeteneklerini geliştirerek zorluklarla daha iyi başa çıkmayı öğrenirler. Bu tür beceriler, üniversite hayatında da büyük bir avantaj sağlar ve öğrencileri daha özgüvenli, sorgulayıcı ve yaratıcı bireyler haline getirir.

5. Sorumluluk Bilinci ve Disiplin

İyi bir lisede eğitim görmek, öğrencilere disiplinli olma ve sorumluluk alma becerilerini kazandırır. Bu tür okullarda akademik başarıya ulaşmak için öğrencilerden düzenli çalışma, zaman yönetimi ve disiplin beklenir. Bu da öğrencilerin kendi sorumluluklarını almayı öğrenmelerini sağlar.

Lisedeki disiplinli çalışma alışkanlıkları, öğrencilerin gelecekteki yaşamlarına da yansır. Hem üniversite hayatında hem de profesyonel kariyerlerinde düzenli ve disiplinli çalışma alışkanlığı, onların daha başarılı bireyler olmalarına yardımcı olur. Aynı zamanda, sorumluluk bilincine sahip bireyler, sosyal hayatta da güvenilir ve etkin bir rol oynar.

6. Güçlü Bir Akran Ağı ve Bağlantılar

İyi bir lisede okuyan öğrenciler, genellikle motive olmuş ve başarılı öğrencilerle birlikte eğitim görürler. Bu ortam, öğrencilere kendilerini geliştirme ve başkalarından öğrenme fırsatı sunar. Aynı zamanda, bu tür okullarda kurulan dostluklar ve bağlantılar, gelecekte iş ve sosyal hayatlarında da değerli olabilir. Lisedeki güçlü bir sosyal ağ, öğrencilerin üniversiteye ve meslek hayatına geçişlerinde fayda sağlar.

Öğrenciler, bu bağlantılar sayesinde daha geniş bir bakış açısına sahip olur ve hayat boyu sürecek arkadaşlıklar kurarlar. Akran desteği, sınav dönemlerinde veya kariyer planlamasında önemli bir motivasyon kaynağı olabilir.

İyi bir lisede okumanın önemi, sadece akademik başarı ile sınırlı değildir. Bu tür okullar, öğrencilere hayatın her alanında gerekli olan becerileri kazandırır ve onları gelecekteki kariyerleri için donanımlı bireyler haline getirir. İyi bir lise, öğrencilerin üniversiteye hazırlanmalarına, kariyer hedeflerini belirlemelerine, sosyal becerilerini geliştirmelerine ve sorumluluk bilinci kazanmalarına yardımcı olur. Bu nedenle, lise seçimi öğrencinin gelecekteki başarısı ve mutluluğu için kritik bir adımdır.

TEMEL BECERİLER Mİ, MÜFREDAT MI?

ADEM KEVEN
EĞİTİMCİ-YAZAR

“Her gün sınıfa girdiğimde, öğrencilerimin birbirinden farklı dünyalarına adım atıyorum. Ancak son zamanlarda, bu renkli dünyaların ortak bir sorunu olduğunu fark ettim: Temel becerilerde zorlanan çocuklar... Bu, beni oldukça düşündürüyor. Üçüncü sınıf, çocukların okul hayatında önemli bir dönüm noktasıdır. Bu yaşta, öğrencilerin ince ve kalın motor becerilerini, iyi bir okuma ve yazı gibi temel akademik yeterlilikleri kazanmış olmaları beklenirken, birçok öğrencimin bunlarda zorluk yaşadığını görüyorum.”

Bu cümleler geçtiğimiz gün, bir meslektaşımın yaptığı kısa sohbetten aklımda kalanlar. Yine onunla kaldığımız yerden konuşmaya devam ediyoruz. O, elindeki çalışma kâğıtlarını kontrol ederken, “Senin sınıfta da aynı sorun var mı?” diye sordu. Ben de derin bir iç çekip, “Evet,” dedim. “Her gün kalemini, silgisini kaybeden, defterini çantasından bulup çıkaramayan, suluğundan yere su dökmeden su içmeyen ya da ödevini evde unutan bir öğrenciyle karşılaşıyorum. Hatta sırasının gözündeki kitabı bulup çıkaramayan ve öğretmenenden yardım isteyen bir çocukla da karşılaşıyorum. Çoğunun temel becerilerde zorlandığını görüyorum. Kalem tutuşları zayıf, defter düzenleri dağınık... Daha başlık yazmadan ‘Öğretmenim yazmayalım’ diye yalvaran öğrenciler var. Birkaç hafta önce matematik dersindeydik; basit bir toplama

işlemini yaparken bile sayıları karıştıran o kadar çok öğrenci var ki!”

Meslektaşım başını salladı. “Aynı şeyi ben de fark ettim. Öğrenciler dikkatlerini toparlamakta zorlanıyorlar ve sanki başka bir âlemde yaşıyorlar.”

Bu diyalog, düşüncelerimi daha da pekiştirdi. Günümüz çocukları, okul öncesi dönemde daha çok akademik temelli bir eğitim alıyorlar artık. Bu eğitim elbette çok önemli ama temel becerilerin sistematik olarak öğretilmemesi, çocukların okul hayatında zorlanmasına neden oluyor. Ayrıca, tabletler ve akıllı telefonlar gibi teknolojik cihazların yaygın kullanımı, çocukların el becerilerini geliştirmediği gibi zayıflatıyor ve dikkat sürelerini kısaltıyor. Buna bir de çalışan anne babaların çocuklarına yeterince zaman ayıramamaları eklendiğinde, durum daha da zorlaşıyor.

“Teknoloji bu kadar yaygın olmasaydı belki bu kadar sorun yaşamazdık,” dedim, içimden geçeni yüksek sesle ifade ederek. “Ama bu sadece teknolojiyle de ilgili değil, eğitim sistemi de çok yoğun. Müfredatın yoğunluğu, öğretmenlerin temel becerilere yeterince zaman ayırmasını zorlaştırıyor. Hâlbuki çocukların bu yaşlarda bu becerileri tam anlamıyla kazanmış olması gerekiyor.”

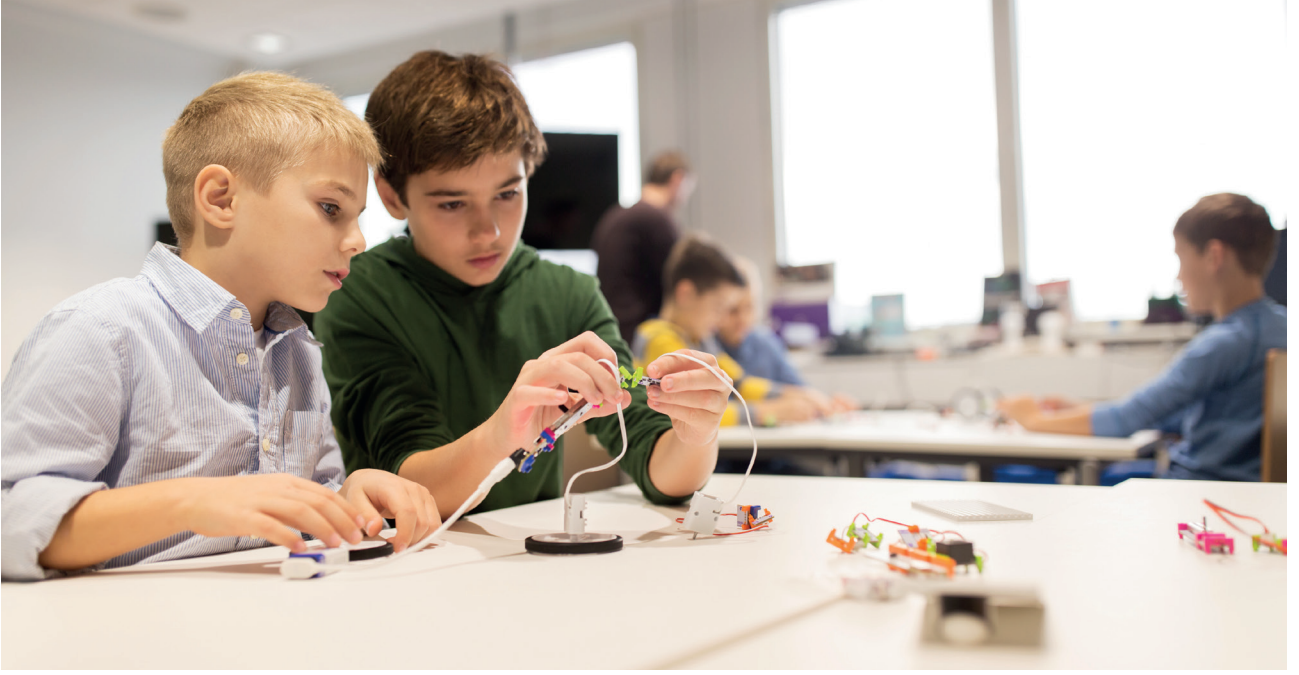
Meslektaşım ümitsiz bir şekilde omuz silkti, “Haklısın, ama ne yapabiliriz?”

Bu sorunun cevabını bulmak kolay değil. Öncelikle, okul öncesi eğitimde temel becerilere daha fazla yer verilmesi gerektiğini düşünüyorum. Ailelere yönelik seminerler düzenleyerek, onların çocuklarına evde nasıl destek olabilecekleri konusunda bilgi verilebilir. Okulda oyunlaştırma yöntemlerini daha fazla kullanmak da işe yarayabilir. Yine çocuklar için becerilerin geliştirilmesini merkeze alacak tarzda bir eğitim tasarlanabilir. Böylece öğrenciler hem eğlenir hem de öğrenirler.

Ayrıca, her öğrencinin farklı bir öğrenme tarzı var. Öğretmenler olarak, bunu dikkate alarak ders materyallerimizi çeşitlendirebiliriz. Bireysel çalışmalar, grup etkinlikleri ya da görsel materyallerle bu becerilerin pekiştirilmesi sağlanabilir.

Üçüncü sınıf öğrencilerinin yaşadığı bu zorluklar, eğitim sistemimizde bazı eksikliklerin olduğuna işaret ediyor. Ancak bu, yalnızca öğretmenlerin değil, velilerin, eğitimcilerin ve hatta toplumun ortak çabasıyla çözülebilecek bir sorun.

Hep birlikte çalışarak, çocuklarımızı daha donanımlı bireyler haline getirebilir ve onlara daha iyi bir gelecek sunabiliriz.

Okullarda Temel Becerilerin Kazandırılması

Günümüzde eğitim sistemleri, bilgiye erişimin kolaylaşmasıyla birlikte hızla değişiyor. Ancak bu değişim sürecinde, bireylerin sadece akademik bilgiyle değil, aynı zamanda temel yaşam becerileriyle de donatılması büyük önem taşıyor. Japonya, Çin, Finlandiya, Güney Kore, Hollanda, Singapur ve Kanada gibi ülkeler, eğitim sistemlerinde temel yaşam becerilerine özel bir yer vererek bu konuda öncü bir rol üstleniyorlar.

Temel Yaşam Becerileri Nedir?

Temel yaşam becerileri, bireylerin günlük hayatın zorluklarıyla başa çıkabilmeleri, sağlıklı ilişkiler kurabilmeleri ve topluma faydalı bir şekilde katkıda bulunabilmeleri için gerekli olan bir dizi yetenektir. Bu beceriler arasında problem çözme, eleştirel düşünme, iletişim, işbirliği, üretkenlik, empati, duygusal zeka, karar verme, öz güven gibi temel yaşam becerilerinin yanı sıra kişisel hijyen, sağlıklı beslenme, sorumluluk, zaman yönetimi, yemek yapma, ev işleri, el becerisi gibi kişisel beceriler de yer alır.

Neden Temel Yaşam Becerileri Önemli?

Küresel rekabetin artmasıyla birlikte, iş dünyasında sadece akademik bilgiye sahip olmak yeterli olmamaktadır. Temel yaşam becerileri, bireylerin farklı alanlarda başarılı olmalarına ve değişen koşullara uyum sağlamalarına yardımcı olur. Ayrıca, bu becerilere sahip bireyler daha mutlu, daha sağlıklı ve daha üretken olurlar. Toplumsal olarak da temel yaşam becerileri, bireylerin daha aktif ve duyarlı vatandaşlar olmalarını sağlar.

Farklı Ülkelerdeki Uygulamalar

♦ **Japonya:** Okul öncesi dönemden itibaren çocuklara temizlik, yemek yapma, el becerileri gibi temel yaşam becerileri kazandırılır. Okullarda düzenlenen atölye çalışmaları ve projelerle öğrencilerin bu becerileri geliştirmeleri sağlanır.

♦ **Finlandiya:** Okullarda doğa ile iç içe etkinlikler düzenlenerek öğrencilerin problem çözme, yaratıcılık ve eleştirel düşünme gibi becerileri geliştirilmesi hedeflenir.

♦ **Güney Kore:** Son yıllarda öğrencilerin yaratıcılıklarını ve problem çözme becerilerini geliştirmeye yönelik projeler ve yarışmalar düzenlenir.

♦ **Hollanda:** Okullarda işbirliği ve iletişim becerilerini geliştirmeye yönelik grup çalışmaları ve tartışmalar sıklıkla kullanılır.

Türkiye'deki Durum

Türkiye'de de temel yaşam becerileri eğitimine yönelik çalışmalar yapılıyor olsa da, bu konuda daha yapılacak çok iş bulunmaktadır. Özellikle son yıllarda müfredata temel yaşam becerileriyle ilgili kazanımlar eklenmeye başlanmıştır. Ancak bu becerilerin etkin bir şekilde öğretilmesi için öğretmenlerin yeterli düzeyde eğitilmesi ve okulların fiziksel koşullarının bu eğitimlere uygun hale getirilmesi gerekmektedir.

Sonuç

Temel yaşam becerileri, bireylerin geleceği için büyük önem taşımaktadır. Tüm bireylerin ve toplumun geleceği için temel yaşam becerileri eğitimi bir zorunluluktur. Bu nedenle, tüm ülkelerde eğitim sistemlerinde temel yaşam becerilerine daha fazla yer verilmesi gerekmektedir. Türkiye'de de bu konuda atılan adımların daha da güçlendirilmesi ve yaygınlaştırılması önemlidir.

Okullarda Temel Becerilerin Kazandırılması İçin Ne Yapılabilir?

- ♦ Müfredata temel yaşam becerileriyle ilgili kazanımların eklenmesi
- ♦ Öğretmenlerin temel yaşam becerileri eğitimi almaları
- ♦ Okullarda proje tabanlı öğrenme yöntemlerinin kullanılması
- ♦ Okul-aile işbirliği
- ♦ Toplumun bu konuda bilinçlendirilmesi

Peki, sizce okullarda temel yaşam becerileri eğitimi için başka neler yapılabilir?

YABANCI DİLİ ÖĞRETEMİYORUZ, ÖĞRENEMİYORUZ!

İLHAMİ ÖZKAYA

EĞİTİMCİ-YAZAR / İNGİLİZCE DİL EĞİTMENİ

Türkiye’de Yabancı Dil Öğretimi bugünkü anlayış ve sistemlerle pek fazla ilerlemiyor. Raydan çıkmış bir treni itmeye çalışıyoruz. Rayına oturtup önündeki engelleri kaldırmak ve doğal işleyişini sağlamak gerekir.

Mevcut sistemlerin çok yavaş yürüdüğü çoğu zaman yerinde saydığı gerçeğini herkes kabullenmiş görünüyor ama ne Bakanlık ne Üniversiteler bir çözüm getiremiyor. Çünkü henüz teşhis bile konulmuş değil.

Türkiye, Yabancı dil eğitiminde eninde sonunda **bireysel eğitimi, öğrenci merkezli eğitimi** yaygınlaştırmak zorundadır.

30 yıldır keyifle uyguladığım ve her yıl biraz daha geliştirmeye çalıştığım **öğrenci merkezli eğitimde**, inanılmaz sonuçlar gözlemledim.

Uygulamalar basit, keyifli ve çok etkilidir.

Öğrenci kısa sürede okuduğunu anlayabiliyor, Türkçe metne bakıp anında İngilizceye çevirebiliyor ve fazla gramer öğrenmesine de, ezberlemesine de gerek kalmıyor.

Bir yılda en az 100’e yakın hikâye kitabını, belgeselleri rahatça, keyifle, ilgiyle okuyabiliyor.

Elbette Gramerin “NE ZAMAN, HANGİ AŞAMADA, NE KADAR VE NASIL VERİLECEĞİ” de önemlidir.

Öğrenci merkezli eğitimde öğrenebilme oranının çok yüksek olduğunu hemen hemen her öğrencide gördüm. Öğrenci hiç zorlanmamakta, büyük keyif almakta ve mutlu hissetmektedir. Her öğrenci kendi hızında ilerlemektedir. Öğrencilerin kısa sürede hikâyeleri, belgeselleri, makaleleri anlayacak duruma gelmesi motivasyonlarını yükseltmektedir.

Genel olarak, kurslarda, okullarda, üniversitelerde gramer vermekten başka bir yöntem olmadığı için yıllar boşa harcanmaktadır. Daha kötüsü sistemin yanlışlıklarından dolayı üniversite hazırlık sınıflarını geçemeyen çok sayıda öğrenci ya sene kaybetmekte ya da devam etme haklarından mahrum olmaktadır. Hazırlık atlamak için kurslara gitmek zorunda kalan öğrenciler de büyük harcamalar yapmak zorunda bırakılmaktadırlar. Hadi lise yılları boşa gidiyor diyelim; üniversitelerdeki Hazırlık sınıflarında haftada 25-30 saat ile 1 yılda yabancı dil nasıl öğretilmez ki!

Birçok üniversitelerde hazırlık sınıflarında öğrenme oranları çok düşüktür. Sistemin yanlışlıklarından dolayı maddi ve manevi kayıplar ise büyüktür.

Üniversitelerin ve MEB’in oturup düşünmesi, araştırması gerekmez mi? Etrafımızda zaman zaman öğrenmiş insanları görmek bizi yanıltmasın. Onlar özel durumlardır ve öğreneyenlere göre oranları çok düşüktür.

Yetkililerin adım atması gerekir. Öğrenci odaklı uygulamalar, araştırma konusu olmalıdır.

Öğretmen adaylarının hizmet öncesinde yetiştirilmesi ve öğrenci odaklı sistemi uygulama pratiği kazanması önemlidir. Üniversitelerdeki öğretmen adaylarının son sınıfta sisteme uygun eğitilmesi önemlidir. Sınıflardaki fiziksel yetersizlikler giderilmeli ve çağdaş kriterlere göre düzenlemeler yapılmalıdır.

Çağdaş dil öğretimine göre güncel materyaller mutlaka hazırlanmalı ve etkili kullanabilmeleri için öğretmenlerin eğitilmesi gerekmektedir.

Bu çok çeşitli kaynaklarla öğrenciler zorlanmadan keyifle ders yapabilmektedirler.

Öğrenci odaklı sistemleri yıllardır keyifle uyguladığım gibi her yıl biraz daha geliştirmekteyim ve inanılmaz sonuçlar almaktayım.

Gramatik kuralları ve listeler verilip kelimeleri ezberletmek hiç de yararlı olmamıştır ve öğrencileri bıktırmıştır.

Her yaşta yabancı dil öğretilir. Yeter ki uygun yöntemler uygulansın. Yabancı dil sınıfı bir dil laboratuvarı gibi ayrı olabilir ve her çeşit kaynak bulundurulabilir. Bu çeşitli kaynaklar yabancı dil derslerinde kullanılabilir. Atölye şeklinde olan bu sınıflarda eğitilmiş uzman öğretmenler sürekli görev yapabilir ve öğretmenlere yardımcı olabilirler. Yabancı dil derslerinde aynı anda 2 öğretmen görev yapabilir ya da araştırılıp mevcut öğrencilere uygun öğrenci odaklı kaynaklar çok çeşitli ve amaca göre hazırlanabilir. En önemlisi öğretmenler kaynakları ne zaman ve nasıl kullanacağı konusunda eğitilmelidir.

İlkokul öncesi, ilkokul ve ortaokulda İngilizce eğitimi nasıl olmalıdır?

Kesinlikle eğlenceli olmalıdır. Şarkılar, interaktif oyunlar çok etkilidir. Şarkıların içeriği yaşına göre iletişim kurabileceği sözcüklerden seçilmelidir. Mini tiyatrolar çok etkilidir. O yaş grubunda iletişim kurabileceği kelimelerin seçimi önemlidir. Bir kolejde bölüm başkanıydım. İlkokul 1. sınıf, yılsonu okuma bayramında İngilizce oyun hazırlamak isteyen öğretmenler için "Doğa Mesajlı" bir müzikal oyun yazmıştım. Gösteri öncesi velilerimize ön bilgi verilmişti. Oyun sırasında öğrenciler kendilerini izleyen anne-babalar ile oyunun bir parçası gibi basit iletişim kurunca çok keyifli geçmişti.

Öğretilecek hedef kelime ve sözcükler günlük yaşamdan özenle seçilmeli kullanılmaları sağlanmalıdır. Öğretmeye basit terimlerle başlamak gerekir. Hedef terimlerin zorlayıcı olmaması gerekir. Yaş grubunun ilgisini çeken sözcüklere öncelik tanınmalıdır. Hayvanlar, renkler, sayılar, en çok kullanılan basit günlük terimler seçilmelidir. **Daha da önemlisi yukarıda önerilen sözcükleri içeren eğlenceli animasyonların izletilmesi önemlidir. İzlerken sunma teknikleri öğrenmeyi netleştirir** ve akılda kalıcı olur.

Her durumda ezberletmeye çalışmak bıktırabilir. Sık tekrarlar önemlidir.

Yine şarkıların seçimi de önemlidir. Günlük yaşamlarında geçen ve onların sevdikleri sözcükleri içermesi yerinde olur.

Öğrenme sürecinde çocukların zorlanmaması gerekir. Tekrarlar yapıldıkça da akılda kalır.

Oyun çağındaki çocuklara zorlanmadan, sıkılmadan, oyunun bir bireyi, tiyatrunun bir oyuncusu gibi sunmanın ne kadar keyifli olduğu ve başarıma duygusunun verdiği güven çok önemlidir.

Özetle öğrencinin yabancı dili sevmesi gerekir. Keyif alırsa sever. Zorlanmazsa sever. Öğrendiklerini günlük hayatta kullanırsa sever.

Övgü alırsa sever. Şarkılara, oyunlara, tiyatroya katılırsa ve alkışlanırsa sever.

Öğrenme ortamı, yaşlarına uygun yöntemler ve eğlenceli materyallerin kullanımı önemlidir.

Liselerde İngilizce Eğitimi

Yine öğrenci odaklı eğitim ve sürekli gelişen teknolojinin kullanımını unutmamak gerekir. Öğretmenin gelişen teknolojileri takip etmesi, üretilen kaynakları seçip öğrencilerin düzeylerine, ilgilerine ve müfredata göre sunmaları önemlidir.

Yabancı dil eğitimi öğrencinin hobisi olmalıdır. İnternette öğrencinin düzeyine göre çok kaynak var ve bunları seçip nasıl kullanılacağını anlatmak da öğretmenin görevi olmalıdır.

(Çok sık kullandığım kaynaklardan biri de News in Levels adlı haber sitesidir. Her gün farklı yeni haberler çıkar. Dünyada olup bitenleri anlatır ve aynı haber zorluk derecesine göre 1., 2. ve 3. Düzeyindedir. Her haberin ses kayıtları da vardır. Bunların işleyiş tarzına da öğretmenleri karar verebilir. Bu çalışmadaki ses kayıtları da çeşitli aktivitelerle de sunulabilir.)

Bireysel eğitimde öğrenciye sunulan çalışma özenle seçilmelidir ve öğrenci, kimseyi beklemek zorunda olmadan kendisi rahatça ve keyifle yapmalıdır.

Öğrenci yapmalı, öğretmen yol göstermeli, kaynak sağlamalı, düzeltilmeli ve gerekirse açıklamalarda bulunmalıdır.

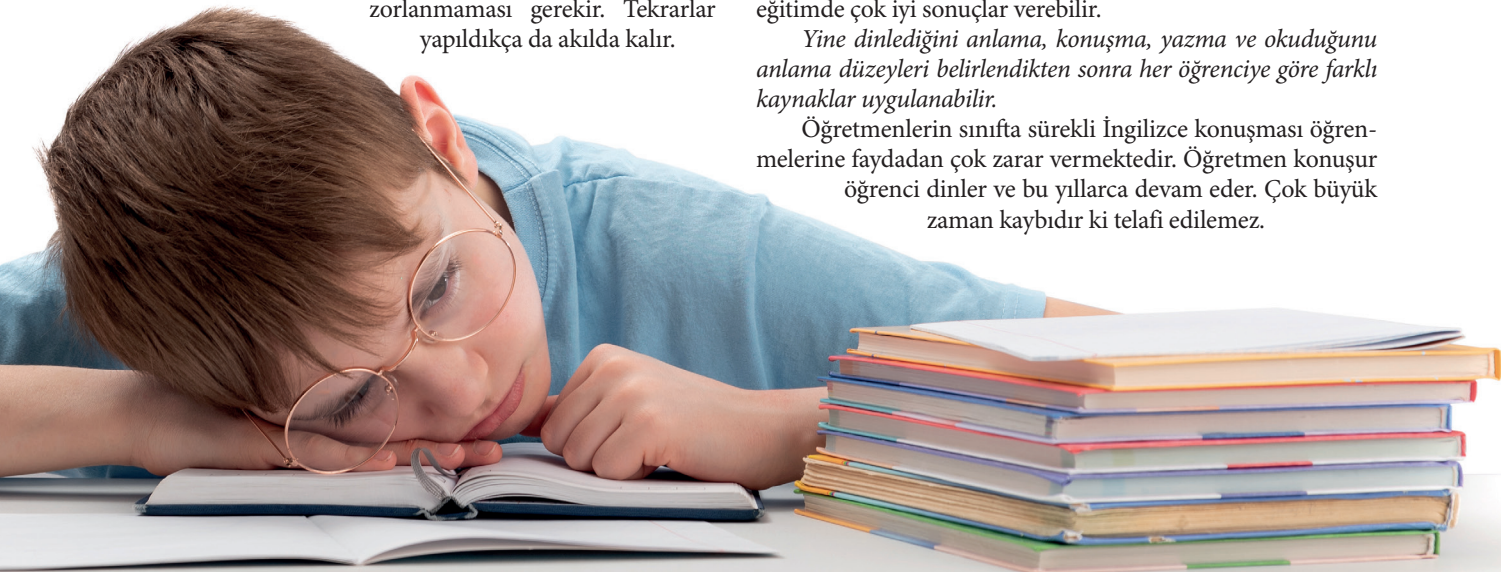
Teknolojinin sağladığı imkânları ne yazık ki gerektiği etkili kadar kullanamıyoruz.

Eğer öğrenci önüne kendi dilinde konulan herhangi metni, makaleyi, diyalogu, bir gazete haberini anında İngilizceye çeviremiyorsa öğrenmiş sayılmaz. Bu çalışmalar öğrencilerin kendi düzeylerine göre de yapılabilir.

Gerçek yaşamdan alınan sesli ve görsel kaynakların öğrencinin alt yapısına göre etkili kullanımı öğrenci merkezli eğitimde çok iyi sonuçlar verebilir.

Yine dinlediğini anlama, konuşma, yazma ve okuduğunu anlama düzeyleri belirlendikten sonra her öğrenciye göre farklı kaynaklar uygulanabilir.

Öğretmenlerin sınıfta sürekli İngilizce konuşması öğrenmelerine faydadan çok zarar vermektedir. Öğretmen konuşur öğrenci dinler ve bu yıllarca devam eder. Çok büyük zaman kaybıdır ki telafi edilemez.

Bırakın öğrenciler konuşsun. Tabii ki sürekli kaynak araştırılıp üretilmesi, hazırlanması, paylaşılması ve uygulanması da önemlidir.

Öğrenci odaklı uygulamada öğretmenleri denetleyen bir zümre başkanı ve sınıfta öğretmenlere her türlü yardımcı yapabilen ikinci bir öğretmenin de olabilir.

Yetişkin öğrenciler de yabancı dili hızlı ve kolayca öğrenebilir

Ancak yetişkinlerde yabancı dil eğitimi biraz farklılıklar gösterebilir.

Bir yetişkine yabancı dil öğretmek, onun zamanını göz önüne alarak onu motive edecek şekilde yapılır. Görevleri belirlemek, öğrenmeyi alışkanlık haline getirmek ve ilerlemeyi takip etmek yetişkinlerin dil öğrenme kursuna bağlı kalmasına yardımcı olur.

Yeni başlayanlara dil öğretmenin en iyi yolu, zorlamadan, kolay yöntemlerle başlamaktır. Bu çalışma motive olmalarını sağlar ve öğrendikçe keyif alırlar. Diğer önemli nokta ise dersleri eğlenceli ve ilgi çekici kılmak, böylece öğrencinin derse katılımını sağlamaktır.

Yetişkinlerde tekrarlar çok önemlidir. Düzeylerine göre hikâyeler, belgeseller, haber metinleri, ilgilerini çekecek sağlık konulu metinler, güncel konular, interaktif videolu çalışmalar ilgi çekici ve yararlıdır.

Yetişkin öğrenci kelime dağarcığı konusunda kaybolmuş ya da kafası karışmış hissediyorsa, yöntemi sorgulamak ya da kendisine özel bir çalışma yapılması gerekir.

İşte bu sorun, öğrenci odaklı dil öğretmede olmaz ve her öğrenci kendi temposunda ve düzeyinde ilerlediği için diğer öğrenciler beklemezler. Her öğrenci kendi hızında gider. Yavaş ilerleyen öğrenci de arkadaşlarını bekletmez ve huzurlu hisseder.

Öğrenci yeni öğrendiği bir kelimeyi hemen hatırlamazsa mahcup hissedebilir. Kendisine bir kelimenin akılda kalabilmesi için 20-30 kez karşılaşması gerektiği anlatılırsa rahatlar ve keyif alır.

Yeni başlayan yetişkinlerde;

Temel gramer,

Konuşma becerileri,

Okuma ve yazma becerileri,

Dinlediğini anlama becerileri

gibi sağlıklı hedefler belirlenmesi öğrenmeyi çabuklaştırabilir.

Bir yabancı dili öğrenmenin faydaları arasında hafızayı güçlendirmesi yetişkin öğrencileri motive etmektedir.

Ayrıca etkili öğretme teknikleri ve biraz da sabırla yetişkinlerin yabancı bir dili öğrenmemesi mümkün değildir.

Yabancı dil öğrenmek, yeni kültürlerle, insanlara ve fırsatlara kapı açar. Bu uzun bir yolculuk olabilir ama heyecan vericidir. Ancak birtakım zorluklarla birlikte gelir. Dil öğreniminin bazı yönleri bir öğrenci için çok kolay olsa da, bir başkası için göz korkutucu olabilir. Eğitimciler, yıllardır zorlukların üstesinden gelmek için sürekli araştırma ve uygulamalar yapmaktadır.

Tutarlılık çok önemlidir. Konuşma, dinleme, okuma veya yazma yoluyla düzenli pratik yapmak, dil becerilerini güçlendirmeye ve özgüven oluşturmaya yardımcı olur.

Hedef ülkenin dilini ve kültürünü araştırmak öğrenmeyi hızlandırabilir. Buna film izlemek, kitap okumak ve anadili konuşanlarla etkileşim kurmak da dâhildir.

Dil sınıfları ve öğretmenler: Dil derslerine kaydolmak veya bir dil öğretmeniyle çalışmak, yapılandırılmış öğrenme, değerli geri bildirimler ve dil bilgisi ve telaffuz konusunda rehberlik sağlayabilir.

Dil öğrenme uygulamaları ve çevrimiçi kaynaklar, kelime dağarcığını ve dil bilgisi becerilerini geliştirmek için etkileşimli alıştırmalar ve testler içerir.

“Sabır ve azim öğrenmenin anahtarlarıdır” diyebiliriz. Dil öğrenmek keyifli, heyecan verici maceracı bir yolculuktur. Zorluklar karşısında bile kendinize karşı sabırlı olmanız ve olumlu bir tutum sergilemeniz çok önemlidir.

Yabancı dil öğrenmenin çeşitli yönleri zorlayıcı olsa da zorluk düzeyi genellikle kişiden kişiye değişir. Bir öğrencinin zorlandığı kaynaktan diğeri başarılı olabilir.

Sonuçta, yabancı dil öğrenme zorlukları, engelleri olan bir deneyimdir. Ancak kararlılıkla, doğru stratejilerle ve tutarlı çabayla, dil öğrenenler bu zorlukların üstesinden gelebilir ve ufuklarını genişleten ve hayatlarını zenginleştiren tatmin edici bir dilsel maceraya atılabilirler.

ŞUNU UNUTMAMAK GEREKİR Kİ; ÖĞRENCİNİN YAŞI VE DÜZEYİ NE OLURSA OLSUN, ONUN ZORLANMAYACAĞI VE KEYİF ALACAĞI ÇOK KAYNAK VARDIR VE ÖĞRETMENİN DE BUNLARI ETKİLİ KULLANMASI ÖNEMLİDİR.

Çağdaş yöntemler sorgulama, araştırma ve değerlendirme gerektirir.

Bunun için de çağdaş yöneticilere ihtiyaç vardır...

EĞİTİM ÖĞRETİM SÜRECİNDEKİ SON TRENDLER VE YAPAY ZEKANIN KULLANIM ALANLARI

SEDA MAŞA

EĞİTİMCİ

“Eğitimin temel amacı, çocukları kendi yeteneklerinin bilincine vardırmasıdır.”

Erich Fromm

Öğrenmede son trendler arasında; kişiselleştirilmiş öğrenme, yapay zeka destekli eğitim, mikro öğrenme ve çevrimiçi işbirliği platformları ön plana çıkmaktadır. Kişiselleştirilmiş öğrenme, bireylerin öğrenme stillerine göre içerik

sunarken, son yıllarda çokça bahsettiğimiz ve artık yaşamın her alanına daha çok gireceği belli olan yapay zeka, öğrenci performansını analiz ederek eğitsel önerilerde bulunmaktadır. Mikro öğrenme; kısa ve yoğun bilgi parçaları ile etkili bir öğrenme sağlarken, çevrimiçi işbirliği platformları; öğrencilerin birlikte projeler üzerinde çalışarak sosyal öğrenme deneyimlerini artırmakta, ayrıca sanal ve artırılmış gerçeklik uygulamaları da öğrenme süreçlerini daha etkileşimli hale getirmektedir.

```
(function (ko, datacontext) {
  <div style="background-image:url(/pix/samples/bg1.gif);
  background-color:yellowgreen;color:white;
  height: 100px; text-align:center;
  font-size: 20px;>
  <p>The image can be tiled across the background, while the text runs across the top.</p>
  </div>
  / persisted properties
```

```
! Non - persisted properties
! Non - persisted properties
! Non - persisted properties
! Non - persisted properties
! Non - persisted properties
```

```
! Non - persisted properties
! Non - persisted properties
! Non - persisted properties
! Non - persisted properties
! Non - persisted properties
```

```
! Non - persisted properties
! Non - persisted properties
! Non - persisted properties
! Non - persisted properties
! Non - persisted properties
```

```
! Non - persisted properties
! Non - persisted properties
! Non - persisted properties
! Non - persisted properties
! Non - persisted properties
```

```
! Non - persisted properties
! Non - persisted properties
! Non - persisted properties
! Non - persisted properties
! Non - persisted properties
```

```
! Non - persisted properties
! Non - persisted properties
! Non - persisted properties
! Non - persisted properties
! Non - persisted properties
```

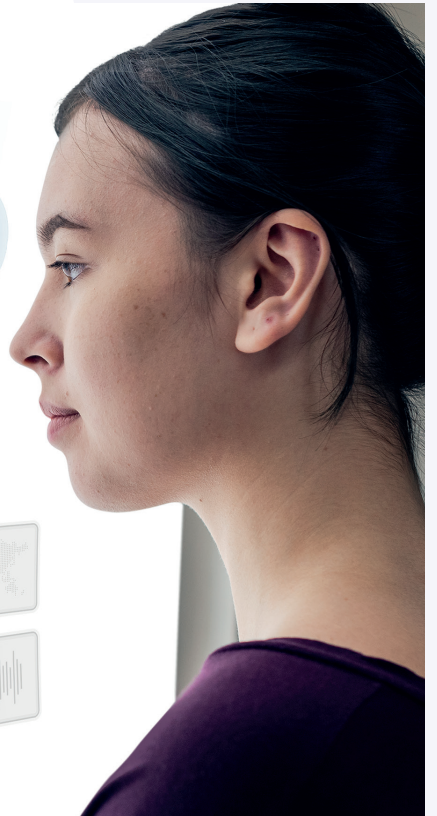
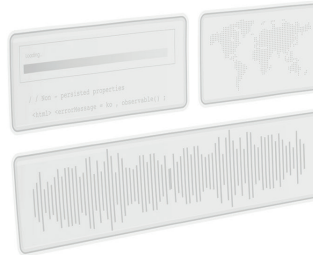
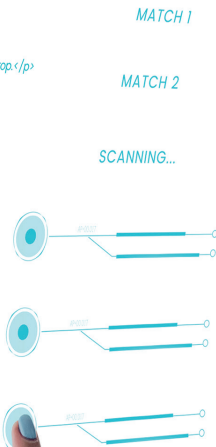
```
! Non - persisted properties
! Non - persisted properties
! Non - persisted properties
! Non - persisted properties
! Non - persisted properties
```

```
! Non - persisted properties
! Non - persisted properties
! Non - persisted properties
! Non - persisted properties
! Non - persisted properties
```

```
! Non - persisted properties
! Non - persisted properties
! Non - persisted properties
! Non - persisted properties
! Non - persisted properties
```

```
! Non - persisted properties
! Non - persisted properties
! Non - persisted properties
! Non - persisted properties
! Non - persisted properties
```

```
! Non - persisted properties
! Non - persisted properties
! Non - persisted properties
! Non - persisted properties
! Non - persisted properties
```


Bu yazıda, yapay zekanın eğitim-öğretim kurumlarında nasıl kullanılabileceği konusu ele alınacaktır. MEB'in örgün eğitim istatistiklerine göre Türkiye'de örgün eğitimde (resmi + özel) 17,5 milyon öğrenci bulunmaktadır. Toplam 75 bin 19 eğitim kurumu/okulu içinde devlete ait kurum/okul sayısı 60 bin 734 (yüzde 81) iken, özel okulların sayısı 14 bin 281 (yüzde 19)'dir. Dünyadaki birçok ülkenin nüfusundan daha fazla öğrenci sayımız bulunmaktadır. Çok genç ve dinamik bir nüfusa sahip olduğumuz gerçeğinden yola çıktığımızda çağı kaçırmamak adına eğitim bilimlerindeki son gelişmeleri yakından takip etmek ve uygulamak elzemdir. Yukarıda da belirttiği gibi bu gelişmelerden en çok sözü edilende yapay zekadır.

Bakanlığımız eğitimde yapay zekanın potansiyeli ve kullanım alanlarını geniş bir perspektifle ele alarak öğretmenlere kapsamlı bir kaynak sunmak amacıyla "Eğitimde Kullanılan Yapay Zeka Araçları: Öğretmen El Kitabı" yayınlamış, Türkçe, matematik, fen bilimleri, fizik, kimya, biyoloji gibi farklı alanlarda yapay zeka araçlarının ne şekilde kullanılabileceğini detaylı bir şekilde ele almıştır. Ayrıca yapay zeka araçlarının; okul öncesi, ilköğretim ve özel eğitim ihtiyacı olan öğrencilerinin eğitim sürecine nasıl entegre edilebileceğine ve yabancı dil eğitiminden, bilişim teknolojileri eğitimine kadar çeşitli eğitim alanlarında nasıl kullanılabileceğine de değinmiştir.

Yapay zeka araçlarının eğitimde kullanımı, öğrencilere kişiselleştirilmiş öğrenme deneyimleri sunmasının yanı sıra öğretmenlere yeni ve etkili öğretim stratejileri geliştirme imkânı da sağla-

Yapay zeka araçlarının eğitimde kullanımı, öğrencilere kişiselleştirilmiş öğrenme deneyimleri sunmasının yanı sıra öğretmenlere yeni ve etkili öğretim stratejileri geliştirme imkânı da sağlamaktadır. Bu tür çalışmalar sonucunda eğitim öğretim sürecinde, yapay zeka teknolojilerinin etkili bir şekilde incelenmesi ve kullanılması ülkemizin yapay zeka okuryazarlığına katkı sağlayacaktır.

maktadır. Bu tür çalışmalar sonucunda eğitim öğretim sürecinde, yapay zeka teknolojilerinin etkili bir şekilde incelenmesi ve kullanılması ülkemizin yapay zeka okuryazarlığına katkı sağlayacaktır.

Yapay zeka, eğitim kurumlarında etkili öğrenmeyi sağlamak için çeşitli şekillerde kullanılabilir. İşte eğitim kurumlarında yapay zekanın etkili kullanılabileceği bazı önemli alanlar şunlardır:

1. *Kişiselleştirilmiş Öğrenme:* Öğrencilerin bireysel ihtiyaçlarına göre özelleştirilmiş öğrenme planları oluşturulabilir. Yapay zeka, öğrencilerin güçlü ve zayıf yönlerini analiz ederek uygun materyalleri sunar.

2. *Öğrenme Analitikleri:* Öğrenci performansını izleyerek veriler toplayabilir. Bu veriler, öğretmenlerin hangi alanlara müdahale etmeleri gerektiğini belirlemede yardımcı olur.

3. *Akıllı Eğitim Araçları:* Yapay zeka tabanlı uygulamalar ve oyunlar, öğrencilerin motivasyonunu artırabilir ve daha etkileşimli bir öğrenme deneyimi sunabilir.

4. *Otomatik Değerlendirme:* Yapay zeka, sınav ve ödevleri otomatik olarak değerlendirme yeteneğiyle öğretmenlere zaman tasarrufu sağlar.

5. *Destek ve Danışmanlık:* Öğrencilere, öğrenme süreçlerinde rehberlik eden sanal asistanlar oluşturulabilir.

Bu yöntemler, eğitimde verimliliği artırırken öğrenci başarısını da olumlu yönde etkileyebilir. Ancak, gizlilik ve etik konularına dikkat edilmesi gerektiği, her öğrencinin farklı bir öğrenme yöntemi olduğu, öğrenmenin parmak izi gibi kişiye özel olduğu unutulmamalıdır.